

Tampereen yliopisto
Johtamiskorkeakoulu
Politiikan tutkimus

Ville Rantala

Poliittisten jakolinjojen vaikutus puolueiden suhtautumiseen
sotilaalliseen kriisinhallintaan: analyysi eduskuntapuolueiden
asennoitumisesta ISAF-operaatioon

Ville Rantala, vr97065
rantala.ville.o@student.uta.fi
Pro gradu -tutkielma
Valtio-oppi
Ohjaaja: Tapio Raunio

Tampereen yliopisto

Johtamiskorkeakoulu

Politiikan tutkimus: valtio-oppi

RANTALA, VILLE: Poliittisten jakolinjojen vaikutus puolueiden suhtautumiseen sotilaalliseen kriisinhallintaan: analyysi eduskuntapuolueiden asennoitumisesta ISAF-operaatioon

Pro gradu -tutkielma, 97 sivua

Huhtikuu 2018

Suomalainen sotilaallista kriisinhallintaa koskeva tutkimus ei ole käsitellyt kovinkaan tarkkaan puoluepoliittista suhtautumista sotilaallisen kriisinhallinnan operaatioihin. Kriisinhallintaoperaatiot ovat kuitenkin 2000-luvulle tultaessa muuttuneet aiempaa vaarallisemmiksi ja voimankäyttöoikeuksiltaan laajemmiksi. Vielä 1990-luvulla suomalaisten rauhanturvaajien operaatiot olivat pääosin YK-johtoisia rauhanturvaoperaatioita, mutta 2000-luvulla ISAF-operaation kaltaiset sotilaallisen kriisinhallinnan operaatiot ovat yleistyneet. Tästä syystä suomalaisessa kriisinhallintakeskustelussa on ollut tarve tutkimukselle, jossa kriisinhallintaa tarkastellaan puolueiden näkökulmasta.

Tutkielman tarkoituksena on selvittää, miten poliittiset jakolinjat vaikuttavat suomalaisten eduskuntapuolueiden suhtautumiseen sotilaalliseen kriisinhallintaan. Aiemman kansainvälisen tutkimuksen perusteella on havaittu, että vasemmisto-oikeisto -jakolinja selittää puolueiden asennoitumista sotilaalliseen kriisinhallintaan. Tutkimusta ohjaavana tutkimuskysymyksenä onkin: suhtautuvatko suomalaiset keskusta-oikeistolaiset puolueet muita puolueita myönteisemmin sotilaalliseen kriisinhallintaan? Keskusta-oikeistolaisiksi puolueiksi on määriteltä Kokoomus, Keskusta ja Ruotsalainen kansanpuolue. Toisena tutkimusta ohjaavana kysymyksenä tutkin puolueiden ryhmäkuria ulkopoliittisten päätösten tekemisessä: noudattavatko puolueiden kansanedustajien puheenvuorot puolueen virallista linjaa suhteessa operaatioon osallistumiseen? Aineistona käytän eduskunnan täysistuntokeskusteluita, joita on käyty viisi kappaletta ISAF-operaatiosta annettujen valtioneuvoston selonteiden perusteella. Näissä vuosien 2001 ja 2012 välillä annetuissa selonteissa määritellään osallistumisen rajat ja täysistuntokeskusteluissa haetaan eduskunnan hyväksyntä operaatiolle.

Analyysin tulokset osoittavat, että keskusta-oikeistolaiset eduskuntapuolueet suhtautuvat operaatioon muita puolueita myönteisemmin. Analyysin perusteella voidaan havaita, että keskusta-oikeistolaisten puolueiden suhtautuminen operaatioon osallistumiseen ei juurikaan muutu operaatioiden välillä, vaikka selonteiden sisältö vaihtuisi tai operaatio ei tuottaisi toivottuja tuloksia. Toinen merkittävä

havainto on kansanedustajien voimakas puoluekurin noudattaminen. Yksikään kansanedustaja ei asetu julkisesti oman puolueensa virallista linjaa vastaan, vaikka pientä kritiikkiä operaatiota kohtaan esiintyykin ajoittain operaatiota kannattavien puolueiden kansanedustajilta. Jokaista selontekoa kannattaa kuitenkin hallitus ja pääoppositiopuolue, joten tutkimustulokset vahvistavat aiempia havaintoja siitä, että suomalaisessa ulkopoliittisessa päätöksenteossa on pyrkimys laajaan konsensukseen.

Asiasanat: sotilaallinen kriisinhallinta, poliittiset jakolinjat, puolueet, ISAF, ulkopoliitiikka, puoluekuri

Taulukkoluetelo

Taulukko 1. ISAF-operaatiosta käytyjen täysistuntokeskusteluiden puheenvuorojen lukumäärät puolueittain ja valiokuntakäsittelyiden eriävät mielipiteet.

Taulukko 2. Puolueiden kansanedustajien määrä eduskuntavaalien jälkeen (SVT).

Taulukko 3. Tärkeimmät puheenaiheet VNS 5/2001:ssa.

Taulukko 4. Operaatiota kuvailevat argumentit VNS 5/2001:ssä

Taulukko 5. Tärkeimmät puheenaiheet VNS 2/2007:ssä.

Taulukko 6. Operaatiota kuvailevat argumentit. VNS 2/2007:ssä.

Taulukko 7. Tärkeimmät puheenaiheet VNS 8/2008:ssa.

Taulukko 8. Operaatiota kuvailevat argumentit VNS 8/2008:ssa.

Taulukko 9. Tärkeimmät puheenaiheet VNS 1/2010:ssä.

Taulukko 10. Operaatiota kuvailevat argumentit VNS 1/2010:ssä.

Taulukko 11. Tärkeimmät puheenaiheet VNS 2/2011:ssa.

Taulukko 12. Operaatiota kuvailevat argumentit VNS 2/2011:ssa.

Lyhenneluettelo

CIMIC – Civil Military Cooperation (CIMIC) on siviili-sotilas-yhteistyötä.

EUFOR – European Union Force on Euroopan unionin alainen kriisinhallintaorganisaatio

MTS – Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunta ja Suomen Puolustusministeriön elin

IFOR – IFOR (Implementation Force) oli NATO-johtoinen monikansallinen rauhanturvajoukko Bosnia ja Hertsegovinassa 20. joulukuuta 1995 - 20. joulukuuta 1996.

ISAF – ISAF eli International Security Assistance Force oli Naton johtama ja YK:n valtuuttama monikansallinen kriisinhallintaoperaatio Afganistanissa 2001-2014.

KFOR – KFOR on NATOn johtama ja YK:n valtuuttama monikansallinen rauhanturvaoperaatio Kosovon tasavallassa.

OEF – Operation Enduring Freedom (OEF) on Yhdysvaltain hallituksen käyttämä nimi vuosien 2001 ja 2014 välillä käydylle terrorismin vastaisen sodan operaatiolle Afganistanissa.

PuVL – Puolustusvaliokunnan lausunto

SFOR – Stabilisation Force (SFOR) oli IFOR-operaation jälkeinen NATO-johtoinen rauhanturvaamisoperaatio Bosnia ja Hertsegovinassa vuoteen 2003 saakka.

UaVM – Ulkoasiainvaliokunnan mietintö

UN DPKO – Yhdistyneiden kansakuntien rauhanturvaamistoiminnan osasto

UNAMA – United Nations Assistance Mission in Afghanistan on Afganistanin hallituksen pyynnöstä perustettu Yhdistyneiden kansakuntien rauhanturvaamisoperaatio Afganistanissa.

UNEF 1 – United Nations Emergency Force 1 oli Yhdistyneiden kansakuntien ensimmäinen rauhanturvajoukko, joka lähetettiin Suezille 1956.

UNFICYP – United Nations Peacekeeping Force in Cyprus on Yhdistyneiden kansakuntien rauhanturvaoperaatio Kyproksella.

UNHCR – Yhdistyneiden kansakuntien vuonna 1950 perustettu pakolaisjärjestö.

UNMOGIP – United Nations Military Observer Group in India and Pakistan on toiminut tammikuusta 1949 Intian ja Pakistanin raja-alueella Kashmirin ja Jammun maakunnissa.

UNOGIL – Vuonna 1958 alkanut Yhdistyneiden kansakuntien rauhanturvaamisoperaatio Libanonissa.

UNPREDEP – United Nations Preventive Deployment Force oli Yhdistyneiden kansakuntien rauhanturvaoperaatio Makedoniassa vuosina 1993-1999.

UNTAG – United Nations Transition Assistance Group oli Yhdistyneiden kansakuntien Namibiaan sijoittunut rauhanturvaoperaatio vuosina 1989-1990.

VNS – Valtioneuvoston selonteko

Sisällysluettelo

1.	Johdanto	1
1.1	Teoreettinen viitekehys ja tutkimuskysymykset.....	2
1.2	Metodi ja aineisto	4
1.3	Tutkimuksen rakenne	5
2.	ISAF-operaatio Afganistanissa	7
2.1	ISAF-operaatio kansainvälisessä kontekstissa	7
2.2	Perustelut Suomen osallistumiselle ISAF-operaatioon	8
2.3	Rauhanturvaamisesta kriisinhallintaan.....	12
2.4	Suomi - rauhanturvaamisen suurmaa	14
3.	Poliittiset jakolinjat sotilaallisen kriisinhallinnan kontekstissa	22
3.1	Vasemmisto-oikeisto -jakolinja	23
3.1.1.	Vasemmisto-oikeisto -jakolinja eurooppalaisessa kriisinhallintakontekstissa	24
3.1.2.	Vasemmisto-oikeisto -jakolinja Suomessa	28
3.2.	Ulkopoliittisen konsensuksen merkitys päätöksentekoon.....	30
4.	Tutkimusmetodi ja -aineisto.....	33
4.1.	Tutkimusaineisto	33
4.2.	Sisällönanalyysi tutkimusmetodina.....	34
4.2.1.	Aineiston pelkistäminen, ryhmittely ja teoreettiset käsitteet.....	38
5.	Sisällönanalyysi eduskunnan täysistuntokeskusteluista.....	40
5.1.	Yleisiä huomioita operaation eduskuntakäsittelystä	40
5.2.	Valtioneuvoston selonteko 5/2001	45
5.2.1.	Puolueiden suhtautuminen selontekoon 5/2001	46
5.2.2.	Kansanedustajien linjan yhdenmukaisuus puolueen linjan kanssa selonteossa 5/2001	51
5.3.	Valtioneuvoston selonteko 2/2007	51
5.3.1.	Puolueiden suhtautuminen selontekoon 2/2007	53
5.3.2.	Kansanedustajien linjan yhdenmukaisuus puolueen linjan kanssa selonteossa 2/2007	59
5.4.	Valtioneuvoston selonteko 8/2008	60
5.4.1.	Puolueiden suhtautuminen selontekoon 8/2008	61
5.4.2.	Kansanedustajien linjan yhdenmukaisuus puolueen linjan kanssa selonteossa 8/2008	67
5.5.	Valtioneuvoston selonteko 1/2010	68
5.5.1.	Puolueiden suhtautuminen selontekoon 1/2010	69
5.5.2.	Kansanedustajien linjan yhdenmukaisuus puolueen linjan kanssa selonteossa 1/2010	79
5.6.	Valtioneuvoston selonteko 2/2011	80
5.6.1.	Puolueiden suhtautuminen selontekoon 2/2011	81
5.6.2.	Kansanedustajien linjan yhdenmukaisuus puolueen linjan kanssa selonteossa 2/2011	87
6.	Yhteenvedo puolueiden suhtautumisesta sotilaalliseen kriisinhallintaan aikavälillä 2001-2011	89
7.	Johtopäätökset.....	95

8.	Lähteet.....	98
8.1.	Primäärilähteet	98
8.1.1.	Valtioneuvoston selonteot.....	99
8.1.2.	Puolueiden vaali- ja yleisohjelmat.....	99
8.1.3.	YK:n päätöslauselmat.....	100
8.1.4.	Lehtiartikkelit	100
8.2.	Sekundäärilähteet.....	100

1. Johdanto

Tutkin pro gradu -tutkielmassani suomalaisten eduskuntapuolueiden suhtautumista sotilaallisen kriisinhallinnan ISAF-operaatioon (International Security Assistance Force). ISAF-operaatio oli vuosina 2002 – 2014 Afganistanissa toteutettu sotilaallisen kriisinhallinnan operaatio. Operaatiosta annettiin eduskunnalle viisi valtioneuvoston selontekoa, joista käydyt täysistuntokeskustelut ovat tutkimukseni ensisijainen aineisto. Tutkimuksen tarkoituksena on ensinnäkin tutkia suhtautuvatko keskusta-oikeistolaiset puolueet muita puolueita myönteisemmin sotilaalliseen kriisinhallintaan ja toisekseen tarkastella, poikkeavatko kansanedustajat täysistuntokeskustelujen puheenvuoroissaan puolueiden linjasta. Tutkin sisällönanalyysin avulla puolueiden ja kansanedustajien puheenvuoroja ja pyrin saamaan näihin kahteen tutkimuskysymykseen vastauksen.

Tutkimuksen aihe on ajankohtainen, sillä puolueiden suhtautumisesta kriisinhallintaoperaatioihin ei ole tehty juurikaan tutkimusta Suomessa. Valitsin tutkimukseni kohteeksi ISAF-operaation, sillä operaatio oli pitkä, sen voimankäyttöoikeudet olivat laajat ja siitä käytiin eduskunnassa useita täysistuntokeskusteluita. Tämä mahdollistaa aiheen kattavan tarkastelun ja puolueiden puheenvuorojen ajallisen vertailun. Operaatio on mielenkiintoinen myös sen takia, että operaatio oli alun perin monikansallinen YK:n mandaatilla toteutettava rauhanturvaoperaatio. Operaatio siirtyi kuitenkin Naton alaisuuteen vuonna 2003. ISAF-operaatio on yksi Naton historian vaikeimmista operaatioista ja operaation loppupuolella osa suomalaisista puolueista tulkitsi Suomen olevan jopa sisällissodan osapuoli.

Suomea on perinteisesti pidetty rauhanturvaamisen suurvaltana. Rauhanturvaaminen ja sotilaallinen kriisinhallinta ovat molemmat jo ensimmäisestä Suezilla toteutetusta rauhanturvaamisoperaatiosta lähtien olleet merkittävänä osana Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Ulkopoliitiikassa rauhanturvaamisen rooli on ollut Suomelle tärkeä, sillä rauhanturvaamisoperaatioihin osallistumalla Suomi on sekä vahvistanut asemaansa pohjoismaiden joukossa että tukenut rauhanomaisen ratkaisun saavuttamista. Lisäksi Suomi on pystynyt rauhanturvaoperaatioihin osallistumalla tukemaan YK:n roolin vahvistamista ja korostamaan Suomen neutraalia asemaa maailmanpolitiikassa. (Vesa 2007, 525.)

Tutkimukseni tärkein anti on tarkastella analyttisesti eri puolueiden suhtautumista ISAF-

operaatioon. Tarkoitukseni on saada selville, suhtautuvatko keskusta-oikeistolaiset puolueet muita puolueita myönteisemmin ISAF-operaatioon. Keskusta-oikeistolaisiksi puolueiksi on määritetty taloudellisen vasemmisto-oikeisto -jaottelun mukaisesti Kokoomus, Keskusta ja Ruotsalainen kansanpuolue. Eurooppalaisella tasolla vasemmisto-oikeisto -linjan on havaittu parhaiten kuvaavan suhtautumista sotilaalliseen kriisinhallintaan (ks. esim. Wagner & al. 2017).

1.1 Teoreettinen viitekehys ja tutkimuskysymykset

Tutkimukseni teoreettinen viitekehys muotoutuu aiemman teorian pohjalta. Tutkimustani ohjaa vahvasti etenkin aiemmat tutkimustulokset keskusta-oikeistolaisten puolueiden muita puolueita myönteisemmästä suhtautumisesta sotilaallisiin operaatioihin sekä Suomen ulkopoliittisen päätöksenteon kansalliset ominaispiirteet. Aiemman teorian ja kirjallisuuden perusteella olen muodostanut kaksi tutkimuskysymystä, jotka esittelen tässä alaluvussa.

Aiemman tutkimuksen perusteella on havaittu, että oikeistopuolueet (Kokoomus ja Ruotsalainen kansanpuolue) ovat perinteisesti kannattaneet Nato-yhteistyötä ja vasemmistopuolueet (Suomen sosialidemokraattinen puolue, Vasemmistoliitto ja Vihreä liitto) ovat keskittyneet laajempaan ulkopoliittiseen näkemykseen, jonka yhtenä osa-alueena on kriisinhallinta (Raunio 2016a, 7-8). Myös eurooppalaisella tasolla on saatu samankaltaisia tutkimustuloksia. Wagner & al. (2017) mukaan myönteistä suhtautumista sotilaallisiin operaatioihin kuvaava käyrä on vasemmisto-oikeisto -akselilla käyräviivainen siten, että keskellä käyrää ja hieman siitä oikealla sijaitsevat puolueet suhtautuivat operaatioihin myönteisimmin. Tämän käyrän vasemmassa reunassa on siis ääri vasemmisto ja oikeassa reunassa äärioikeisto. Jos suomalaiset puolueet suhtautuvat tyypillisen eurooppalaisen puolueen tapaisesti sotilaallisiin operaatioihin niin keskusta-oikeistolaisten puolueiden asenteet ovat myönteisempiä sotilaallisia operaatioita kohtaan kuin muiden puolueiden asenteet. Tarkoitan tässä tutkimuksessa keskusta-oikeistolaisella puolueella sellaista puoluetta, joka on oikeistopuolue, mutta sijoittuu keskustan ja äärioikeiston välimaastoon. Suomalaisista puolueista Ruotsalainen kansanpuolue, Kokoomus ja Keskusta sijoittuvat keskusta-oikeistoon (Paloheimo 2005; ibid. 2008).

Ensimmäinen tutkimuskysymykseni on: "Suhtautuvatko Suomen keskusta-oikeistolaiset puolueet ISAF-operaatioon myönteisemmin kuin muut eduskuntapuolueet?"

Määrittelen keskusta-oikeistolaiset puolueet tarkemmin teorialuvussa. On mielenkiintoista nähdä, päätyvätkö puolueet ISAF-operaation täysistuntokeskusteluissa yhtenäiseen linjaan, vaikka puolueilla oletettavasti onkin eriäviä mielipiteitä operaation toteutuksen suhteen. Suomen ulkopoliittista päätöksentekoa on perinteisesti hallinnut pyrkimys konsensukseen. Tämä pyrkimys on vaikeiden idänsuhteiden perua. Tuolloin Suomen ulkopoliitiikka oli kylmän sodan aikaan hyvin presidenttivetoista, eikä kysymyksistä keskusteltu avoimesti. Nykyään eduskunta käy jokaisesta kriisinhallintaoperaatiosta täysistuntokeskustelun, jossa kansanedustajilla on mahdollisuus tuoda esiin mielipiteensä operaatiosta. Lainsäädäntöelimen tärkein tehtävä on lakien säätäminen (Huber & Shipan 2008), mutta eduskunnalla on myöt tärkeä rooli kansanedustajien keskustelualustana. Sotilaallisesta kriisinhallinnasta käytyjen täysistuntokeskusteluiden merkitys on suuri, sillä kriisinhallintaoperaatioille tarvitaan käytännössä eduskunnan hyväksyntä (Raunio 2016b, 1).

Toinen tutkimuskysymykseni on: "Noudattavatko puolueiden kansanedustajien puheenvuorot puolueen virallista linjaa suhteessa operaatioon osallistumiseen?".

Suomen ulkopoliittisessa keskustelussa on ollut historiallisten syiden vuoksi pyrkimys konsensukseen etenkin asioissa, jotka mielletään kansallisesti tärkeiksi (Palosaari 2011, 118; Raunio 2016b, 3). Historiallisilla syillä tarkoitetaan kylmän sodan aikaista tilannetta, jolloin sotilaallisesti ylivoimaisen Neuvostoliiton naapurimaana Suomelle oli ensiarvoisen tärkeää hoitaa idänsuhteita diplomaattisella – ei sotilaallisella - tasolla. Raunion (2016b, 12-13) mukaan ulkoasiainvaliokunnassa on yhä pyrkimys konsensukseen, joskin osa puolueista on myös sisäisesti jakautunut ulkopoliittisissa kysymyksissä. On siis mahdollista, että vaikka puolueen linja operaatiota kohtaan olisi myönteinen, osa puolueen kansanedustajista argumentoi operaatiota vastaan.

Suomen eduskunnan konsensushakuisuutta ISAF-operaation yhteydessä voi tutkia tarkastelemalla puolueiden puheenvuoroja valtioneuvoston selonteiden täysistuntokäsittelyissä.

Eduskunnan täysistuntokeskusteluiden tutkiminen antaa hyvän kuvan suomalaisten puolueiden suhtautumisesta kriisinhallintaan. Vaikka eduskunta ei ole ikinä yrittänyt estää osallistumista rauhanturvaoperaatioon tai sotilaallisen kriisinhallinnan operaatioon, sillä on kuitenkin valtaa vaikuttaa operaation toteuttamisen ehtoihin. Tämä johtuu siitä, että hallitus antaa eduskunnalle

selonteon jokaisesta operaatiosta. Tämän lisäksi ulkoasiainvaliokunta saa operaatioon liittyvää informaatiota jatkuvasti (Raunio 2016b, 14). Kansanedustajat saattavat irtautua puolueen virallisesta linjasta monista eri syistä. Kansanedustajan pasifistinen vakaumus saattaa johtaa tilanteeseen, jossa edustaja ei voi kannattaa operaatiota, vaikka puolueen virallinen linja olisikin operaatiota kohtaan myönteinen. Puolueiden sisällä on myös erilaisia siipiä, joiden asenteet operaatiota kohtaan voivat olla erilaisia. Myös hallitusvastuu saattaa vaikuttaa puolueen suhtautumiseen operaatiota kohtaan. Oppositioista käsin on huomattavasti helpompi kritisoida operaatiota kuin hallituksesta. Yksi ennakolta mielenkiintoisimmista havainnoista onkin se, onko myös oppositio näiden selontekojen takana. Ja mikäli oppositiopuolueet kannattavat selontekoa, niin onko kannatus laajaa vai löytyykö paljon myös operaatiota vastustavia puolueita.

1.2 Metodi ja aineisto

Tutkimukseni tärkeimpänä materiaalina käytän eduskunnan täysistuntokeskusteluita. Operaatiosta on keskusteltu siis viiden eri valtioneuvoston selonteon antamisen ohessa. Nämä selonteot ovat VNS 5/2001, VNS 2/2007, VNS 8/2008, VNS 1/2010 & VNS 2/2011. Näistä viidestä valtioneuvoston selonteosta on käyty sekä lähetekeskustelu että palautekeskustelu. Lähetekeskustelun jälkeen selonteko on lähetetty ulkoasiainvaliokunnalle ja puolustusvaliokunnalle, jotka ovat antaneet selonteosta palautetta. Ulkoasiainvaliokunta on antanut jokaisesta selonteosta mietinnön ja puolustusvaliokunta lausunnon. Tämän jälkeen operaatiosta on keskusteltu vielä eduskunnan palautekeskustelussa. Täysistuntokeskusteluilla tarkoitetaan siis lähete- ja palautekeskusteluita.

Lähdemateriaalina käytän aiheeseen liittyvän kirjallisuuden lisäksi valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisia selontekoja sekä valiokuntakäsittelyjen muita asiakirjoja. Kriisinhallintaoperaatioita käsitellessä relevantteja valiokuntia ovat ulkoasiainvaliokunta ja puolustusvaliokunta. Olen ottanut mukaan taulukoihin myös valiokuntakäsittelyissä jätetyt eriävät mielipiteet, sillä niiden avulla on mahdollista tarkastella mitkä puolueet vastustivat selontekoa. Valiokuntakäsittely on tärkeä foorumi hallituspuolueiden välisen informaation vaihtamiseen ja oppositiopuolueiden kantojen esiintuomiseen (Martin & Vanberg 2011).

Sisällönanalyysini on sekoitus aineistolähtöistä- ja teorialähtöistä sisällönanalyysia. Aineistolähteisyys näkyy etenkin varsinaisessa analyysivaiheessa, sillä muodostan aineiston

perusteella käsitteet, joiden perusteella suoritan analyysini. Teorialähtöisyys näkyy puolestaan tutkimusta ohjaavien tutkimuskysymysten määrittelyssä. Tutkimuskysymykseni on muodostettu aiemman tutkimuksen perusteella, joten tutkimuksen teoreettinen viitekehys on määritelty aiemman tutkimuksen perusteella. Täten voidaan sanoa, että tutkimusta ja tutkimuskysymyksiä ohjaa vahvasti aiempi teoria, mutta sisällönanalyysin käsitteet on muodostettu aineisto edellä.

Sisällönanalyysin tueksi olen koonnut jokaisesta täysistuntokeskusteluista taulukoita. Analyysiluvun ensimmäiseen taulukkoon olen kerännyt puolueiden ISAF-operaatiota koskevien puheenvuorojen määrät, joista voi tehdä päätelmiä siitä, miten tärkeä aihe on ollut kullekin puolueelle. Puheenvuorojen lukumäärästä voi myös tehdä päätelmiä siitä, onko kiinnostus aihetta kohtaan kasvanut tai laskenut eri selonteista käytyjen täysistuntokeskusteluiden välillä. Jos esimerkiksi jonkun puolueen puheenvuorojen määrä on ensimmäisessä täysistuntokeskustelussa hyvin pieni ja toisessa hyvin suuri, puheenvuorojen määrän kasvu kertoo kasvaneesta kiinnostuksesta operaatiota kohtaan. Kiinnostus voi tietenkin olla negatiivista tai positiivista.

Tämän lisäksi olen tehnyt jokaisesta täysistuntokeskustelusta kaksi taulukkoa. Ensimmäisessä taulukossa on tärkeimmät puolueiden käyttämät argumentit operaatioon osallistumisen puolesta tai sitä vastaan. Tämän taulukon on tarkoitus havainnollistaa, mitkä syyt osallistua kriisinhallintaoperaatioon ovat puolueille keskeisiä. Toisessa taulukossa on puheenvuorot, joissa mainitaan, miten eri puolueet ovat kuvailleet operaatiota. Osa puolueista kuvailee operaatiota rauhanturvaoperaatioksi ja osa sotilaallisen kriisinhallinnan operaatioksi. Tarkoituksena on havaita, puhuvatko keskusta-oikeistolaiset puolueet useammin sotilaallisesta kriisinhallinnasta kuin rauhanturvaamisesta. Lisäksi tämän taulukon on tarkoitus selvittää sitä, muuttuuko puolueiden ISAF-operaatiosta käyttämä retoriikka täysistuntokeskusteluiden välillä.

1.3 Tutkimuksen rakenne

Pyrin tutkielmassani aluksi taustoittamaan lukijalle ISAF-operaation tarkoituksen ja syyt operaation perustamiselle. Tämä luku on jaettu useampaan alalukuun, joiden avulla lukija saa perustiedot operaatiosta, ymmärtää miksi operaatio perustettiin ja saa tietää miksi Suomi päätti lähteä operaatioon mukaan. Luvussa käydään tarkemmin läpi myös suomalaista rauhanturvaamishistoriaa ja

taustoitetaan myös sitä, miksi Suomi on ylipäättään osallistunut rauhanturvaoperaatioihin ja millaisia tavoitteita Suomella on näihin operaatioihin liittyen ollut.

Taustoitusluvun jälkeen esittelen tutkielmassani käyttämäni poliittisten jakolinjojen teorian, ja perustelen miksi valitsin juuri tämän teorian ja siihen liittyen vasemmisto-oikeisto -jaottelun. Teorialuvussa käydään läpi aiempia tutkimuksia ja avataan lukijalle, miten sotilaallista kriisinhallintaa on tutkittu kansainvälisellä tasolla poliittisten jakolinjojen avulla. Kansainvälisen tason tutkimuksen esittelyn jälkeen perustelen, miksi poliittisten jakolinjojen teoria ja juuri taloudellinen vasemmisto-oikeisto -jaottelu soveltuu käytettäväksi Suomessa. Tässä luvussa jaottelen myös suomalaiset puolueet vasemmisto-oikeisto -akselille. Tätä jaottelua käytetään myöhemmin analyysiluvussa.

Metodi ja aineisto -luvussa esittelen käyttämäni metodin, joka on sekoitus määrällistä ja laadullista analyysia. Olen luonut aineistostani taulukoita, joiden avulla esittelen puolueiden kansanedustajien puheenvuorojen lukumääriä ja tietyistä aiheista pidettyjen puheenvuorojen lukumääriä. Taulukoista näkee myös, ovatko puheenvuorot positiivisia vai negatiivisia selontekoa kohtaan. Toisaalta tutkin aineistoa myös laadullisesti sisällönanalyysin avulla.

Analyysiluvun alussa kertaan tutkimusta ohjaavat kysymykset. Tähän lukuun olen kirjoittanut ylös analyysista saamani tutkimustulokset ja luvun lopussa on myös tiivistelmä tärkeimmistä täysistuntokeskusteluista löytämistäni havainnoista. Lisäksi vastaan tässä luvussa molempiin tutkimuskysymyksiin, joille löytyy jokaista valtioneuvoston selontekoa koskien omat luvut. Johtopäätökset -luvussa nostan esille tutkimuksen tärkeimmät havainnot, sidon ne aiempaan teoriaan ja pohdin mahdollisia jatkotutkimuksen aiheita.

2. ISAF-operaatio Afganistanissa

2.1 ISAF-operaatio kansainvälisessä kontekstissa

Afganistanin operaatio sai alkunsa 11.9.2001 tapahtuneista terrori-iskuista. Iskujen jälkeen Yhdysvaltojen johtama koalitio Operation Enduring Freedom (OEF) hyökkäsi Afganistaniin ja kaatoi Taleban-hallinnon. Talebanien hallinnon kaatumisen ja joulukussa 2001 aikaansaadun Bonnin sopimuksen jälkeen Afganistaniin perustettiin väliaikainen hallitus. Bonnin sopimuksessa oli mukana liite, jossa pyydettiin YK:n turvallisuusnauvoston valtuutusta Afganistaniin lähetettävälle kansainväliselle turvallisuusjoukolle (VNS 5/2001, 1). YK:n turvallisuusneuvosto antoi päätöslauselmat 1386 ja 1401, joiden mandaatilla Afganistaniin perustettiin kaksi operaatiota: International Security Assistance Force (ISAF) ja United Nations Assistance Mission in Afghanistan (UNAMA). Operaatiot perustettiin tukemaan väliaikaista hallitusta (Pohl 2014, 99).

ISAF oli Afganistanissa vuosina 2002-2014 käynnissä ollut monikansallinen sotilaallisen kriisinhallinnan operaatio. Operaatiolla oli alusta lähtien YK:n mandaatti, joka perustui peruskirjan VII lukuun. Vuonna 2003 operaatio siirtyi Naton alaisuuteen, mikä muutti operaation luonnetta ainakin poliittisella tasolla, sillä alun perin operaation johto oli valtioiden muodostamalla koalitiolla. ISAF-operaation katsotaan olevan Naton historian vaativin kriisinhallintaoperaatio (Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2009, 40-41). ISAF suojasi aluksi vain Afganistanin pääkaupunki Kabulia, mutta vuonna 2006 operaatio levisi koko maahan. Tämä johtui osittain siitä, että Afganistanin turvallisuustilanne alkoi heikentyä vuodesta 2005 eteenpäin (UaVM 19/2001, 1).

Raitasalon (2008, 5) mukaan Afganistanin kriisinhallintaoperaatio oli yhdistelmä laajan turvallisuuden tuottamista, jälleenrakentamista ja sodankäyntiä. Afganistanin operaatio olikin kokonaisuudessaan erittäin haastava, sillä Afganistan on yksi maailman kehittymättömmimpiä ja köyhimpiä maita. Lisäksi Afganistanin hallitus oli tuolloin ja on edelleenkin hyvin heikko. Se on riippuvainen muiden valtioiden sotilaallisesta ja taloudellisesta tuesta. Länsimaat ovat yrittäneet vahvistaa hallitusta monella eri tavalla. Vuonna 2002 G8-maat jakoivat Afganistanin tärkeimmät valtiolliset instituutiot operaation johtovaltioiden alaisuuteen ja tavoitteena oli suorittaa näille instituutioille kattava reformi. USA sai vastuulleen armeijan, Saksa poliisin, Iso-Britannia huumausaineiden vastaisen työn, Italia oikeusjärjestelmän ja Japani aseistariisunnan, joukkojen

demobilisaation sekä paikalliset sotajoukot (Barley 2008, 55). Reformi ei kuitenkaan onnistunut kovinkaan hyvin. Yksi Afganistanin operaation suurimmista ongelmista oli yhdenmukaisen ja koordinoitun toiminnan puute, mikä leimasi myös reformihanketta. Maassa toimi samanaikaisesti monta johtovaltiota. YK:n johtama operaatio koordinoi toimintaa nimellisesti, mutta tosiasiaassa Yhdysvallat kontrolloi tärkeimpiä resursseja ja johti strategista toimintaa. (Gross 2009, 13-15.)

ISAF-operaatio on ollut kokonaisuudessaan siihen osallistuneille valtioille hankala operaatio. Operaation alkuaikoina ongelmat liittyivät joukkojen kasaamiseen. Yhdysvallat toimi operaation johtovaltiona, mikä lisäsi myös muiden maiden painetta osallistua amerikkalaisten rinnalla haastavampienkin operaatioiden toteuttamiseen. Tämä paine on vaikuttanut varmasti myös Suomeen, sillä monet Naton kanssa kriisinhallintayhteistyötä tekevät maat ovat osallistuneet aiempaa haastavampiin operaatioihin. Yhtenä syynä osallistumiselle voikin olla humanitaaristen syiden ja turvallisuuden tuottamisen lisäksi sotilaallisen yhteistyösuhteen kehittäminen Yhdysvaltoihin. Naton rauhankumppanuusohjelman avulla puolustusliiton jäseneksi haluavat maat voivat näyttää halunsa ja kykynsä osallistua Nato-johtosiin sotilaallisen kriisinhallinnan operaatioihin. Verrattuna esimerkiksi 1980-luvun rauhanturvaoperaatioihin, operaatioiden vaativuustaso on siis noussut ja monet eurooppalaiset maat ovat vastustaneet panostuksen lisäämistä. ISAF-operaatiossa kuolleet sotilaat, operaation jatkuminen vuodesta toiseen sekä lisääntyneet kustannukset ovat nostaneet vastustusta operaatiota kohtaan. Kun Afganistanin turvallisuustilanne on pysynyt samana tai huonontunut, on operaation jatkamista jouduttu perustelemaan tarkoin kansallisissa parlamenteissa. (Raitasalo 2008, 6-7.)

2.2 Perustelut Suomen osallistumiselle ISAF-operaatioon

Suomen osallistumisesta päätettiin vuonna 2001. Suomi päättikin osallistua operaatioon 50 hengen siviili-sotilasyhteistyöhön erikoistuneella CIMIC- ja yhteysupseeriosastolla. Operaatioon osallistumisesta annettiin valtioneuvoston selonteko 5/2001, joka on myös sisällönanalyysini ensimmäinen asiakirja, jonka täysistuntokeskusteluita analysoin myöhemmin. Valtioneuvoston selonteko operaatiosta annettiin, koska operaation voimankäyttöoikeudet olivat perinteistä rauhanturvaamista laajemmat. Taleban oli juuri syrjäytetty vallasta ja Bonnissa oli sovittu väliaikaisen hallinnon perustamisesta, joka oli aloittanut toimintansa Kabulissa 22.12.2001. Operaatio oli alunperin YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1386(2001):den mandaatilla

perustettu monikansallinen turvallisuusjoukko, jonka tehtävänä oli avustaa Afganistanin väliaikaista hallitusta Kabulissa ja sen lähialueilla, jotta YK:n henkilökunta ja Afganistanin väliaikaishallinto voisivat toimia rauhassa turvallisessa ympäristössä. (VNS 5/2001, 2.)

YK:n turvallisuusneuvosto oli myös kehottanut jäsenmaitaan luovuttamaan henkilöstöä, kalustoa ja muita resursseja ISAF-joukon käyttöön. Turvallisuusjoukon mandaatin kesto oli kuusi kuukautta. Päättölauselmassa tuetaan myös kansainvälisiä toimia terrorismin kitkemiseksi, ja korostetaan että afgaanijoukkojen tulee noudattaa ihmisoikeussopimuksia sekä kansainvälistä humanitaarista oikeutta. Valtioneuvoston selonteossa mainittiin myös, että ISAFin jälkeen on määrä käynnistää pitkäaikaisempi rauhanturvaoperaatio, jonka suunnittelu alkaa tammikuussa 2002, joten Suomen osallistumista tähän jatko-operaatioon ei vielä tuolloin voitu käsitellä. (VSN 5/2001.)

Operaatio siirtyi Naton alaisuuteen 11. elokuuta 2003. Tämä johti siihen, että eduskuntapuolueiden tuki operaatiolle ei ollut enää yhtä varauksetonta kuin aiemmin. Monikansalliseen YK:n turvallisuusneuvoston mandaatilla toteutettavaan operaatioon osallistuminen oli kaikkien puolueiden hyväksyttävissä. Nato-johtoiseen operaatioon osallistumista hallituspuolueiden täytyi sen sijaan perustella aiempaa enemmän. Humanitaarisen näkökulman, Suomen turvallisuutta korostavan näkökulman ja puolustuvoimien sotilaallisen kyvyn kehittämisen lisäksi operaatioita perusteltiin useilla eri syillä. Salenius-Pasternak & Linnell (2009) tarkastelivat ISAF-operaatioon osallistumista jaotteleamalla poliittiset ja sotilaalliset perustelut kansallisiin ja kansainvälisiin. Puheenvuoroja tarkastellessa jako kansallisiin ja kansainvälisiin perusteluihin ei kaikkien puheenvuorojen kohdalla ole yksioikoisen selkeä, mutta perusteluista löytyi heidän mukaansa kuitenkin selkeitä viittauksia esimerkiksi Suomen etuun tai kansainvälisiin instituutioihin, mikä mahdollisti kyseisen jaottelun.

Kansainvälisellä poliittisella tasolla osallistumista on perusteltu normatiivisilla ja institutionaalisilla argumenteilla. Normatiiviset perustelut viittaavat yhteiseen turvallisuuteen ja universaaleihin arvoihin, kuten oikeusvaltioperiaate tai ihmisoikeudet. Suomi kuvataan osana kansainvälistä yhteisöä, jonka on autettava Afganistania maan jälleenrakentamisessa ja estettävä valtion syöksykierre. Institutionaaliset perustelut sen sijaan korostavat YK:n periaatteiden tukemista tai Naton tukemista kriisinhallintaorganisaationa. Kansallisen tason perustelut ovat pääasiassa johdannaisia kansainvälisistä perusteluista. Ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä (UaVM 19/2001 vp) perusteltiin osallistumista Afganistanin vakauttamisella, Bonnin sopimuksen täytäntöönpanon

tukemisella ja Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan peruspyrkimysten edistämisellä. Kriisinhallinnan nähdään vahvistavan Suomen puolustuskykyä, ja sen nähdään osoittavan muille maille, että Suomi kantaa kansainvälisen vastuunsa. Suomi osallistuu operaatioon myös siksi, koska se haluaa lähentyä länsimaaisia järjestöjä. Suomi ei voi jäädä operaation ulkopuolelle myöskään siitä syystä, että niin moni EU- ja Nato-maakin osallistuu siihen. (Salonius-Pasternak & Limnell 2009, 3-6.)

Kansalliset ja kansainväliset sotilaalliset perustelut ovat myös lähellä toisiaan, sillä globalisoituneessa maailmassa kansallinen ja kansainvälinen turvallisuus on esitetty keskeiseksi tavoitteeksi perusteluissa ISAF-operaatioon osallistumiselle. Kansallisen turvallisuuden edistämiseksi annetut puheenvuorot viittaavat kansainvälisen kokemuksen saamisen tärkeyteen Suomen puolustamisessa ja sotilaallisen uskottavuuden vahvistamisessa. Huumeiden tuotannon rajoittamisen tarpeellisuuden puolesta esitetyissä perusteluissa asiaa on perusteltu kotimaan huumeiden käytön rajoittamisella. Lisäksi on nostettu esille se, että kriisinhallinta on yksi Suomen puolustusvoimien päätehtävistä. Joukkojen ja kaluston lähettämisellä vaatimaan kansainväliseen operaatioon todetaan edistettävän sotilaallista valmiutta ja uskottavuutta. Nähdään, että Afganistanin operaatiossa muu maailma arvioi Suomen toimintavalmiutta ja -kykyä. Ensimmäistä selontekoa lukuunottamatta osallistumisen tarpeellisuutta perustellaan sillä, että osallistuminen Nato-johtoiseen monikansalliseen operaatioon muiden länsimaiden rinnalla tarjoaa Suomelle mahdollisuuden näyttää sotilaallista osaamistaan muille valtioille. ISAF myös tarjoaa sotilasliiton ulkopuoliselle valtiolle aitiopaikan havainnoida Nato-joukkojen sotilaallista toimintaa. Tämä on keskeinen osallistumisen sotilaallinen perustelu, vaikka sitä ei operaation puheenvuoroissa välttämättä suoraan tuoda esille. ISAF myös kasvattaa Suomen sotilaallista yhteistoimintakykyä Naton suuntaan. Lisäksi suomalaisten sotilaiden ammattitaidon kehittämisessä ISAF on tärkeä, sillä se tarjoaa ammattisotilaille ja reserviläisille mahdollisuuden saada kokemuksia taistelukentän tapaisista olosuhteista sekä parantaa omia sotilastaitojaan. (Salonius-Pasternak & Limnell 2009, 6-9.)

Osallistumista perustellaan myös kansainvälisten sotilaallisten syiden kautta etenkin siten, että Afganistanin turvallisuustilanteen nähdään vaikuttavan globaaliin turvallisuusympäristöön. Suomessa perustelut pohjautuvat perinteisesti YK:n mandaattiin ja myös ISAF-operaatiossa osallistumista on perusteltu YK:n yhteisvastuullisen toiminnan tukemisella. VNS 2/2007 vp:ssä on mainittu, että ISAF-operaatiolla on YK:n VII luvun mukainen valtuutus, joten operaation edellytetään toimivan kaikin mahdollisin keinoin tehtävänsä täyttämiseksi. Kun argumentit liittyvät

kansainväliseen sotilaalliseen näkökulmaan, kriisinhallintaoperaatioiden korostetaan olevan Suomen kontribuutio vastuunkantoon kansainvälisestä turvallisuudesta. Suomen todetaan myös olevan osaltansa ehkäisemässä kansainvälistä huumekauppaa, epävakautta ja järjestäytynyttä rikollisuutta. Suomessa ei ole käytetty kovinkaan usein terrorismin uhkaa operaatioon osallistumisen perusteluna. (Salonius-Pasternak & Linnell 2009, 9-10.)

Ensimmäisessä ISAF-operaatiosta annetussa valtioneuvoston selonteossa nostettiin esille, että operaatioiden tulee täyttää viisi perusedellytystä, jotta Suomi voi osallistua niihin: "1) osallistuminen perustuu YK:n tai ETYJ:in päätökseen, 2) operaatio perustuu konfliktin pääosapuolten sopimukseen tai sopimukselliseen tilaan ja mahdollisimman laajaan hyväksyntään ja on sopimuksen toimeenpanoa ja sen valvontaa, 3) voimaa voidaan tarvittaessa käyttää reaktiivisesti itsepuolustuksen lisäksi myös tehtävän turvaamiseksi, 4) operaatioon voi sisältyä osapuolten pakottamista sopimuksen noudattamiseen ja siihen liittyvää voimankäyttöä tai sillä uhkaamista ja 5) voimankäyttöä säännellään selkein voimankäyttösäännöin, joissa perusperiaatteina ovat voimankäytön minimointi ja sen suhteuttaminen kulloiseenkin uhkaan ja tilanteeseen." (VNS 2/2001 vp). Rauhanturvaamislaissa ei kuitenkaan ollut mainintaa siitä, miten päätös osallistumisesta rauhanturva- tai kriisinhallintaoperaatioon tulisi perustella. Laki siis rajasi tietyt operaatiot pois, mutta ei määritellyt sitä, millaisiin operaatioihin Suomen tulisi osallistua. Osallistuminen operaatioon onkin aina poliittinen päätös. (Salonius-Pasternak & Linnell 2009, 2.)

Operaatioon osallistumista on siis perusteltu monesta eri näkökulmasta. Onkin mielenkiintoista tarkastella myöhemmin, miten nämä näkökulmat ja perustelut jakautuvat puolueittain. Osa puolueista painottaa varmasti enemmän kansallisia kuin kansainvälisiä perusteluita. Samoin puolueiden painotukset sotilaallisten ja poliittisten perusteluiden välillä varmasti vaihtelevat paljonkin. Tutkimuksen tarkoituksena on myös vertailla eri selontekojen perusteluita toisiinsa. Pienillä valtioilla on tapana lähettää sotilaallisen kriisinhallinnan operaatioihin symbolisia joukkoja, jotka eivät ole ratkaisevassa asemassa operaation kannalta. Joukot ovat usein myös erikoistuneita. Mielenkiintoista onkin tarkastella, miten joukkojen lähettämistä ISAF-operaatioon perustellaan: onko kyse kansainvälisen turvallisuuden lisäämisen tarpeesta, humanitaarisista syistä vai tarpeesta osoittaa kuuluvansa länsimaiseen joukkoon (Raitasalo 2008, 11)? Mielenkiintoista on myös havaita, millä perusteluilla operaatiota vastustetaan ja mitkä tekijät vaikuttavat siihen, että operaatiota vastutetaan. Salonius & Pasternak (2009) tarkasteli vain kolmea ensimmäistä selontekoa ja niistä käytyjä keskusteluita, joten on mielenkiintoista nähdä, ovatko perustelut samanlaisia myös kahdessa

jälkimmäisessä selonteossa. Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa (2016, 29) määritellään yhä kansainvälinen kriisinhallinta Suomelle tärkeäksi painopisteeksi, sillä "kyse on Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisesta vaikuttamisesta ja kansainvälisestä yhteistyöstä."

2.3 Rauhanturvaamisesta kriisinhallintaan

Rauhanturvaajat yhdistetään usein YK-operaatioihin, sillä Yhdistyneet kansakunnat on ollut vastuussa lähes kaikista rauhanturvaoperaatioista (Levine 2014, 5). Rauhanturvaamista ei ole kuitenkaan koskaan määritelty YK:n peruskirjassa, vaan käsite luotiin Dag Hammarskjöldin aloitteena vastauksena Suezin kriisiin. YK:n rauhanturvaamisen doktriinin mukaiset rauhanturvaamisen tärkeimmät periaatteet ovat osapuolten antama hyväksyntä, puolueettomuus ja pidättäytyminen kaikesta sellaisesta voimankäytöstä, joka ei kuulu operaation mandaattiin tai ei ole itsepuolustusta (UN DPKO 2008, 31-35). Rauhanturvaaminen pyrkii kestävään rauhaan alueella, jossa taistelut ovat pysähtyneet. Pääasialliset tavoitteet ovat rauhan ylläpitäminen ja rauhasta sopineiden osapuolten sopimusten implementoimisen auttaminen kokonaisvaltaisen sotilas-, poliisi- ja siviilitoiminnan avulla. (ibid. 2008, 18). Rauhanturvaoperaatiot eivät sovellu rauhaanpakottamiseen, eikä operaatioiden mandaatti ei salli yhtä laajaa voimankäyttöä kuin sotilaallisen kriisinhallinnan operaatiot. Operaatioiden päämääränä on vaikuttaa rauhanomaisesti alueen toimijoiden käytökseen ja voimankäyttöä tulee välttää viimeiseen saakka. Se on kuitenkin sallittua tilanteissa, joissa toimitaan operaation mandaatin mukaisesti rauhanprosessia vahvaistavalla tavalla. YK:n mukaan voimankäyttö rauhanturvaoperaatioissa saattaa jopa vahvistaa operaation saamaa yleistä hyväksyntää, kun sillä ehkäistään väärinkäytöksiä konfliktialueella (ibid. 2008, 34-35).

Vuosien 1990 ja 1993 välissä YK:n jäsenvaltiot määrittivät uudelleen YK:n peruskirjan seitsemännen luvun tulkinnan, mikä kasvatti mahdollisuuksia suorittaa interventio suvereeniin valtioon. Samaan aikaan etnisten konfliktien ja sisällissotien määrä pamahti kasvuun. Tämä johti pian perinteisen rauhanturvaamisen kriisiin, sillä vaikka YK on onnistunut turvaamaan rauhan valtioiden välisissä konflikteissa (Korean sota, Persianlahden sota), se ei ole kyennyt kyllin tehokkaasti pysäyttämään valtioiden sisäisiä konflikteja (Somalian sisällissota, Bosnian sota). YK onnistui hyvin työssään Namibian itsenäisyysprosessissa ja onnistui saamaan Kambodžaan vuoden 1993 rauhansopimuksen. Tosin Kambodžassa rauha ei ollut pysyvä, sillä maassa tapahtui vallankaappaus

jo vuonna 1997. (Doyle & Sambanis 2006, 1-2.)

Rauhanturvaoperaatioiden luonne on muuttunut aiempaa kokonaisvaltaisemmaksi kylmän sodan päättymisen ja toimintaympäristön muuttumisen johdosta. Näiden operaatioiden mandaatit ovat laajempia kuin perinteisten rauhanturvaoperaatioiden mandaatit. Näistä operaatioista ei puhuta enää rauhanturvaoperaatioina, vaan sotilaallisen kriisinhallinnan operaatioina. Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko (2004, 158) määrittelee kriisinhallinnan olevan "kansainvälisen yhteisön toimia konfliktien estämiseksi ja rajoittamiseksi, osapuolten väkivallankäytön lopettamiseksi, aiheutuneiden tuhojen korjaamiseksi sekä kriisialueen turvallisuuden, vakauden ja yhteiskunnan toimintojen sekä oikeusjärjestyksen palauttamiseksi". Sotilaallinen kriisinhallinta on saman selonteon mukaan "sotilaallisin keinoin tapahtuvaa kriisinhallintatoimintaa tai rauhanturvaamista". Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa (2016, 29) määritellään kansainvälinen kriisinhallinta tärkeäksi painopisteeksi, sillä "kyse on Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisesta vaikuttamisesta ja kansainvälisestä yhteistyöstä. Sotilaallisella kriisinhallinnalla kehitetään samalla puolustusvoimien omia suorituskykyjä ja valmiuksia. Siviilikriisinhallinta on tärkeä painopiste myös siksi, että kriisinhallintaosallistumisessa painottuu kohdemaiden oman kapasiteetin, oikeusvaltiokehityksen ja hyvän hallinnon tukeminen."

Kriisinhallinta sisältää siis sekä sotilaallisia toimia että siviilitoimia. Siviilikriisinhallinnalla voidaan jopa estää sotilaallisia toimia, eivätkä siviilikriisinhallinta ja sotilaallinen kriisinhallinta ole toisistaan erillisiä tai toisiaan poissulkevia kokonaisuuksia. Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko (2004, 38) korostaa siviilikriisinhallinnan merkitystä myös kriisialueiden kehityksen tukemisessa. Perusteluiksi annetaan muun muassa kansalaisyhteiskunnan kehityksen tukeminen. Siviilikriisinhallintaoperaatioihin kuuluu monenlaisia tehtäviä koulutus- ja neuvonantotehtävistä poliisitoimintaan ja infrastruktuurin kehittämiseen. Erikseen mainitaan myös vakauttamis- ja jälleenrakennustoiminnot, joiden merkitystä kriisialueilla korostetaan. Kriisinhallinta on siis rauhanturvaamista laajempi käsite. Suurin ero on kenties se, että kriisinhallinnan perusmääritelmään ei kuulu se, että kriisinhallintajoukko olisi kaikkien osapuolten hyväksymä. Sotilaallisen kriisinhallinnan oikeutuksena on pidetty uhkaa kansainväliselle turvallisuudelle ja rauhalle. Voimankäytöllä tulee olla YK:n mandaatti ja sen tulee perustua peruskirjan VII lukuun. Voimankäytön ei tarvitse välttämättä liittyä valtion itsepuolustustilanteeseen, kuten perinteisessä rauhanturvaamisessa. Rauhanturvaoperaatioihin ei myöskään kuulu voimakas tai ennaltaehkäisevä voimankäyttö. Suurin rauhanturva- ja kriisinhallintaoperaation välinen ero onkin se, että

kriisinhallintaoperaatiossa voimaa voidaan käyttää pakotteena halutun lopputuloksen saamiseksi (Höglund 1998). Sotilaallisilla kriisinhallintaoperaatioilla kyetään vastaamaan tarpeeseen pitää kansainvälinen järjestelmä vakaana (Raitasalo 2008, 2-4).

Sotilaallisesta kriisinhallinnasta on tullut 1990-luvulta lähtien vallitseva näkökulma sotilaallisen voiman käyttöön. Suoranaista sotilaallista uhkaa ei enää kohdistu länsimaihin, joten turvallisuuden viitekehystä on siirretty kohti yksilöä ja kansainvälistä järjestelmää. Legitiimin voimankäytön säännöt ovat muuttuneet ja interventiot maailmalla lisääntyneet. Tämä on madaltanut kynnystä ryhtyä sotilaalliseen voimankäyttöön. Vaikka voimankäyttö toteutettaisiin humanitaarisin perustein, se ei ole ongelmatonta. Esimerkiksi vuonna 1999 Nato hyökkäsi Serbiaan, jotta sen tekemät ihmisoikeusrikkomukset loppuisivat. Hyökkäys tapahtui ilman Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston mandaattia, joka on itsepuolustuksen ohella ainut laillinen peruste sodankäyntiin. Tämän jälkeen Nato aloitti turvallisuusneuvoston mandaatilla KFOR-operaation Kosovossa. Merkittävää tässä kaksivaiheisessa operaatiossa oli se, että ensimmäinen osa siitä toteutettiin humanitaarisin perustein ilman YK:n mandaattia, joten voimankäytön katsottiin olevan oikeutettua humanitaarisista syistä. (Raitasalo 2008, 4.)

Yhdysvaltojen johdolla suoritettut operaatiot Afganistanissa ja Irakissa aikaansaativat sen, että myös muut länsimaat laajensivat käsitystään siitä, mitä on sotilaallinen kriisinhallinta. Hyökkäysvaiheen jälkeen näissä operaatioissa alkoi laajamittainen kriisinhallintaoperaatio, jossa oli mukana useita sodankäynnin elementtejä. Alueella toimivat liikkeet käyttivät monenlaisia eri keinoja aiheuttaakseen mahdollisimman paljon vahinkoa länsimaille, mikä teki operaatioista erittäin haastavia. Ne sisälsivät elementtejä turvallisuuden tuottamisesta, valtioiden jälleenrakentamisesta ja sodankäynnistä. (Raitasalo 2008, 5-6.) On myös selvää, että eri kansainväliset organisaatiot tai instituutiot herättävät valtion sisällä erilaisia tunteita. Yhdistyneiden kansakuntien, Euroopan unionin, Pohjois-Atlantin puolustusliiton ja valtioiden muodostaman koalition organisoimiin operaatioihin suhtaudutaan eri tavoin (Mellon 2014, 2).

2.4 Suomi - rauhanturvaamisen suurmaa

Suomi on osallistunut rauhanturvaamisoperaatioihin jo vuoden 1956 Suezin operaatiosta lähtien. Suezin operaatioon osallistumisesta päättäminen tapahtui hyvin yksinkertaisesti. YK:n pääsihteeri

Dag Hammarskjöld tiedusteli Suomen valmiutta lähettää joukkoja Egyptiin. Seuraavana päivänä Suomen hallitus vastasi myöntävästi, mikä johti Suomen osallistumiseen UNEF I -operaatioon. Suomelle osallistuminen rauhanturvaamiseen oli ulkopoliittinen päätös, jolla Suomi tuki Yhdistyneitä kansakuntia ja rauhanomaista suhtautumista konfliktinratkaisuun. Päätös merkitsi myös tukea kansainväliselle oikeudelle. Rauhanturvaamisen katsottiin vahvistavan Suomen asemaa yhtenä pohjoismaista ja korostavan Suomen neutraalia asemaa maailmanpolitiikassa. Suomen panos rauhanturvatoimintaan oli merkittävä koko kylmän sodan ajan. Suomella oli merkittävä rooli myös YK:n yleiskokouksessa, jossa rauhanturvaamisesta käydyt neuvottelut käytiin. (Vesa 2007, 524.)

Suomen vastattua Suezin operaatioon myönteisesti se tiedusteli YK:n Suomelle maksamaa kompensatiota ja esitti toivomuksen, että Suomen joukot asetettaisiin pohjoismaiseen joukkoon. Läpi Suomen rauhanturvaamishistorian Suomi on pyrkinyt tukemaan rauhanturvatoimintaa, mutta samalla ollut huolissaan operaatioiden kustannuksista. Lisäksi se on pyrkinyt asemoimaan itsensä tiiviisti osaksi Pohjoismaista joukkoa. Suomi asetti Suezin operaatiolle useita rajoituksia: Suomen joukot olivat operaation käytettävissä vain rajoitetun ajan, joukot sijoitettaisiin vain konfliktialueelle, joukkojen sijoittamiselle tuli olla sijoitusvaltion hyväksyntä ja operaation kuluista tuli olla sopimus ennen sen aloittamista. Operaatiosta päättämisen jälkeen Suomen täytyi säätää operaatiota varten laki¹, jonka perusteella joukot saatettiin lähettää. Eduskunnan täysistuntokeskusteluissa korostettiin YK:n roolin vahvistamista rauhanturvaamiseen osallistumalla ja osallistumisen ajateltiin myös vahvistavan Suomen neutraalia asemaa maailmanpolitiikassa. Sen jälkeen, kun joukot olivat jo Egyptin maaperällä, eduskunnassa keuhuttiin suomalaisten sotilaiden sopivan erittäin hyvin rauhanturvaajiksi. Myös operaation riskit tiedostettiin ja niistä keskusteltiin eduskunnassa. (Vesa 2007, 525.)

Suezin operaatio kesti alle vuoden, mutta rauhanturvaoperaatiot jatkuivat tämän jälkeenkin. Suomi lähetti upseereita tarkkailutehtäviin vuonna 1958 Libanonin UNOGIL-operaatioon ja liittyi vuonna 1961 Kashmirin alueen UNMOGIP-operaatioon. Vuonna 1964 Suomen hallitus esitteli eduskunnalle lakiehdotuksen rauhanturvaamislaista²³, jota oli tarkoitus soveltaa sekä Kyproksella toteutettavaan

¹Operaatiota varten säädettiin erillinen Laki Lähi-idän suomalaisesta valvontajoukosta (kumottu) 584/1956.

²HE 34/1964 Hallituksen esitys n:o 34 (1964vp) määrärahan myöntämiseksi suomalaisen valvontajoukon perustamista, varustamista, koulutusta ja ylläpitoa varten Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaamis ja valvontatehtäviin..

³HE 49/1964 Hallituksen esitys n:o 49 (1964vp) lisämäärärahan myöntämiseksi suomalaisen valvontajoukon perustamista, varustamista, koulutusta ja ylläpitoa varten Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaamis- ja valvontatehtäviin.

UNFICYP -operaatioon että tuleviin rauhanturvaoperaatioihin. Eduskunnan täysistuntokeskustelut hallituksen esityksistä olivat värikkäitä, sillä SKDL vastusti pysyvän rauhanturvajoukon perustamista. Puolueen mukaan pysyvä joukko saattaisi toimia Suomen neutraliteettiperiaatteiden vastaisesti. Eduskunta päätyi rajoittamaan ulkomailla palvelevien rauhanturvaavien maksimimäärän 2000 rauhanturvaajaan sekä päättämään, että hallituksen tulisi ennen operaatiosta päättämistä kuulla ulkoasiainvaliokuntaa. Nämä kaksi rajoitetta ovat voimassa edelleen. Kyproksen UNFICYP -operaatio oli merkittävä Suomelle monella eri tavalla. Suomalainen diplomaatti Sakari Tuomioja valittiin Kyproksen kriisin rauhanneuvottelijaksi vuonna 1964 ja vuonna 1966 suomalainen Armas-Eino Martola valittiin UNFICYP -joukkojen komentajaksi. Suomi lähetti Kyprokselle yli tuhannen miehen pataljoonan. Kyproksen operaatiosta keskusteltiin myös mediassa. Yleinen mielipide oli myönteinen operaatiota kohtaan, mutta Suomen puolueeton asema, operaation hinta ja sotilaiden turvallisuus herättivät keskustelua. (Vesa 2007, 526.)

Suomi jatkoi aktiivista roolia rauhanturvaajana ja pyrki toimimaan YK:ssa rauhanturvaamisen puolestapuhujana. Kylmän sodan loppuun saakka Suomi oli väkilukuun suhteutettuna yksi suurimmista rauhanturvaoperaatioihin osallistujista. Rauhanturvaamisen voimakas tukeminen sopi hyvin puolueettoman valtion ulkopoliittisiin tavoitteisiin. Namibian UNTAG- operaatio vuosina 1989-1990 aloitti uuden aikakauden suomalaisessa rauhanturvaamisessa. Operaatio oli hyvin kokonaisvaltainen ja se kattoi sekä sotilaallisen että siviilipuolen osallistumisen. 1950-luvulta lähtien Suomen tärkeimmät tavoitteet olivat olleet rauhanturvaamisen sääntöjen ja käytäntöjen vahvistaminen. UNTAG -operaatioon osallistumisen jälkeen Suomella oli melkein lain sallimat 2000 rauhanturvaajaa ulkomailla ja uusia operaatioita oli tulossa. Ulkoministeriö julkaisi vuonna 1989 aiheesta raportin⁴, joka pohti osallistumisen edellytyksiä resurssien ja lain sallimissa rajoissa. Raportin mukaan Suomen tuli säilyttää korkea valmiustaso rauhanturvaamisoperaatioita varten ja jatkaa työtä YK:n rauhanturvaamisen kehittämiseksi. Suomi valittiin YK:n turvallisuusneuvoston jäseneksi kaudelle 1989-1990. Suomi pyrki jäsenenä vahvistamaan YK:n rauhanturvaamisen resursseja. (Vesa 2007, 527-528.)

Rauhanturvaaminen koki 1990-luvun alussa suuria muutoksia kansainvälisten tapahtumien johdosta. Vuonna 1990 Irak miehitti Kuwaitin ja vuonna 1991 alkoivat Jugoslavian hajoamissodat Balkanin

---

⁴Suomi ja YK:n rauhanturvatehtävät: ulkoasiainministeriön asettaman työryhmän raportti (1989) Ulkoasiainministeriö. Helsinki.

niemimaalla. Perinteinen rauhanturvaaminen ei osoittautunut toimivaksi konseptiksi, sillä se ei pystynyt vastaamaan sotien haasteisiin. Tärkein muutos operaatioiden luonteessa on se, että 1990-luvun operaatiot olivat usein valtion sisäisiä operaatioita. Tällöin myös osapuolten suostumusta on huomattavan vaikea saada. Operaatiot tehtiin yhä useammin humanitaarisista syistä ja niissä oli hyväksyttyä käyttää rauhaanpakottamista. Perinteinen rauhanturvaaminen pyrki minimoimaan voimankäytön, mutta rauhaanpakottamisessa tärkeintä on operaation saattaminen maaliin. Samaan aikaan YK lisäsi operaatioiden määrää, joukkojen määrä kasvoi ja joukkoja lähettävien maiden määrä kasvoi. Vuonna 1988 YK:lla oli joukkoja 11 eri kriisissä, mutta vuonna 1995 ratkaistavia kriisejä oli jo 30. Samalla aikavälillä YK:n rauhanturvaamisbudjetti kasvoi viisitoistakertaiseksi ja sotilaiden määrä kuusinkertaistui. (Vesa 2007, 528; Salenius-Pasternak & Visuri 2006.)

Bosnian sodan kaltaiset konfliktit pakottivat myös Suomen pohtimaan muutoksia rauhanturvaamislakiin. Vuonna 1993 puolustusministeriö asetti työryhmän pohtimaan suomalaisten voimankäyttöoikeuksia rauhanturvaamisessa. Ulkoministeriön alivaltiosihteeri Jaakko Blombergin johtaman työryhmän yksimielisen mietinnön mukaan Suomen YK-sotilaiden tulisi saada käyttää asevoimaa rajoitetusti. Työryhmä esitti rauhanturvalakiin muutosta, joka sallisi "laajennetun itsepuolustuksen". Lakimuutosta perusteltiin rauhanturvatehtävien muuttumisella ja Suomen YK-tehtävistä saamalla poliittisella hyödyllä. Blombergin mukaan Suomelle on ollut merkittävää poliittista hyötyä rauhanturvatehtäviin osallistumisesta, sillä osallistuminen on selventänyt Suomen asemaa kansainvälisen yhteisön jäsenenä (Helsingin Sanomat 1993). 1990-luvun alun rauhanturvakeskustelu käsitteli rauhanturvaamisen muutosta ja laajennetun rauhanturvaamisen sekä rauhaanpakottamisen käsitteitä. Suomessa oli melko laaja konsensus siitä, ettei Suomen tulisi osallistua sotilaalliseen rauhaanpakottamiseen. (Vesa 2007, 531.)

Suomi muutti rauhanturvalakiaan joulukuussa 1995 (Finlex 1565/95). Suurimmat muutokset koskivat laajennettua rauhanturvaamista ja NATO-operaatioita. Lakimuutos salli osallistumisen laajennettuun rauhanturvaamiseen, mutta operaatiolla tuli olla YK:n tai Etyjin mandaatti. Jos operaatiolla oli tavanomaista rauhanturvaamista laajemmat voimankäyttöoikeudet, lakimuutoksen mukaan siitä täytyi keskustella Eduskunnassa. Lakimuutos ei kohdannut merkittävää vastarintaa eduskunnassa, sillä muutkin pohjoismaat olivat joko tehneet tai olivat suunnittelemassa samankaltaisia muutoksia. Ikään kuin jatkumona Suomen aiemmalle rauhanturvapolitiikalle, tässäkin YK:n mandaatti ja pohjoismaiden samankaltainen suhtautuminen asiaan helpotti lakimuutoksen läpimenoa. Lakimuutokset rauhanturvalakiin olivat edellytys Suomen osallistumiselle IFOR-operaatioon.

Kyseisellä operaatiolla oli YK:n mandaatti, joten Suomi saattoi lakimuutosten jälkeen osallistua siihen (YK, 1995). IFOR-operaatio oli ensimmäinen NATO-johtainen operaatio, johon Suomi osallistui. (Vesa 2007, 531.)

Vuoden 1995 lakimuutos ei kuitenkaan riittänyt Suomelle. Vuonna 1999 Kiina käytti veto-oikeuttaan YK:n turvallisuusneuvostossa estäen UNPREDEP-operaation jatkamisen Makedoniassa. Kiinan vastauksen jälkeen Suomi joutui antamaan kieltävän vastauksen, kun UNHCR tiedusteli Suomelta ovatko sen Makedoniassa olevat joukot käytettävissä humanitaariseen operaatioon. Suomen laki ei sallinut edes humanitaarista operaatiota ilman YK:n mandaattia. Lakia oli myös hankala tulkita rauhaanpakottamisen kannalta, sillä se kielsi rauhaanpakottamisen tai muun siihen verrattavissa olevan toiminnan. IFOR- ja SFOR -operaatioissa huomattiin, että tämä kohta oli ongelmallinen, sillä se jätti lain tulkinnan kentällä toimivien komentajien vastuulle. Tätä pidettiin huonona ratkaisuna. Näistä kahdesta syystä johtuen rauhanturvaamislakia muutettiin jälleen vuonna 2000. Hallituksen mukaan rauhanturvajoukkojen komentajat olivat toistuneesti joutuneet NATO:n toimeenpanemissa operaatioissa Bosnia-Herzegovinassa (SFOR) ja Kosovossa (KFOR) tulkitsemaan rauhanturvaamislakia harkitessaan, mitä tarkoitetaan muulla rauhaanpakottamiseksi katsottavalla toiminnalla tai sisältyykö toimintaan osaksikin rauhaanpakottamista (HE 20/2000, 6). Puolustusvaliokunnan mietinnön mukaan hallituksen esityksessä lähtökohtana oli, että "Suomen asettaessa rauhanturvajoukon YK:n tai ETYJ:n päätökseen perustuvaan operaatioon siihen tulisi voida osallistua täysimääräisesti. Tehtävien valikoiminen operaation aikana ei esityksen mukaan yleensä ole mahdollista." Lisäksi ulkoasiainvaliokunta katsoi, että operaatioon voi sisältyä osapuolten pakottamista sopimuksen noudattamiseen ja sopimuksen noudattamiseen liittyvää voimankäyttöä tai sillä uhkaamista (UaVM 4/2000, 3). Lisäksi lakia muutettiin siten, että se mahdollisti suomalaisen rauhanturvaamisorganisaation osallistumisen Yhdistyneiden Kansakuntien erityisjärjestön tai viraston pyynnöstä humanitaariseen operaatioon tai sen suojaamiseen. Lain nimi myös vaihtui rauhanturvaamislaki entisen *lain Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön päätökseen perustuvaan rauhanturvaamistoimintaan* sijaan. (Vesa 2007, 532; Finlex 750/2000.)

Vuoden 2000 lakimuutoskaan ei riittänyt Suomelle, sillä kansainvälinen turvallisuusympäristö oli muutoksen tilassa. Naton kehittyminen aluepuolustusorganisaatiosta lähes globaalisti toimivaksi kriisinhallintatoimijaksi lisäsi sotilaallisen voimankäytön operaatioita ympäri maailmaa (Raitasalo 2008, 5-6). Rauhanturvaamisesta siirryttiin alun perin kohti sotilaallista kriisinhallintaa, kun YK:n

toteuttamat rauhanturvaoperaatiot eivät olleet enää riittäviä rauhan turvaamiseksi. IFOR-operaatiosta lähtien alueellisten turvallisuusjärjestöjen operaatiot yleistyivät. Myös Suomi osallistui yhä enenevässä määrin Naton ja Euroopan unionin operaatioihin. Samalla YK-operaatioihin osallistuminen väheni. Ulkoministeriö asetti joulukuussa 2004 rauhanturvaamislain uudistamistyöryhmän tarkastelemaan rauhanturvaamislain uudistamistarvetta. Työryhmän tehtävänä oli myös laatia esitys lainsäädännön muuttamiseksi. Suomen kannalta merkittävin tekijä oli Euroopan unionin kriisinhallintatoiminnan kasvu osana unionin yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Suomi oli jälleen pakotettu tarkastelemaan kansainvälisten operaatioidensa lainsäädännöllisiä edellytyksiä, jotta se voisi täysipainoisesti osallistua kansainväliseen kriisinhallintayhteistyöhön ja erityisesti Euroopan unionin nopean valmiuden toimintaan. Työryhmä antoi vuonna 2005 yksimielisen mietinnön sen puolesta, että rauhanturvaamislaki tulisi uusia perinpohjaisesti (PLM 2005).

Hallitus antoi Eduskunnalle kaksi esitystä (HE 110/2005 vp; HE 5/2006 vp) laiksi sotilaallisesta kriisinhallinnasta. Ensimmäinen esitys koski lain säätämistä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä, mutta lopulta laki päätettiin säätää hallituksen esityksen 5/2006 mukaisesti perustuslain säätämisyjärjestyksessä niin sanottuna pysyvänä poikkeuslakina. Lopulta säädettiin laki sotilaallisesta kriisinhallinnasta (Finlex 211/2006). Laki säädettiin etenkin siksi, että EU:n taistelujoukot velvottivat jäsenmaat osallistumaan haastaviin kriisinhallintehtäviin. EU:n sisäinen yhteistyö näissä operaatioissa tuli kasvamaan. Suomen oli päästävä eroon lainsäädännöstään, jonka mukaan tilannetta tarkasteltiin eduskunnassa joka kerta kun operaation tilanne muuttui. Eniten keskustelua herätti muutos, jonka mukaan operaatioon voi osallistua myös ilman YK:n turvallisuusneuvoston mandaattia. Tämä muutos tehtiin siksi, ettei veto-oikeutta käyttämällä voitaisi estää humanitaarisia operaatioita. Myös pienten EU-operaatioiden toteutus helpottui uuden lain myötä, sillä pieniä rauhanturvaoperaatioita on helpompi toteuttaa, kun laki ei enää velvoita hakemaan YK:n mandaattia jokaiseen operaatioon. (Vesa 2007, 533.)

Laki sotilaallisesta kriisinhallinnasta osoittaa, että päätöksen kriisinhallintaan osallistumisesta tekee kussakin tapauksessa presidentti valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta. Ennen ratkaisuehdotuksen tekemistä valtioneuvoston on kuultava eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa. Mikäli ratkaisuehdotus koskee erityisen vaativaa kriisinhallintatehtävää tai sellaista tehtävää, joka ei perustu YK:n turvallisuusneuvoston valtuutukseen, on valtioneuvoston annettava eduskunnalle selonteko. Jos operaation vahvuus on enintään kymmenen henkilöä, eduskunnan informoimiseksi riittää selvitys eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle. (Finlex, 2006.)

Kriisinhallintalainsäädäntö on tärkeässä roolissa päätettäessä yksittäisistä operaatioista. Laki sotilaallisesta kriisinhallinnasta määrittää, miten kriisinhallintaoperaatiot käsitellään eduskunnassa. Se määrittää myös sen, millaisiin operaatioihin Suomi voi osallistua ja millä vahvuudella (Laki sotilaallisesta kriisinhallinnasta 2006, 5§). Vuoden 2000 perustuslain mukaan eduskunnalla on tiedonsaantioikeus ennen päätöstä kriisinhallintaoperaatiosta. Perustuslain mukaan Suomen ulkopolitiikkaa johtaa presidentti yhteistoiminnassa hallituksen kanssa. Eduskunta hyväksyy velvoitteet ja päättää niiden voimaansaattamisesta. Valtioneuvosto vastaa Euroopan unionissa tehtävien päätösten kansallisesta valmistelusta ja päättää niihin liittyvistä Suomen toimenpiteistä, jollei päätös vaadi eduskunnan hyväksymistä. Lopullisen päätöksen kriisinhallintaoperaatioon osallistumisesta ja osallistumisen päättämisestä tekee erikseen tasavallan presidentti. (PL 2000.)

Kriisinhallintalainsäädäntö siis määrittää millaisiin operaatioihin Suomi voi osallistua. Se määrittää myös voimankäytön rajat ja tehtävät, joihin suomalaiset sotilaat voivat osallistua. 1990-luvun puoliväliin saakka Suomen osallistumista rajoitti kaksi pääperiaatetta: operaatiolla tuli olla YK:n turvallisuusneuvoston tai Etyjin mandaatti ja suomalaiset sotilaat eivät saaneet osallistua rauhanpakottamiseen. Vuonna 1983 säädettyyn rauhanturvaamislakiin tehtiin 1990-luvulla ja 2000-luvulla kaksi merkittävää muutosta. Vuonna 1995 tuli voimaan rauhanturvaamislain muutos, jossa sallittiin laajennettu rauhanturvaaminen. Vuoden 2000 muutoksessa sallittiin EU:n toteuttamat operaatiot, laajennetun rauhanturvaamisen kielto kumottiin ja sallittiin osallistuminen myös YK:n erityisjärjestöjen operaatioihin. Erityisjärjestöjen operaatioiden tuli olla humanitaarisia operaatioita tai sitten operaatioiden tuli suojata humanitaarisia tehtäviä. (Raunio 2016b, 5)

Laki sotilaallisesta kriisinhallinnasta päivitti suomalaisen kriisinhallintalainsäädännön modernille tasolle. Tällä hetkellä Suomi kykenee osallistumaan operaatioihin sujuvasti ja joustavasti. Suomi on kyennyt uudistamaan lainsäädäntönsä 1990-luvun rauhanturvaamislaita 2010-luvun kriisinhallintalaiksi. Lakimuutoksia on edeltänyt sekä mediassa että parlamentissa käydyt keskustelut, joiden pohjalta lakeja on tarpeen mukaan uudistettu. Suomessa on edelleen laaja kannatus kansainvälisiä operaatioita kohtaan. Etenkin parlamentissa käydyt keskustelut ovat mielenkiintoisia, koska niiden avulla voi tulkita puolueiden kantoja tiettyä operaatiota kohtaan tai ylipäätään kansainvälistä kriisinhallintaa kohtaan. Välillä on hyvä palauttaa mieleen perimmäiset syyt siihen, että Suomi ylipäänsä osallistuu rauhanturvaamiseen tai sotilaalliseen kriisinhallintaan.

Puolustusvoimain komentaja Juhani Kaskeala tiivisti nämä yleiset perustelut vuonna 2006 kolmeen: 1) auttamisen halu ja tarve (humanitaarinen näkökulma), 2) Suomen turvallisuus, johon konfliktit muualla vaikuttavat ja 3) puolustusvoimien sotilaallisen kyvyn kehittäminen. Hänen mukaansa nämä perustelut ovat läsnä jokaisessa operaatiossa, johon Suomi osallistuu (Salonius-Pasternak & Linnell 2009, 1-2).

3. Poliittiset jakolinjat sotilaallisen kriisinhallinnan kontekstissa

Tämän tutkielman tarkoituksena on tutkia, voidaanko puolueen suhtautumisesta sotilaalliseen kriisinhallintaan tehdä johtopäätöksiä sen perusteella, millainen poliittinen ideologia puolueella on. Puoluepoliittisten intressien tarkastelu on mahdollista jakamalla puolueet poliittisille jakolinjoille. Jokaisessa yhteiskunnassa on erilaisia poliittisia jakolinjoja, sillä poliittinen organisoituminen ja poliittinen toiminta perustuu yhteiskunnassa oleviin ristiriitoihin. Nämä ristiriidat jakavat kansalaisia erilaisiin ryhmittymiin, joilla on erilaiset tavoitteet, näkemykset ja intressit. Puolueet ovat muodostuneet näiden ryhmien perusteella niiden etua ajaakseen, ja puolueiden näkemykset heijastelevatkin eri yhteiskuntaluokkien tai -ryhmien tavoitteita. (Paloheimo & Sundberg 2005, 169; Pesonen etc. 1993, 122.)

Poliittisten jakolinjojen klassikko *Party Systems and Voter Alignments: Cross-national Perspectives* (Lipset & Rokkan 1967) määritteli ensimmäistä kertaa länsimaaisissa yhteiskunnissa olevia poliittisia ristiriitoja. He määrittelivät neljä jakolinjaa: keskusta-periferia, keskusvaltio-kirkko, maanomistusteollisuus ja työnantaja-työntekijä. Keskusta-periferia- ja keskusvaltio-kirkko -jakolinjat syntyivät uskonpuhdistuksen ja kansallisvaltioiden synnyn johdosta. Teollinen vallankumous synnytti uuden jakolinjan maaseudun ja kaupunkilaisten välille. Kommunismin nousu ja vallankumoukset eri maissa puolestaan johtivat työnantaja-työntekijä -jakolinjan muodostumiseen. (Dalton 2008.)

Lipset & Rokkan (1967, 51) päättelivät, että heidän 1960-luvulla muodostamansa ristiriitaulottuvuudet olivat olemassa jo 1920-luvulla. He tulivat lopputulokseen, että nämä neljä ristiriitaulottuvuutta ovat jäätyneet. Ajan saatossa tilanne on toki muuttunut. Arend Lijphart (1984) on määritellyt 1980-luvun puolivälissä seitsemän keskeistä poliittista jakolinjaa: vasemmisto-oikeisto, keskusta-periferia, uskonnollinen, kulttuuris-etninen, tuki hallintojärjestelmää kohtaan, ulkopoliitiikka sekä materiaalis-postmodernit arvot. Lisäksi 2000-luvulla mm. Kriesi et al. (2006) on havainnut, että lähes jokaisesta länsimaasta löytyvät sosioekonominen ja -kulttuurinen jakolinja ovat muuttumassa. Kriesi et al. näkee globalisaation roolin uusien jakolinjojen muodostumisessa merkittävänä ja puhuu jopa globalisaation voittajista ja häviäjistä. Kriesi et al. mukaan esimerkiksi kulttuurinen jakolinja on muuttunut muun muassa maahanmuuton ja euroskeptisyyden vuoksi. Etenkin eurooppalaiset populistipuolueet ovat profiloituneet sosiokulttuurisen jakolinjan kannanotoillaan. (Kriesi et al. 2006, 949-951.)

Suomenkin puoluejärjestelmä on heijastellut Lipset-Rokkan -mallin poliittisia jakolinjoja, ja myös äänestyspäättös on tehty yhteiskuntaluokan perusteella. Kaupungistumiskehityksen ja palvelusektorin kasvun myötä äänestäjien sosioekonomisen taustan merkityksen ja puoluevalinnan merkityksen välinen yhteys on heikentynyt. Tämä johtuu siitä, että puoluekentän ja yhteiskuntaluokkien välinen vuorovaikutus on heikentynyt voimakkaasti. Lisäksi yhteiskuntaluokkien väliset erot ovat madaltuneet. Tästä huolimatta puolueiden toimintaan vaikuttaa voimakkaasti poliittisista jakolinjoista juontuvat ideologiset ristiriidat, joista puolueiden välinen vastakkainasettelu pohjimmiltaan johtuu. (Grönlund & Westinen 2012, 158.)

Poliittisten jakolinjojen merkitys on siis 1900-luvun aikana laskenut. Tästä huolimatta puolueet asemoivat itsensä yhä ensijaisesti yhdelle jakolinjalle (Brug & Spange 2009). Lisäksi jakolinjoja on havaittu lisää alkuperäisten neljän jakolinjan (Lipset & Rokkan 1967) lisäksi. Jakolinjojen lisääntyminen johtuu yhteiskuntaryhmien ja -luokkien välisten erojen kaventumisesta sekä globalisaation tuomista uusista haasteista. Jakolinjat eivät ole kuitenkaan täysin kadonneet, sillä puolueilla on erilaiset arvot ja tavoitteet. Myös perinteinen vasemmisto-oikeisto -jakolinja on politiikan tutkimuksessa hyödyllinen, vaikka vasemmisto ja oikeisto ovatkin lähentyneet toisiaan viime vuosikymmenten aikana. Poliittisten jakolinjojen teoria on yhä ajankohtainen ja sen avulla ollaan tutkittu muun muassa koulutusalan yhteyttä yliopisto-opiskelijoiden poliittiseen orientaatioon (Avonius et al. 2016).

3.1 Vasemmisto-oikeisto -jakolinja

Vasemmisto-oikeisto -jakolinja on kenties merkittävin ideologinen jakolinja, sillä se löytyy jokaisesta länsimaalaisesta yhteiskunnasta ja on usein myös keskeisin ideologinen jakolinja (Gallagher et al. 2006, 225). Länsieurooppalaisessa perinteessä vasemmistopuolueet ovat perinteisesti olleet sosialistipuolueita ja oikeistopuolueet konservatiivisia puolueita. Vasemmisto-oikeisto -jakolinjan tärkein vastakkainasettelu on sosioekonominen. Vasemmalla olevat puolueet kannattavat laajaa julkista sektoria palveluiden tuotannon, taloudellisen toiminnan sääntelyn sekä kattavan tulonjakopolitiikan avulla. Oikealla olevat puolueet puolestaan luottavat enemmän vapaaseen markkinatalouteen, yksityisyrityksyyteen ja yksilönvapauteen. (Paloheimo & Raunio 2008.)

Uusien asiakysymysten politisoituminen ja poliittisten jakolinjojen uudet ulottuvuudet ovat saaneet viimeaikaisessa tutkimuksessa paljon huomiota. Esimerkiksi EU-myönteisyyttä ja -vastaisuutta sekä postmodernien ja konservatiivisten arvojen vastaista tutkimusta on tehty paljon (ks. Kriesi et al 2006; Paloheimo 2008; van der Brug & Spanje 2009). Tästä huolimatta sosio-ekonominen vasemmisto-oikeisto -ulottuvuus on säilyttänyt paikkansa keskeisenä jakolinjana. Vasemmalle kuuluviksi puolueiksi luetaan usein kommunistiset puolueet, sosialistiset puolueet, uusi vasemmisto ja ekologiset puolueet. Keskusta-oikeistolaisiksi puolueiksi luetaan kristilliset puolueet, liberaalipuolueet, konservatiivipuolueet ja agraaripuolueet (Gallagher et. al 2006.) Jako ei ole universaali, mutta pätee useimmissa länsieurooppalaisissa demokratioissa. Esimerkiksi Suomessa Kristillisdemokraattisen puolueen on useimmiten nähty kuuluvan vasemmisto-oikeisto -jakolinjalla vasemmistoon (ks. Paloheimo 2005; Paloheimo 2008), mutta joskus myös keskusta-oikeistoon (Grönlund & Westinen 2012, 173).

3.1.1. Vasemmisto-oikeisto -jakolinja eurooppalaisessa kriisinhallintakontekstissa

Euroopan kontekstissa on havaittu, että oikeistolaiset puolueet ovat asenteiltaan myönteisempiä kriisinhallintaoperaatioita kohtaan kuin vasemmistolaiset puolueet. Oikeistolaiset puolueet myös kannattavat vasemmistopuolueita useammin rajoittamatonta toimeenpanovaltaa. Tapaustutkimukset Ranskasta, Saksasta, Espanjasta ja Yhdistyneistä kuningaskunnista osoittavat vasemmistolaisten puolueiden olevan oikeistolaisia puolueita halukkaampia vahvalle parlamentaariselle kontrollille. Euroopan kontekstissa on myös havaittu, että sellaiset valtiot, joiden parlamentilla on laajat ulkopoliittiset oikeudet, osallistuvat ulkopoliittisesti heikkoja valtioita harvemmin kansainvälisiin sotilaallisiin operaatioihin (Dieterich & al. 2015, 100). Useat muutkin tutkimukset osoittavat keskusta-oikeistolaisten puolueiden suhtautuvan muita puolueita myönteisemmin sotilaallisiin operaatioihin. On myös havaittu, että päätökset osallistua sotilaallisiin operaatioihin haastetaan ja kyseenalaistetaan 2000-luvulla useammin kuin kylmän sodan aikaan. (Raunio 2016b, 7.)

Sosioekonominen vasemmisto-oikeisto -jaottelu vaikuttaa puolueiden suhtautumiseen ulkopoliitiikkaan, vaikka sekä vasemmisto- että oikeistopuolueilla on ulkopoliitiikassa yhteinen intressi – valtion etu. Ulkopoliitiikka voi myös vaikuttaa valtion sisäpolitiikkaan, koska molempien rahoitus tulee samoista resursseista. Vasemmistossa suhtaudutaan useimmiten myönteisesti sotilaallisen toiminnan vastustamiseen tai rauhan kannattamiseen. Tästä johtuen vasemmisto- ja

oikeistopuolueilla on usein eriäviä intressejä liittyen sotilaallisiin operaatioihin. Ensinnäkin hyvinvointivaltiota kannattavat puolueet vastustavat suurta armeijaa sekä sotilaallisia operaatioita ulkomailla (Koch & Sullivanin 2010, 619). Toisekseen puolueilla voi olla eriäviä ulkopoliittisia mielipiteitä, joilla ei ole suoraa linkkiä sisäpolitiikkaan. Rathbunin (2004, 19) mukaan osa puolueista uskoo ulkopoliittisten intressien ajamiseen sotilaallisesta voimasta syntyvän pelotteen avulla. Osa puolueista sen sijaan kannattaa ulkopoliitiikan ajamiseksi empaattisempaa näkökulmaa, jossa pyritään välttämään ajautumista turvallisuuskdilemmaan. Kolmanneksi suhtautumiseen vaikuttaa ulkopoliittisten arvojen ja uskomusten erilaisuus. Jos ulkopoliittiset arvot ja uskomukset kumpuavat samoista perusarvoista kuin sisäpolitiittiset arvot ja uskomukset, voivat ne erota pelkästään puolueiden arvomaailman perusteella. Rathbunin (ibid., 2) mukaan vapaus ja tasa-arvo ovat niin fundamentaalisia arvoja, että puolueiden väliset debatit voivat keskittyä vain näistä arvoista kiistelemiseen niin sisä- kuin ulkopoliitiikassakin. Nämä kolme syytä ovat kuitenkin osittain ristiriidassa. Kahden ensimmäisen perustelun mukaan oikeistopuolueet kannattavat sotilaallisia operaatioita vasemmistopuolueita enemmän. Kolmas syy tuo mukaan fundamentaalit arvot. Vasemmistopuolueet saattavat kannattaa sotilaallista operaatiota enemmän kuin oikeistopuolueet, jos operaation tarkoitus on humanitaarinen (Born & Hänggi 2005, 11). Operaation kannatuksen määrään vaikuttaakin operaation perimmäinen tarkoitus. (Wagner et al. 2017, 2-3.)

Aiempi tutkimus (ks. esim. Clare 2010, 971; Palmer & al. 2004, 2; Koch & Sullivan 2010, 619) tukee näkemystä, jonka mukaan oikeistopuolueilla on alempi kynnys lähteä sotilaallisiin operaatioihin kuin vasemmistopuolueilla. Oikeistopuolueiden äänestäjät myös rankaisevat helpommin puoluetta päätöksestä lopettaa sotilaallinen operaatio. Oikeistopuolueen on tästä johtuen vasemmistopuoluetta helpompi kannattaa sotilaallisen kriisinhallinnan operaation pitkittämistä. Vasemmistopuolueiden äänestäjät puolestaan saattavat rankaista puoluetta operaation jatkamisesta. Puolueita tulee kuitenkin tarkastella niiden kulttuurisessa kontekstissa, eikä voida olettaa esimerkiksi kaikkien vasemmistopuolueiden ajavan samanlaista politiikkaa. Tällaisten olettamuksen tekeminen johtaa helposti ekologisiin virhepäätelmiin, jotka johdattavat tutkimuksen helposti väärille urille (Kier 1997, 24). Suomen kontekstissa on mielenkiintoista nähdä, että ovatko oikeistopuolueiden kansanedustajien puheenvuorot vasemmistopuolueiden kansanedustajien puheenvuoroja myönteisempiä ISAF-operaation kannalta. Aiempi tutkimus näyttäisi tukevan tätä olettamusta ainakin kolmen ensimmäisen täysistuntokeskustelun perusteella (Salonius-Pasternak & Linnell, 2009).

Vasemmisto-oikeisto -jaottelu voidaan määritellä usealla eri tavalla. Esimerkiksi Palmer & al. (2004,

2) käyttämä vasemmisto-oikeisto -jako pohjautuu Huber & Inglehartin (1995) artikkeliin, jossa asetettiin politiikan tutkimuksen asiantuntijoille tehdyn kyselytutkimuksen perusteella 42 valtion eri puolueet vasemmistoon ja oikeistoon. Huber-Inglehart -jaottelu jakoi puolueet vasemmistoon ja oikeistoon käyttämällä kymmentä eri jakolinjaa⁵, joista ylivoimaisesti merkittävin oli sosioekonominen konflikti/luokkakonflikti -jakolinja. Asiantuntijat määrittelivät vasemmisto-oikeisto -jaottelun kolmen esimerkin avulla, ja näistä esimerkeistä peräti 54% sijoittui sosioekonomisen konfliktin/luokkakonfliktin sisään. Toiseksi eniten mainintoja sai perinteinen tai uusi kulttuuri -kategoria, joka mainittiin 10 prosentissa vastauksista. Asiantuntijat siis määrittelevät vasemmisto-oikeisto -akselin ensisijaisesti taloudellisen konfliktin pohjalta (Huber & Inglehart 1995, 84). Käyttäen tätä määrittelyä Palmer & al. tutkivat kahdeksatoista parlamentaarista demokratiaa, joissa vasemmisto-oikeisto -jaottelu ymmärretään nimenomaan taloudellisen näkökulman kautta, ja havaitsivat siis oikeistohallitusten osallistuvan vasemmistohallituksia useammin sotilaallisiin operaatioihin (Palmer & al. 2004, 16).

Vaikka oikealle sijoittuneet hallitukset osallistuivatkin sotilaallisiin operaatioihin enemmän kuin vasemmalle sijoittuneet hallitukset, tämä ei välttämättä ole paras mittari mittaamaan puolueiden alttiutta osallistua sotilaallisiin operaatioihin. Wagnerin mukaan tätä määritelmää tulee tarkentaa, sillä sotilaallisten operaatioiden kannatus ei kasva vasemmisto-oikeisto -ulottuvuudella lineaarisesti. Äärioikeistolainen puolue ei välttämättä suostu käyttämään sotilaallista voimaa muuhun kuin oman valtion rajojen puolustamiseen. Konservatiiviset tai kristillisdemokraattiset puolueet saattavat olla hyvin paljon äärioikeistolaisia puolueita valmiimpia käyttämään sotilaallista voimaa esimerkiksi humanitaariseen operaatioon. Tietyt operaatiot saattavat kääntää koko perinteisen vasemmisto-oikeisto -jaottelun pääläelleen. Jos sotilaallista voimaa käytetään "tuntemattomien ihmisten" pelastamiseen kaukana kotimaasta, operaation voidaan katsoa johtuvan pikemminkin post-materialistisista arvoista kuin sosio-ekonomisista. (Wagner et al. 2017, 3.)

Myös muita mittareita ja jakolinjoja on sovellettu aiemmassa tutkimuksessa. Wagner et al. (2017) käytti vuosina 1999-2010 kerättyä Chapel Hill Expert Surveyn (Ryan et al. 2015) dataa tutkiessaan puolueiden suhtautumista kansainvälisiin sotilaallisiin operaatioihin. Aineisto on yli 1000

---

⁵Jakolinjat suuruusjärjestyksessä: 1) taloudellinen konflikti tai luokkakonflikti, 2) perinteinen tai uusi kulttuuri, 3) eristäytyminen tai kansainvälisyys, 4) autoritarismi tai demokratia, 5) ksenofobia, 6) vallan keskittäminen, 7) konservatiivisuus tai muutos, 8) perustuslaillinen reformi, 9) kansallinen puolustus ja 10) omistusoikeus (Huber & Inglehart 1995, 84). Oma suomennos.

asiantuntijan otos, jossa 237 puoluetta 28 Euroopan maasta on määritelty omalle paikallaan eri jakolinjoilla ja asiakysymyksiin suhtautumisen perusteella (Bakker et al. 2015). Wagner et al. (2017) vertasi puolueiden asenteita sotilaallisia operaatioita kohtaan sekä vasemmisto-oikeisto -jakolinjan⁶ että GAL/TAN -jakolinjan⁷ avulla. GAL on lyhenne sanoista *green, alternative & libertarian* ja TAN sanoista *traditional, authoritarian, nationalistic*. GAL sisältää siis vihreitä, vaihtoehtoisia ja libertaareja arvoja kannattavat puolueet ja TAN sisältää perinteitä, autoritaarisia arvoja ja nationalistisia arvoja kannattavat puolueet. GAL/TAN -jaottelun selitysvoiman on aiemmin havaittu olevan perinteistä vasemmisto-oikeisto -jakoa parempi esimerkiksi tutkittaessa puolueiden suhtautumista Euroopan integraatioon (Hooghe & al. 2002, 977). Tämän lisäksi Wagner et al. koosti puolueperheitä, jotka koostuvat puolueista, joilla on samankaltaiset ydinarvot ja intressit. Puolueperheet on jaoteltu seuraaviin ryhmiin: "konservatiivit/kristillisdemokraatit", "sosialistit", "liberaalit", "vihreät", "radikaali vasemmisto" ja "radikaali oikeisto". Tarkoituksena oli siis vertailla eri puolueperheitä ja tarkastella näiden välisiä eroavaisuuksia.

Tutkimuksen johtopäätöksenä oli, että vasemmisto-oikeisto -jaottelu selittää GAL/TAN -jaottelua paremmin variaatiota poliittisten puolueiden suhtautumisessa rauhanturvaamisoperaatioihin ja sotilaallisen kriisinhallinnan operaatioihin. Vasemmisto-oikeisto -jaottelu selitti 43 prosenttia variaatiosta, kun GAL/TAN -jaottelun selitysvoima oli vain 12 prosenttia. Vaikka puolueet olisivat olleet arvomaailmaltaan vihreitä tai liberaaleja, se ei kasvattanut halukkuutta osallistua sotilaallisiin operaatioihin. Myös puolueperheiden havaittiin eroavan toisistaan suhtautumisessa sotilaallisiin operaatioihin: myönteisimmät asenteet olivat ryhmillä "konservatiivit/kristillisdemokraatit" sekä "liberaalit" ja suurin vastustus ryhmillä "radikaali vasemmisto", "vihreät" ja "radikaali oikeisto". "Sosialistit" -ryhmä jakautui keskeltä halki kannattajiin ja vastustajiin. Poliittisten puolueiden asenteita selittää parhaiten vasemmisto-oikeisto -jakolinja, mutta tämä korrelaatio on siten käyräviivainen, että äärivasemmalla ja -oikealla olevat puolueet kannattavat keskimäärin vähiten sotilaallisia operaatioita. (Wagner et al. 2017, 5-6.)

⁶Kysymyksessä pyydetään asiantuntijoita määrittelemään asteikolla 0 – 10, mihin kukin puolue sijoittuu vasemmisto-oikeisto -jakolinjalla. Asiantuntijat vastaavat kysymykseen "Please tick the box that best describes each party's overall ideology on a scale ranging from 0 (extreme left) to 10 (extreme right)"

⁷Kysymyksessä pyydetään asiantuntijoita määrittelemään asteikolla 0 – 10, mihin kukin puolue sijoittuu GAL/TAN -jakolinjalla. Asiantuntijat vastaavat seuraavaan kysymykseen: "'Parties can be classified in terms of their views on democratic freedoms and rights. Libertarian or postmaterialist parties favour expanded personal freedoms, for example, access to abortion, active euthanasia, same-sex marriage, or greater democratic participation. Traditional or authoritarian parties often reject these ideas; they value order, tradition, and stability, and believe that the government should be a firm moral authority on social and cultural issues'"

3.1.2. Vasemmisto-oikeisto -jakolinja Suomessa

Jokaisella suurella suomalaisella puolueella on oma ydinkannattajaryhmänsä. Puolueiden poliittisten ideologioiden voi nähdä kumpuavan yhteiskunnan vastakkainasetteluista. Suomen merkittävimmät jakolinjat ovat vasemmisto-oikeisto ja keskusta-periferia (Paloheimo 2008). Tässä tutkimuksessa tutkitaan nimenomaan vasemmisto-oikeisto -jakolinjan vaikututusta suhtautumiseen kriisinhallintoperaatioihin. Tämän tutkielman tärkein anti on tutkia, päteekö laajalla eurooppalaisella aineistolla tehty tutkimushavainto myös Suomessa. Vasemmisto-oikeisto -jakolinjan ääripäät ovat alkaneet 2000-luvulle tultaessa liikkua lähemmäksi toisiaan. Tämä johtunee suureksi osaksi perinteisen sosialismin ja markkinatalouden välisen kilpailun hiipumisena, kun perinteiset vasemmistopuolueet ovat hyväksyneet markkinatalouden. Aiemmin esimerkiksi tuotantovälineiden yksityisomistuksen hyväksyminen olisi ollut mahdoton ajatus vasemmistopuolueille. Vaikka vasemmisto-oikeisto -jakolinja ei ole niin jyrkkä kuin aiemmin, puolueet profiloivat silti itsensä ideologisesti oikealle tai vasemmalle. (Paloheimo & Raunio 2008.)

Suomalaisten puolueiden sijoittautumista vasemmisto-oikeisto -jakolinjalle on tutkinut mm. Heikki Paloheimo (2007) artikkelissaan Eduskuntavaalit 1907 – 2003. Tutkimuksen aikaväli on 1907-2003, joten sen avulla puolueiden ohjelmien kehittämisestä saa hyvän kuvan. Tämän tutkimuksen aikaväli on 2001-2011, joten Paloheimon tutkimus kattaa ajallisesti vain ensimmäisen selonteon. Tästä syystä tutkin myös puolueiden omia ohjelmia myöhempiä määrittelyitä varten. Paloheimon mukaan Kokoomus on puolueista selvästi eniten oikealla talouspoliittisilta linjauksiltaan, sillä se kannattaa selkeästi eniten useiden eri verojen verokannan alennusta (ibid. 2007; Kokoomus 2003; Kokoomus 2007). Kokoomuksen vaaliohjelma vuodelta 2007 on nimeltään "Vastuullinen markkinatalous ja sen vaikutukset Suomen tulevaisuuteen". Ohjelmassaan puolue nostaa esille Kokoomuksen tavoitteita suomalaisen markkinatalouden tulevaisuudeksi. Puoleen markkinamyönteisyyttä korostetaan ja ohjelmassa mainitaankin muun muassa, että Kokoomus tuntee kaikista Suomen puolueista parhaiten markkinatalouden. Kokoomus asettuu selkeästi vasemmisto-oikeisto -akselin oikealle puolelle.

Paloheimon (2007, 306) mukaan myös RKP on talouspoliittisesti oikealla, mutta ei niin paljon kuin Kokoomus. RKP kannattaa valtion väliintuloa enemmän kuin Kokoomus, mutta on kuitenkin suhteellisen yrittäjämönteinen puolue (RKP 2007). RKP korostaa puolueohjelmassaan etenkin liberaalisuutta ja kaksikielisyyttä. Vuoden 2006 puolueohjelmassaan "Askeleen edellä" RKP korosti

dynaamisen talouskehityksen tärkeyttä. Puolue toi esille, että sen tavoitteet saadaan parhaiten esille avoimessa markkinataloudessa. Myös RKP luokitellaan tässä tutkimuksessa oikeistopuolueeksi.

Keskusta on haastava määriteltävä vasemmisto-oikeisto -akselilla, sillä sen talouspoliittisissa linjauksissa on ollut vuosien saatossa vaihtelua. Paloheimon (2007, 305) mukaan Keskusta teki lama-ajan eduskuntavaaleihin tavanomaista oikeistolaisemman ohjelman, mutta sen jälkeen sen linjaukset ovat olleet maltillisempia. Esimerkiksi vuoden 2006 periaateohjelmassaan Keskusta asetti itsensä vaihtoehdoksi julkisen sektorin ja yksityisen sektorin välissä (Keskusta 2006). Keskustan talous-, työllisyys- ja vero-ohjelma (Keskusta, 2011) julistaa Keskustan lähiajan tärkeimmäksi tehtäväksi työllistävän talouskasvun edistämisen. Ohjelmassa mainitaan, että kaikille suomalaisille tarjotaan mahdollisuus työntekoon ja yrittämiseen. Keskusta määritelläänkin tässä tutkimuksessa myös kuuluvaksi keskusta-oikeistoon.

Vihreät sijoittuu sosioekonomisella akselilla melko vasemmalle, sillä puolue kannattaa markkinoiden vahvaa sääntelyä. Muista vasemmalla olevista puolueista Vihreät erottuu sillä, että se perustelee sääntelyä kestävä kehityksen periaatteella ja luonnonsuojelulla (Vihreät 2006). Kristillisdemokraatit sijoittuu vasemmisto-oikeisto -jakolinjalla hieman vasemmalle, sillä puolue haluaa vuosien 2003-2007 ohjelmassaan muun muassa korottaa kotihoidontukea ja vanhempainpäivärahoja (KD 2003). Lisäksi puolue haluaa laajentaa opiskelijoiden asumislisän maksamista myös kesälle ja tuoda valtion vuokranantajalle takaajaksi Kelan asumistukiin. Kristillisdemokraatit vaatii myös yhteiskunnan lisäpanosta terveydenhuollon turvaamiseksi. Toisaalta se haluaa myös laskea ruoan arvonlisäveroa ja torjua työttömyyttä. Kuitenkin puolueen sijoittamista vasemmalle puoltaa vaatimukset julkisen sektorin roolin kasvattamiseksi. Puolue painottaa vuoden 2006 vaaliohjelmassaan tarvetta yhteiskuntamme taloudellisesti kaikkein heikoimmassa asemassa olevien aseman parantamiseksi. Lisäksi Kristillisdemokraatit haluaa kiristää lyhytaikaisten omistusten luovutusvoittoveroa ja palauttaa pörssiveron (KD 2006). Perussuomalaisten erityisohjelmassa (2003) puolue korostaa, ettei se hyväksy suomalaisten ongelmien väheksymistä eikä huono-osaisten epäinhimillistä kohtelua. Lisäksi puolue tuo esille valtion roolin tärkeyden työttömyyden nujertamisessa. Perussuomalaisetkin sijoittuvat vasemmisto-oikeisto -akselin vasemmalle puolelle, sillä puolue vastustaa yksityisen sektorin roolin kasvamista päätöksenteossa (Perussuomalaiset 2007).

Vasemmistoliitto ja SDP ovat selkeimmin profiloituneet vasemmistopuolueiksi. Paloheimon mukaan

(2007) Vasemmistoliitto oli vuosien 1991 ja 2003 välillä kaikista eniten sääntelyä vaatinut puolue. Esimerkiksi vuoden 2004 poliittisessa tavoiteohjelmassaan Vasemmistoliitto julisti, että Euroopan "rakenteelliset jäykkyydet" kuten minimipalkat, työsuojelusäännökset on rakennettu ihmisen suojaksi, ja että on vaadittava niiden muuttamista maailmanlaajuisiksi. Vuoden 2007 eduskuntavaaliohjelmassa puolueen linja sääntelyn lisäämiseksi jatkui. Puolue halusi tasata tulo- ja elintasoeroja sekä luoda köyhyyden poistamisohjelman. Vasemmistoliiton ohjelman keskeinen osa on julkisten palvelujen rahoituksen ja laadun takaaminen. Puolueen ohjelman mukaan pienituloisimpien verot on poistettava kokonaan ja perusturvaetuuksia on korotettava. Vasemmistoliiton tavoitteena on myös palauttaa varallisuusverotus (Vasemmistoliitto 2006). Vasemmistoliiton tapaan myös SDP vaati sääntelyä vuosien 1991 ja 2003 välillä, mutta puolueen linjaukset eivät olleet yhtä kovia kuin Vasemmistoliiton (Paloheimo 2007). SDP:n tärkeimmät tavoitteet vuonna 2003 olivat ovat työllisyyden parantaminen ja palveluista huolehtiminen. Veronmaksajien rahojen käyttäminen tulee puolueen mukaan toteuttaa tehokkaasti. SDP:n mukaan terveydenhuollon, koulujen, päivähoidon ja vanhustenhoidon toimivuus tulee taata (2003). Vuoden 2006 ohjelmassaan puolue kannattaa yrittäjyyden helpottamista, mikä profiloi puoluetta hieman aiempaa enemmän oikealle (SDP 2006).

Aiemman tutkimuksen ja puolueiden vuosien 2001 – 2011 ohjelmapapereiden perusteella määrittelen vasemmalla oleviksi puolueiksi Vasemmistoliiton, SDP:n, Kristillisdemokraatit, Perussuomalaiset ja Vihreät. Keskusta-oikeistolaisia puolueita puolestaan ovat Kokoomus, Keskusta ja RKP (Paloheimo 2005; ibid. 2008). Tästä eteenpäin tutkielmassani viitataan siis termillä keskusta-oikeistolainen puolue näihin kolmeen kategorian alle määriteltyyn puolueeseen.

3.2. Ulkopoliittisen konsensuksen merkitys päätöksentekoon

Ulko- ja turvallisuuspoliittisilla päättäjillä on usein tapana korostaa kansallisen yhteisöllisyyden merkitystä. Pyrkimyksenä on rakentaa puolueiden välinen konsensus, jotta sisäpoliittiset kiistat eivät romuttaisi ulkopoliittisia pyrkimyksiä. Realistisen koulukunnan mukaan lainsäädäntövalta ulottuu vain "veden reunalle"⁸ asti (Gowa 1998, 320; Raunio 2016a, 1). Termillä viitataan siihen, että

---

⁸"Politics stops at the water's edge" -sanontaa käytti ensimmäisenä Michiganin senaattori Arthur Vandenberg pyrkiessään saamaan puolueiden välisen konsensuksen Marshall-avun, Trumanin doktriinin ja Naton tueksi. Termillä viitataan siihen, että lainsäädäntövallan tulisi rajoittua sisäpolitiikkaan. Ulkopoliittikka kuuluisi jättää täysin toimeenpanovallan piiriin. Ks. http://www.senate.gov/artandhistory/history/common/generic/Featured_Bio_Vandenberg.htm

ulkopolitiikka on perinteisesti kuulunut toimeenpanovallan päätöksenteon piiriin. Ideologiset erimielisyydet jätetään pois ulkopoliitikasta, sillä kansallinen intressi on puoluepoliittisia etuja merkittävämpi (Raunio 2016b, 5). Monipuoluejärjestelmissä puolueiden on havaittu tekevän kompromisseja sekä lähentyvän toisiaan ideologisesti ulkopoliittisissa kysymyksissä. Tämä konsensushakuisuus on tärkeää, sillä sotilaalliset operaatiot valtion rajojen ulkopuolella jäävät valtuuksiltaan kapeiksi, jos operaatio ei saa laajaa ja legitiimiä sisäpoliittista hyväksyntää (Wheeler 2000, 287).

Suomella on pitkä traditio konsensushakuisen ulkopoliittikkaan. Kylmän sodan aikaan Suomi oli puolueeton maa, joka ei voinut osallistua eurooppalaiseen integraatioon eikä turvallisuusyhteistyöhön. Poliitiikan lähtökohtina olivat valtion suvereenisuus ja ulkopoliitikalla oli suvereenisuuden säilyttämisessä keskeinen rooli. Suomi osallistui Yhdistyneiden kansakuntien rauhanturvaoperaatioihin, sillä ne tarjosivat puolueettomalle valtiolle mahdollisuuden osallistua kansainväliseen politiikkaan. Operaatioista raportoitiin laajalti mediassa ja sekä poliittinen eliitti että kansalaiset kannattivat rauhanturvaoperaatioita (Raunio 2016b, 1). Neuvostoliiton hajottua Suomi halusi integroitua kohti länttä ja liittyi Euroopan unionin jäseneksi vuonna 1995. Samalla Suomi liittyi EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan piiriin. Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka on ollut Naton ulkopuolella olevalle Suomelle kätevä tapa osallistua eurooppalaiseen turvallisuusyhteistyöhön (Raunio 2016b, 3-4). Parlamenttien rooli ulko- ja turvallisuuspoliittisessa päätöksenteossa on kasvanut viime aikoina (Raunio & Wagner 2017), joten on mielenkiintoista nähdä, miten voimakkaasti puolueet tai yksittäiset kansanedustajat pyrkivät vaikuttamaan ISAF-operaation toimintavaltuuksiin.

Aiemman kansainvälisen tason tutkimuksen mukaan parlamenttien ideologisella koheesiolla on suuri merkitys niiden konsensushakuisuuteen (Clare 2010, 971). Onkin mielenkiintoista tutkia, päteekö tämä myös Suomen kontekstissa. Suhtautuvatko ideologisesti toisistaan kaukana olevat vasemmisto- ja oikeistopuolueet ISAF-operaatioon samalla tavalla. Ulkopoliittinen päätöksenteko on puolueille haastavaa, sillä puolueiden tulee huolehtia omien tavoitteidensa täyttymisestä, jotta niiden oma kannatus ei laske (Martin & Vanberg 2011, 27). Samalla päätösten pitäisi hyödyttää koko valtiota. Suomessa ulkopoliitiikan liikkumavara on kuitenkin nähty niin tärkeänä asiana, että puolueet sovittavat ideologioitansa yhteen. Eräs konsensukseen vaikuttava tekijä on monipuoluejärjestelmä, sillä yhdelläkään puolueella ei ole täyttä auktoriteettia päättää operaatioista. (Raunio 2016a, 7-8.)

Turvallisuuspolitiikassa Suomella on edelleen pyrkimys konsensukseen, mutta yksittäiset kansanedustajat saattavat kyseenalaistaa voimakkaasti hallituksen linjan. Jokainen puolue kannattaa nykyisin sotilaallista kriisinhallintaa ja EU-operaatioita. Aiemman tutkimuksen perusteella vasemmistopuolueet kannattavat Nato-operaatioiden sijaan perinteistä rauhanturvaamista, YK:n mandaattia ja siviilikriisinhallintaa. (Raunio 2016b, 14-15). Suomi liittyi Naton rauhanyhteistyöhön jo vuonna 1994, mutta suomalaisten asenne Nato-jäsenyyttä kohtaan on melko penseä. Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan (MTS) vuoden 2015 haastattelututkimuksessa 58 prosenttia vastaa kielteisesti kysymykseen siitä, pitäisikö Suomen liittyä Naton jäseneksi. Kuitenkin 58 prosenttia vastaajista suhtautuu sotilaalliseen yhteistyöhön Naton kanssa myönteisesti (MTS, 2015). Suomen ulkopoliitiikan virallinen linja on Nato-yhteistyön ylläpitäminen ja kehittäminen. Samalla niin sanottua Nato-optiota pidetään auki.⁹ Naton kannatus on korkeinta kokoomuksen ja ruotsalaisen kansanpuolueen parissa. Muissa puolueissa kannatus on alle 30 prosenttia. (Raunio 2016b, 8)

---

⁹Todellisuudessa Suomella ei ole Naton kanssa erillistä optiota liittymisestä puolustusliittoon. Suomi ei ole solminut erityistä "Nato-optiota", joka takaisi Suomelle jäsenyyden puolustusliitossa.

4. Tutkimusmetodi ja -aineisto

Käytän analyysini menetelmänä sisällönanalyysia, jossa yhdistelen elementtejä sekä kvalitatiivisesta että kvantitatiivisesta analyysista. Primääriaineistona minulla on viiden ISAF-operaatiosta annetun valtioneuvoston selonteon täysistuntokäsittelyt. Sisällönanalyysini on sekoitus aineisto- ja teorialähtöistä sisällönanalyysia, sillä olen muodostanut tutkimuskysymyksen aiemman teorian perusteella, mutta sisällönanalyysissa käyttämäni käsitteet olen muodostanut aineistostani. Kvalitatiivisen datan lisäksi tuen analyysiani kvantitatiivisella datalla, jonka olen kerännyt aineistostani eli eduskunnan sivuilta löytyvistä täysistuntokäsittelyiden puheenvuoroista. Olen koonnut yhteen puolueiden käyttämät puheenvuorot jokaisessa täysistuntokäsittelyssä. Tämä helpottaa eri täysistuntokeskusteluiden vertailua keskenään, sillä jos puheenvuorojen määrä on poikkeuksellisen pieni tai suuri, sille on useimmiten identifioitavissa oleva syy.

Tarkastelen kuvailevalla määrällisellä analyysilla eri operaatioista annettujen puheenvuorojen lukumääriä ja valiokunnassa annettujen eriävien mielipiteiden määriä. Lisäksi tarkastelen määrällisesti täysistuntokeskusteluissa annettuja yleisimpiä argumentteja, joita puolueiden kansanedustajat antoivat operaatioon osallistumiseksi ja operaation vastustamiseksi. Tarkoituksena on tarkastella, pitävätkö eurooppalaisella tasolla havaitut tendenssit paikkansa myös Suomessa. Hypoteesina minulla on, että keskusta-oikeistolaiset puolueet suhtautuvat myönteisemmin sotilaalliseen kriisinhallintaan kuin muut puolueet.

Analyysivaiheessa pyrin sisällönanalyysin avulla tuottamaan kuvauksen eduskunnan täysistuntokeskusteluista. Analyysivaiheeni on yhdistelmä sisällön erittelyä ja sisällönanalyysia. Sisällön erittelyssä teen kvantitatiivisen dokumenttien analyysin muodostamieni taulukoiden perusteella. Olen koonnut operaatiota käsittelevien positiivisten ja negatiivisten puheenvuorojen perusteluista useimmin esiintyvien perusteluiden esiintymistiheyttä mittaavia taulukoita. Tämän lisäksi tutkin sisällönanalyysin avulla sanallisesti puolueiden puheenvuorojen sisältöä.

4.1. Tutkimusaineisto

Olen jaotellut aineistoni primääri- ja sekundääriaineistoon. Primäärinaineistoni muodostuu siis viidestä valtioneuvoston selonteosta käydystä täysistuntokeskusteluista. Nämä selonteot ovat VNS

5/2001, VNS 2/2007, VNS 8/2007, VNS 1/2010 ja VNS 2/2011. Valitsin täysistuntokeskustelut aineistokseni, koska niissä käytettyjen puheenvuorojen perusteella voi tehdä päätelmiä puolueiden ja yksittäisten kansanedustajien kannoista suhteessa operaatioon. ISAF-operaation täysistuntokeskusteluista ei ole myöskään tehty aiempaa tutkimusta, vaikka operaatio oli Suomelle tärkeä ja poikkeuksellisen haastava. Poliittiselle analyysille puolueiden kannoista suhteessa operaatioon on siis tarve.

4.2. Sisällönanalyysi tutkimusmetodina

Sisällönanalyysi ei oikeastaan ole yksittäinen metodi, vaan pikemminkin teoreettinen viitekehys, joka ohjaa analyysia. Se ei tarkoita pelkkää laadullista tutkimusta, sillä sisällönanalyysin avulla voidaan tehdä myös määrällistä tutkimusta (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91). Tässä tutkimuksessa käytetty sisällönanalyysi yhdistelee elementtejä sekä laadullisesta että määrällisestä tutkimusperinteestä. Sisällönanalyysi sisältää myös sekä aineistolähtöisiä että teorialähtöisiä elementtejä, joten käyttämäni sisällönanalyysia ei voi suoraan asettaa tiettyyn lokeroon. Ei ole siis mahdollista sanoa, että tutkimusmenetelmäni olisi esimerkiksi yksinomaan laadullista tutkimusta tai aineistolähtöinen sisällönanalyysi. Sen sijaan metodini koostuu toisaalta aineisto- ja teorialähtöisistä elementeistä, mutta myös laadullisista ja määrällisistä elementeistä. Kutsun menetelmäni yksinkertaisesti sisällönanalyysiksi.

Laadullisen datan vahvuuksia on sen rikkaus ja holistisuus (Miles & Huberman 1994, 10). Etenkin politiikan tutkimuksessa, sosiologiassa, historiassa ja antropologiassa laadullisen datan käyttö on perinteisesti ollut hyvin suosittua. Laadullisen tutkimuksen lähteinä on usein tarkkoja kuvailuja ja selityksiä identifioitavissa olevissa konteksteissa. Laadullista dataa tutkimalla voidaan selventää, mitkä tapahtumat johtivat tiettyihin seurauksiin. Laadukas data tarjoaa tutkijalle mahdollisuuden päästä vanhojen käsitteiden taakse tarkastelemaan aihepiiriään uudesta näkökulmasta. Sanojen tutkiminen tarjoaa konkreettisen ja merkityksellisen tavan tehdä tutkimusta. (Miles & Huberman 1994, 1.)

Useimmat eri nimillä kulkevat laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmät perustuvat tavalla tai toisella sisällönanalyysiin, jos sisällönanalyysilla tarkoitetaan kirjoitettujen, kuultujen tai nähtyjen sisältöjen analyysia väljänä teoreettisena kehyksenä (Tuomi & Sarajärvi 2013, 91). Kvalitatiivista

dataa käsitelläänkin usein kirjallisessa muodossa ja koska oma aineistoni on kirjallisessa muodossa, on selvää että tästä aineistosta kannattaa ei kannata sivuuttaa sen sisältämää laadullista informaatiota.

Laadullinen ja määrällinen tutkimus eivät tietenkään ole toisiaan poissulkevia. Tässäkin tutkimuksessa aineistosta pyritään tekemään johtopäätöksiä sekä laadullisten että määrällisten keinojen avulla. Sisällönanalyysini määrällinen puoli koostuu eduskunnan täysistuntokeskusteluissa pidetyistä puheenvuoroista. Lasken kaikkien puolueiden puheenvuorojen lukumäärän ja jokaisen puolueen puheenvuorojen lukumäärän. Aineistoni on siinä mielessä rajallinen, ettei puheiden ajallista pituutta ole mahdollista tutkia, mutta puheenvuorojen lukumäärä antaa tarvittavan määrän informaatiota sisällönanalyysilleni. Muodostan näistä puheenvuorojen lukumääristä taulukon, jossa näkyy myös valiokuntakäsittelyiden puheenvuorot ja niissä esitetyt eriävät mielipiteet. Sisällytän nämä tiedot tutkimukseeni sen vuoksi, että valiokuntakeskusteluiden sisältö ei ole saatavilla, mutta niissä esitetyt eriävät mielipiteet ovat näkyvillä. Mahdollisten eriävien mielipiteiden perusteella voidaan tehdä päätelmiä puolueiden kannasta operaatiota kohtaan.

Sisällönanalyysin kanssa tulee olla tarkkana, sillä jos analyysi on huonosti suoritettu, ei tutkimuksella ole paljoakaan arvoa. Milesin (1979, 591) mukaan analyysivaiheessa tutkijan tulee olla erityisen tarkkana, jotta omat harhaluulot tai väärin tehdyt johtopäätökset eivät johda virheellisiin löytöihin. Sisällönanalyysi onkin tietyiltä osin problemaattinen metodi lukijalle. Jos tutkijalla on esimerkiksi 2000 sivun aineisto, jonka hän on luokitellut ja ryhmitellyt, lukija ei tarkalleen ottaen pysty näkemään, miten aineisto on käyty läpi. Lukija ei myöskään tiedä, mitkä osiot aineistosta tutkija on päättänyt sisällyttää tutkimukseensa ja mitkä osiot on jätetty pois. Vaikka tutkimuksessa olisikin selostettu tarkkaan, miten alkutilanteesta on päästy johtopäätöksiin asti, on tutkijalla suuri vastuu tutkimuksensa toteuttamisessa aineiston lukemisesta analyysin ylöskirjaamisvaiheeseen. (Miles & Huberman 1994, 2.)

Kvalitatiivisen analyysin tekeminen voidaan määritellä useilla eri tavoilla. Yksi tapa on Miles & Hubermanin (1994, 10) määritelmä, jonka mukaan analyysissa on kolme eri vaihetta:

- 1) datan vähentäminen
- 2) datan esittely

3) johtopäätösten tekeminen ja varmentaminen

Nämä kolme vaihetta eivät ole toisistaan erillisiä, vaan osittain päällekkäisiä. Kaikki vaiheet ovat osa samaa analyysin tekemisen prosessia. Ensimmäisessä vaiheessa siis kirjoitetussa muodossa olevan datan määrää vähennetään, valikoidaan, pelkistetään, abstraktoidaan ja muutetaan eri muotoon. Tämä prosessi tapahtuu joka tapauksessa, ja se alkaa jo ennen datan keräämistä – usein jopa ilman tutkijan tai datan kerääjän täyttä tietoisuutta (Miles & Huberman 1994, 10). Esimerkiksi eduskunnan täysistuntojen kirjaaminen ylös on prosessi, jossa tehdään suullisista puheenvuoroista kirjallisia. Ainoastaan viralliset puheenvuorot ja niihin liittyvät selvät kommentoinnit arkistoidaan eduskunnan sivuille. Tarkoituksena ei ole siis arkistoida jokaista eduskunnassa käytyä yksityistä keskustelua, vaan ainoastaan käsiteltävään asiaan liittyvät puheenvuorot ja kommentit.

Datan vähentämistä tapahtuu myös siinä vaiheessa, kun tutkija valitsee aiheensa. Tutkimuksen alkuvaiheessa teoreettinen viitekehys, tutkimuskysymys ja aineisto määrittävät olennaisesti tutkimukseen käytettävän datan määrää. Aineiston keräämisvaiheessa datan vähentäminen jatkuu. Muistiinpanojen, koodaamisen, teemoittelun, klusteroinnin ja tiivistelmien avulla aineistosta saadaan tutkimukseen liittyvä oleellinen data esille. Datan vähennysprosessi jatkuu tutkimuksen loppuun saakka, sillä se ei ole analyysistä erillinen osuus. Päin vastoin, datan vähentäminen on osa analyysia. Tutkijalla on suuri vastuu valikoida ja mallintaa käyttämänsä data. Tärkeää on myös kiinnittää huomio siihen dataa, minkä tutkija jättää tutkimuksesta pois. Nämä ovat kaikki analyyttisiä valintoja, jotka määrittävät koko tutkimusta. Datan vähentämisen rooli analyysissa on lajitella, keskittää ja organisoida käytettävä data muotoon, josta lopulliset johtopäätökset on mahdollista tehdä ja perustella. (Miles & Huberman 1994, 10.)

Suuresta aineistosta on hankala tehdä johtopäätöksiä, jollei sitä ensiksi tiivistä tietyin kriteerein. Sen vuoksi datan vähentämistä voi tavallaan kutsua myös datan tiivistämiseksi, jotta olennainen saadaan siitä esille. Laadullista dataa voi siis vähentää ja tiivistää monella eri tavalla. Tässä pro gradu -tutkielmassa käytän metodina sisällönanalyysia, jonka vuoksi käytän tiivistämisprosessissa ryhmittelyä. Sen avulla saan puheenvuoroista helpommin nostettua esille etsimiäni asioita. Tiivistän dataa kuitenkin myös kvantitatiivisesti eli määrällisesti. Lasken puolueiden täysistuntokeskusteluissa pitämien puheenvuorojen ja vastalauseiden määrän. Tämän jälkeen muodostan niistä taulukon. Tämä helpottaa johtopäätösten tekemistä ja päätelmien tekemistä etenkin puolueiden aktiivisuudesta.

Numeroita vasten on helpompi tarkastella puheenvuorojen lukumäärää.

Datan esittely on käytännössä organisoitu ja tiivistetty kuvaus aineistosta. Tässä vaiheessa aineiston sisältämää informaatiota on helpompi tarkastella ja sen sisältämästä datasta voidaan helpommin tehdä johtopäätöksiä. Arkielämässä dataa esitellään bensamittareissa, uutisissa ja sosiaalisessa mediassa. Näillä esittelyillä pyritään helpottamaan asioiden ymmärtämistä ja niiden pohjalta voi perustella omaa toimintaansa niin arkielämän valintoja kuin tieteellisen tutkimuksen johtopäätöksiä tehdessäkin. Laadullisessa tutkimuksessa datan esittely tapahtuu usein tekstiä tiivistämällä, sillä laajasta tekstistä on hyvin hankala vetää loogisia johtopäätöksiä. Kuten datan vähentäminenkin, myös datan esittely on osa analyysia. Huomionarvoista on myös se, että datan esittelyvaiheessa tapahtuu väistämättä myös datan vähentämistä. Matriisit ovat kätevä tapa datan esittelyyn. Matriisien rivien, sarakkeiden ja niiden sisällä olevien solujen sisältöjen määrittäminen on tärkeä osa analyysia. Tämä määrittely sisältää jo esittelemäni kaksi vaihetta; sekä datan vähentämistä että datan esittelyä tarvitaan matriisia tehdessä. (Miles & Huberman 1994, 10.)

Johtopäätösten tekeminen ja varmentaminen on analyysin viimeinen vaihe. Säännöllisyyksien, selitysten, kausaliitteiden ja huomioiden tekeminen on kuitenkin alkanut jo datan keräämisvaiheesta. Nämä johtopäätökset ovat alussa kevyitä, eikä niistä saa pitää väkisin kiinni. Tutkimuksen edetessä johtopäätöksiä tarkastellaan avoimin mielin, mutta samalla niihin skeptisesti suhtautuen. Lopulliset johtopäätökset saattavat nousta esille vasta tutkimuksen loppumetreillä. Usein tutkimuksen lopulliset tulokset tai johtopäätökset ovat kuitenkin nousseet esille jo alkumetreillä, vaikka niitä ei siinä vaiheessa vielä kyettäisi varmentamaan. Johtopäätökset tulee aina varmentaa, joskaan mitään yksiselitteistä varmentamistapaa ei ole määritelty. Varmentaminen voi olla lyhyt ja jämäkkä tai pitkä ja kattava. Joskus tutkimustulokset varmennetaan toistamalla koko analyysi, joskin tapaustutkimuksen toistettavuus on heikko. Varmentaminen riippuu siis myös tutkimuksen strategioista ja käytetystä tutkimusmenetelmästä. Tutkimuksen validiteetti tulee kuitenkin aina tarkastaa. Jos validiteetti ei ole kunnossa, tutkimustulos tai päätelmät voivat olla vääriä, tutkimuskysymykset voivat olla huonosti muotoiltuja tai virheellisiä, eikä tutkimusta ole välttämättä tehty perusteellisesti (Kirk & Miller 1986, 29-30). Mikäli tutkimuksen validiteetti ei ole kunnossa, tutkimus jäädä vain mielenkiintoiseksi kuvaukseksi siitä, mitä on tapahtunut. Tieteellistä arvoa sillä ei välttämättä ole ollenkaan. (Miles & Huberman 1994, 10.)

Nämä kolme vaihetta kietoutuvat yhteen ennen datan keräämisen aloittamista, sen aikana ja myös sen jälkeen. Yhdessä niiden voidaan katsoa muodostavan analyysin. Myös sisällönanalyysin toteuttamisen voi pelkistää kolmeen eri vaiheeseen (Tuomi & Sarajarvi 2009, 109-110):

- 1) aineiston redusointi eli pelkistäminen
- 2) aineiston klusterointi eli ryhmittely
- 3) abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen

4.2.1. Aineiston pelkistäminen, ryhmittely ja teoreettiset käsitteet

Aineiston pelkistämävaiheessa täysistuntokeskustelut on pelkistetty siten, että aineistosta on karsittu epäolennainen pois. Tätä pelkistämistä ohjasi tutkimukseni teoreettinen viitekehys, jonka johtavana ajatuksena on keskuste-oikeistolaisten eduskuntapuolueiden suhtautuminen ISAF-operaatioon. Analyysiyksikkönä minulla on yksittäinen puheenvuoro. Jätän aineiston ulkopuolelle jokaisen puheenvuoron, joka ei ota kantaa operaatioon. Yksittäiset puheenvuorot on edelleen yhdistetty puolueiden kategorioihin, jotta puolueiden suhtautumista voidaan tutkia. Aineistosta on poimittu siis tutkimuskysymykseeni vastaavia puheenvuoroja, jotka olen kirjannut ylös ja jakanut asiakokonaisuuksiin, jotka vastaavat tutkimuskysymyksiini. Analyysiyksikkönä on yksi puheenvuoro, sillä se mahdollistaa myös yksittäisten puolueen linjaa kyseenalaistavan puheenvuoron tutkimisen.

Valtioneuvoston selontekoja on siis yhteensä viisi kappaletta¹⁰. Selonteoissa pidettiin yhteensä 574 (159 + 108 + 84 + 114 + 109) puheenvuoroa. Aineisto on melko laaja, joten sen analysoiminen vaatii systemaattista tarkastelua. Tästä johtuen aineiston pelkistäminen on tärkeä vaihe, jota ilman aineisto on hyvin hankala ryhmitellä. Aineiston ryhmittelyvaiheessa käydään läpi koodatut alkuperäisilmaukset ja etsitään aineistosta samankaltaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Olen yhdistänyt aineistossa samanlaiset käsitteet omiksi luokikseen. Esimerkiksi humanitaarinen apu ja kehitysapu on yhdistetty toisiinsa, sillä niitä käytettiin koko aineistossa ristiin ja ne ovat hyvin lähekkäisiä käsitteitä. Luokitteluyksikkönä olen käyttänyt esimerkiksi tutkittavan ilmiön ominaisuutta, piirrettä tai käsitystä. Luokitteluvaiheessa aineisto tiivistyi, sillä yksittäiset tekijät sisällytettiin yleisempiin

¹⁰Vns 5/2001, vns 2/2007, vns 8/2008, vns 1/2010 & vns 2/2011.

käsitteisiin. Ryhmittelyssä luodaan pohja tutkimuksen perusrakenteelle sekä luodaan alustavia kuvauksia ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110.)

Abstrahointi on aineistolähtöisen sisällönanalyysin viimeinen vaihe. Tässä vaiheessa erotetaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto, minkä perusteella muodostetaan teoreettisia käsitteitä. Abstrahoinnissa tarkastellaan ensin alkuperäisiä ilmauksia, joista muodostetaan teoreettisia käsitteitä sekä johtopäätöksiä. Tätä prosessia jatketaan vielä yhdistelemällä luokituksia niin kauan kuin se on mahdollista. Sisällönanalyysi etenee siten, että tutkimustehtävään saadaan vastaus yhdistelemällä käsitteitä. Koko analyysi perustuu tulkintaan ja päättelyyn. Aineisto on empiirinen ja siitä siirrytään päättelyn avulla kohti käsitteellisempää näkemystä tutkittavasta ilmiöstä. Yleiskäsitteiden avulla siis muodostetaan tutkimuskohteesta eräänlainen kuvaus. Tässä prosessissa muodostetaan uusi teoria, jonka muodostamisprosessiin kuuluu teorian ja johtopäätöksiä jatkuva vertaaminen alkuperäiseen empiiriseen aineistoon. Abstrahointivaiheessa empiirinen aineisto liitetään käsitteisiin. Tästä empiirisestä aineistosta muodostetaan malli, käsitejärjestelmä, käsitteet tai aineistoa kuvaavat teemat, jotka esitellään lopulta tuloksissa. Samalla kuvataan käsitteet tai kategoriat, jotka on muodostettu luokitteluiden pohjalta. Tärkeintä johtopäätösten tekemisessä on ymmärtää tutkittavia heidän näkökulmastaan analyysin eri vaiheissa. Pyrin siis ymmärtämään, mitä käsiteltyt asiat merkitsevät tutkittaville. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110-113.)

Analyysini ei toteuta orjallisesti perinteistä sisällönanalyysin kaavaa, jonka Tuomi & Sarajärvi ovat esitelleet kirjassaan. Käytän kuitenkin analyysin suunnittelussa apuna heidän esittelemiään käsitteitä. Olen itse suorittanut aineiston pelkistämisen ja ryhmittelyn samanaikaisesti muodostamalla täysistuntokeskusteluista taulukon, johon on listattu kaikki puheenvuorot, joissa kyseistä selontekoa kannattavat ja vastustavat puolueet on jaoteltu taulukon eri puolille. Tämän jälkeen olen listannut taulukkoon tärkeimmät puolueiden käyttämät argumentit – suurin osa näistä toistui useammassa täysistuntokeskustelussa. Näiden argumenttien lukumääriä tarkastelemalla on mahdollista tehdä päätelmiä siitä, mitkä asiat olivat kullekin puolueelle tärkeitä kyseisissä täysistuntokeskusteluissa. Olen myös tehnyt taulukon puheenvuoroista, joissa kuvailtiin operaatioon osallistumisen tapaa. Näitä puheenvuoroja tarkastelemalla on mahdollista tehdä päätelmiä siitä, miten eri puolueet suhtautuivat operaatioon. Analyysivaiheessa on mielenkiintoista tutkia, että onko puolueilla eroavaisuuksia niille tärkeissä asioissa operaation suhteen. Kvantitatiivinen osuus helpottaa tehtävää analyysia, sillä sen avulla on helppo tarkastella puolueiden argumenttien määrää ja katsoa mistä aiheista puolueet ovat puhuneet eniten.

5. Sisällönanalyysi eduskunnan täysistuntokeskusteluista

5.1. Yleisiä huomioita operaation eduskuntakäsittelystä

Ennen tutkimustulosten analysointia on tarpeen käydä läpi jokaisen täysistuntokeskustelun konteksti. Vuosien 2001 ja 2011 välissä on kymmenen vuotta, joiden aikana operaation luonne muuttui merkittävästi. Puolueiden kansanedustajat pitivät täysistuntokeskusteluissa yhteensä 574 puheenvuoroa, joissa käsiteltiin ISAF-operaatiota. Nämä puheenvuorot olen sisällyttänyt analyysiini. Olen jättänyt analyysiini ulkopuolelle ministerien puheenvuorot ja sellaiset puheenvuorot, joissa ei lainkaan käsitellä ISAF-operaatiota. Ministerien puheenvuorot on jätetty pois, sillä he eivät edusta puolueita, vaan hallitusta ja tarkemmin sanottuna omia ministeriöitään. Puolueiden kansanedustajien pitämät puheenvuorot käsittelevät valtioneuvoston selontekoja, jotka eivät kaikki koske yksinomaan ISAF-operaatiota. Vuoden 2007 selonteossa käsiteltiin ISAF-operaation lisäksi EUFOR-operaatiota sekä sotilasosaston asettamista korkeaan valmiuteen osana Ruotsin, Suomen, Viron, Irlannin ja Norjan muodostaman EU:n taisteluosaston valmiusvuoroa. Tuon selonteon puheenvuoroja on karsittu melko paljon, sillä ne eivät ole relevantteja tämän tutkimuksen kannalta.

Operaatiosta annettiin yhteensä viisi valtioneuvoston selontekoa, joista keskusteltiin eduskunnassa aktiivisesti. Ensimmäinen selonteko hyväksyttiin yksimielisesti, eikä valiokunnissa annettu eriäviä mielipiteitä. Neljä jälkimmäistä selontekoa herättivät enemmän vastustusta, sillä niistä annettuihin valiokuntamietintöihin jätettiin jokaiseen vähintään yksi eriävä mielipide. Näistä eriävistä mielipiteistä voidaan tehdä päätelmiä puolueen suhtautumisesta operaatioon. Täysistuntokäsittelyitä analysoidessa on myös huomattavan tärkeää panna merille muutokset sotilaallisiin operaatioihin liittyvässä lainsäädännössä. Hallituksen esityksen 5/2006 mukaisesti säädettiin laki sotilaallisesta kriisinhallinnasta, joka muutti suomalaisten joukkojen voimankäyttövaltuuksia ja laajensi edellytyksiä osallistua erilaisiin sotilaallisen kriisinhallinnan operaatioihin. Ennen vuoden 2006 lakiuudistusta Suomen rauhanturvaamislaki mahdollisti tilanteet, joissa kentällä olevat sotilaat joutuivat arvioimaan sotilaallisten operaatioiden lainmukaisuutta.

Olen tehnyt jokaisesta täysistuntokeskustelusta kaksi taulukkoa, joita käytän analyysin tukena. Ensimmäiseen taulukkoon on kerätty tärkeimmät keskustelunaiheet kyseisen selonteon täysistuntokäsittelyihin liittyen. Tästä taulukosta näkee mistä aiheista selonteossa on puhuttu, paljonko näistä aiheista on pidetty puheenvuoroja, mitkä puolueet ovat kannattaneet kutakin aihetta

ja mitkä puolueet ovat vastustaneet kutakin aihetta. Toinen taulukko on havainnollistava taulukko, jonka tarkoituksena on tarkastella puolueiden operaatiota kohtaan käyttämää retoriikkaa. Sen perusteella voi havaita, onko puolueiden käyttämä retoriikka operaatiota kohtaan muuttunut selontekojen välillä.

Selontekojen analyysivaiheessa on syytä pitää mielessä, että täysistuntokeskustelut on käyty nimenomaan valtioneuvoston selonteosta – ei siis operaatiosta itsessään. Tästä syystä ennen jokaista selontekoa koskevaa analyysia on selostettu kunkin valtioneuvoston selonteon sisältö. Analyysia lukiessa täytyy siis huomioida se, että on eri asia kannattaa operaatiota kuin kyseistä selontekoa. Esimerkiksi vuoden 2011 selonteossa käsiteltiin joukkojen vähentämistä, joten on luonnollista, että operaatiota vastustava puolue voi kannattaa selontekoa, vaikka se vastustaisi operaatiota. Samoin kehitysavun ja siviilikriisinhallinnan voimakasta lisäämistä kannattava puolue voi hyvinkin vastustaa selontekoa, jossa käsitellään sotilaallisen kriisinhallinnan osallistumisen kasvattamista.

Taulukko 1. ISAF-operaatiosta käytyjen täysistuntokeskusteluiden puheenvuorojen lukumäärät puolueittain ja valiokuntakäsittelyiden eriävät mielipiteet.

ISAF	Puolustusvaliokunnan lausunto	Eriävät mielipiteet	Ulkoasiainvaliokunnan mietintö	Eriävät mielipiteet	Täysistunnon puheenvuorot
VNS 5/2001 vp	-	-	UaVM 19/2001 vp	-	159 puheenvuoroa (46 kesk, 36 sd, 34 kok, 17 vas, 14 vihr, 6 kd, 3 r, 3 ps)
VNS 2/2007 vp	PuVL 5/2007 vp	1 (Jaakko Laakso vas)	UaVM 11/2007 vp	2 (Annika Lapintie vas, Esko-Juhani Tennilä vas)	108 puheenvuoroa (28 vas, 26 kok, 20 kesk, 16 sd, 9 vihr, 5 kd, 2 ps, 2 r)
VNS 8/2008 vp	PuVL 1/2009 vp	1 (Jaakko Laakso vas)	UaVM 3/2003 vp	2 (Annika Lapintie vas, Esko-Juhani Tennilä vas)	84 puheenvuoroa (25 vas, 16 kesk, 16 kok, 10 vihr, 10 sd, 3 ps, 3 kd, 1 r)
VNS 1/2010 vp	PuVL 1/2010 vp	2 (Jaakko Laakso vas, Sari Palm kd)	UaVM 3/2010 vp	1 (Annika Lapintie vas)	114 puheenvuoroa (28 kok, 27 kesk, 17 sd, 15 vas, 9 vihr, 7 ps, 6 kd ja 5 r)
VNS 2/2011 vp	PuVL 2/2012 vp	1 (Jyrki Yrttiaho /vr)	UaVM 1/2012 vp	-	109 puheenvuoroa (31 ps, 20 kok, 16 sd, 13 kesk, 9 vr, 6 vihr, 6 r, 5 kd, vas 3)

Tekemästäni taulukosta (Taulukko 1) näkee, kuinka monta puheenvuoroa kukin puolue on käyttänyt operaatiossa. Taulukossa on myös ulkoasiainvaliokuntien mietintöihin ja puolustusvaliokunnan lausuntoihin jätetyt eriävät mielipiteet. Operaatiosta on käyty vilkasta keskustelua, sillä täysistuntokeskusteluiden puheenvuorojen lukumäärä vaihtelee 108 ja 159 välillä. Ensimmäisenä taulukosta nousee esille vasemmistoliiton puheenvuorojen lukumäärät. Vuoden 2001 selonteossa Vasemmistoliiton kansanedustajat pitivät 17 puheenvuoroa, mikä oli neljänneksi eniten kaikista puolueista. Vuosien 2007 ja 2008 selontekojen täysistuntokeskusteluissa Vasemmistoliiton kansanedustajat pitivät kaikista eniten puheenvuoroja. Vuonna 2010 Vasemmistoliiton puheenvuorojen lukumäärä on jälleen neljänneksi suurin. Vuoden 2011 keskusteluissa Vasemmistoliitto piti vain kolme puheenvuoroa, mikä oli kaikista puolueista vähiten. Tosin vuonna 2011 Vasemmistoliitosta eronneiden Markus Mustajärven ja Jyrki Yrttiahon vasenryhmä piti

yhdeksän puheenvuoroa, mikä saattaa selittää Vasemmistoliiton alhaista kiinnostusta puheenvuoroja kohtaan.

Taulukon perusteella voisi olettaa, että Vasemmistoliitto vastustaa kaikista puolueista voimakkaimmin valtioneuvoston selontekoja, sillä Vasemmistoliitolla on myös eniten valiokuntakäsittelyissä annettuja eriäviä mielipiteitä operaatiota kohtaan. Kaiken kaikkiaan operaatioon liittyneissä valiokunnan mietinnöissä ja lausunnoissa annettiin yhteensä 10 eriävää mielipidettä, joista vasemmistoliiton jättämiä eriäviä mielipiteitä oli kahdeksan. Vuoden 2011 eriävän mielipiteen antoi vasemmistoliitosta irtautuneen vasemmistoliiton edustaja Jyrki Yrttiaho, joten poliittisen vasemmiston edustajat vastasivat yhteensä yhdeksästä eriävästä mielipiteestä. Yhden eriävän mielipiteen antoi kristillisdemokraattien Sari Palm. Vasemmistoliiton kansanedustajien määrä vaihteli 14 ja 20 välillä vuosina 1999-2011, joten puolue piti selkeästi keskivertopuoluetta enemmän puheenvuoroja suhteessa kansanedustajien määrään (Taulukko 2). Poikkeuksena tästä on viimeinen selonteko, jossa puolue piti vähiten puheenvuoroja. Tähän voi vaikuttaa puolueen paikka hallituksessa. Vasemmistoliiton korkeiden puheenvuorojen lukumäärän lisäksi huomio kiinnittyy SDP:n keskivertoa alhaisempaan puheenvuorojen määrään. SDP:llä on jokaisessa täysistuntokeskustelussa vähemmän puheenvuoroja kuin mitä voisi olettaa kansanedustajien lukumäärään nähden. Vihreiden puheenvuorojen lukumäärät eivät erotu juuri millään tavalla puolueen kansanedustajien määrästä – molemmat ovat keskitasoa suhteessa muihin puolueisiin.

Tämän taulukon perusteella voisi myös olettaa, että keskusta-oikeistolaiset puolueet suhtautuvat valtioneuvoston selontekoihin myönteisesti tai eivät ainakaan vastusta niitä. Yksikään keskusta-oikeistolaisn puolueen kansanedustaja ei nimittäin ole jättänyt eriäviä mielipiteitä puolustusasiainvaliokunnan lausuntoihin tai ulkoasiainvaliokunnan mietintöihin. Nämä taulukot sisältävät paljon informaatiota, mutta jättävät myös paljon arvailun varaan.

Taulukko 2. Puolueiden kansanedustajien määrä eduskuntavaalien jälkeen (SVT).

Vaalikausi	Eduskuntavaalitulos (paikkaa)
1999-2003	63 sd, 48 kesk, 46 kok, 20 vas, 11 vihr, 11 rkp, 10 kd, 1 remonttiryhmä, 1 ps
2003-2007 ¹¹	55 kesk, 53 sd, 40 kok, 19 vas, 14 vihr, 8 rkp, 7 kd, 3 ps
2007-2011	51 kesk, 50 kok, 45 sd, 17 vas, 15 vihr, 9 rkp, 7 kd, 5 ps
2011-2015	44 kok, 42 sd, 39 ps, 35 kesk, 14 vas, 10 vihr, 9 rkp, 6 kd

Perussuomalaiset sai suuren vaalivoiton vuoden 2011 eduskuntavaaleissa ja tämä heijastuu suoraan myös puheenvuorojen määrään täysistuntokeskusteluissa. Aiemmissa keskusteluissa puolue piti vain muutaman puheenvuoron, mutta vuoden 2011 täysistuntokeskusteluissa Perussuomalaisten piti kaikista puolueista eniten puheenvuoroja. Kristillisdemokraattien puheenvuorot vaihtelevat kolmen ja kuuden puheenvuoron välillä, joten puolue on ruotsalaisen kansanpuolueen kanssa peränpitäjä pidettyjen puheenvuorojen määrässä. Keskusta ja Kokoomus ovat olleet melko aktiivisia täysistuntokeskusteluissa, sillä ne molemmat ovat yhtä poikkeusta lukuunottamatta jokaisessa selonteossa kolmen eniten puheenvuoroja pitäneen puolueen joukossa. Kauneusvirheenä keskustapuolueella on viimeinen selonteko, jonka täysistuntokeskusteluissa Keskusta piti vasta neljänneksi eniten puheenvuoroja. Tämä on tosin linjassa puolueen vaalituloksen kanssa, sillä se sai vuoden 2011 eduskuntavaaleissa vasta neljänneksi eniten kansanedustajia.

Puolueiden pitämien puheenvuorojen määrän perusteella keskusta-oikeistolaiset puolueet näyttäisivät rkp:ta lukuunottamatta olevan aktiivisia keskustelijoita. Aktiivisena puolueena näyttäytyy myös Vasemmistoliitto, joka vuoden 2007 ja 2008 selonteissa piti eniten puheenvuoroja kaikista puolueista. Tämä on merkittävä huomio, sillä Vasemmistoliitto oli kyseisten selontekojen aikaan vasta neljänneksi suurin puolue. Sisällönanalyysin aikana keskusta-oikeistolaisten puolueiden puheenvuorojen lisäksi onkin huomionarvoista tarkastella Vasemmistoliiton puheenvuoroja.

Tutkimusta ohjaavat kysymykset ovat seuraavat:

¹¹Tämän eduskuntakauden aikana ei ollut yhtään ISAF-operaatioon liittyneestä valtioneuvoston selonteosta käytyä täysistuntokeskustelua.

"Suhtautuvatko Suomen eduskunnan keskusta-oikeistolaiset puolueet myönteisemmin ISAF-operaatioon kuin muut eduskuntapuolueet?"

"Noudattavatko puolueiden kansanedustajien puheenvuorot puolueen virallista linjaa suhteessa operaatioon osallistumiseen?"

5.2. Valtioneuvoston selonteko 5/2001

Selonteon täysistuntokäsittelyissä pidettiin 159 puheenvuoroa (Taulukko 3). Eniten puheenvuoroja pitivät Keskusta (46), SDP (36), ja Kokoomus (34). Operaatioon osallistumista perusteltiin useilla erilaisilla argumenteilla. Niistä yleisimmät olivat terrorismin vastustaminen, Afganistanin rakenteiden vahvistaminen, naisten ja lasten aseman parantaminen, YK:n mandaatin vahvistaminen ja kansainväliseen yhteisöön kuuluminen. YK:n mandaatti olikin useimmiten käytetty perustelu operaatioon osallistumisen puolesta. Selonteon täysistuntokeskusteluissa puhuttiin myös paljon operaatioon liittyneistä teknisistä asioista, kuten suomalaisten joukkojen voimankäyttövaltuuksista, rauhanturvalaista ja operaation rahoituksesta. Suurimpana syynä eduskuntapuolueiden konsensukseen operaatioon osallistumisesta lieenee YK:n turvallisuusneuvoston operaatiolle antama mandaatti. Yksikään suomalainen puolue ei kiistä YK:n asemaa kansainvälisen rauhan turvaajana, vaan päinvastoin antaa organisaatiolle täyden tukensa. Toinen syy puolueiden konsensukselle oli operaatioon osallistumisen muoto. Suomen osallistuminen CIMIC- ja yhteysupseeriosastolla oli ratkaisu, johon kaikki puolueet olivat tyytyväisiä.

Selonteossa päätettiin Suomen osallistumisesta ISAF-operaatioon. Operaation mandaatti koski turvallisten olosuhteiden luomista Kabuliin ja sen ympäristöön. Täysistuntokeskusteluissa puolueiden välillä oli selkeä konsensus operaatioon osallistumisesta, sillä yksikään puolue ei vastustanut operaatiota. Voimassa olleen Rauhanturvaamislain (514/1984) mukaan operaatiosta annettiin eduskunnalle valtioneuvoston selonteko, sillä rauhanturvaamisjoukon voimankäyttöä koskevat toimivaltuudet olivat perinteistä rauhanturvaamista laajemmat. Operaatiolla oli YK:n mandaatti, ja operaatiota kuvailtiin monikansalliseksi turvallisuusjoukoksi (VNS 5/2001).

Valtioneuvoston antaman selonteon mukaan Suomi osallistuisi tarjoamalla enintään 50 hengen siviilisotilasyhteistyöhön erikoistuneen CIMIC- ja yhteysupseeriosaston operaation käyttöön. Selonteossa Suomen osaston tehtäviksi ilmoitetaan esimerkiksi "humanitaarisen tilanteen arviointi yhteistyössä

avustusjärjestöjen kanssa, koordinaatio avustusjärjestöjen suuntaan, sotilasteknisen sopimuksen täytäntöönpanon valvonta, yhteydenpito väliaikaiseen hallintoon ja eri sotilasosapuoliin sekä infrastuktuurihankkeiden kartoittamisessa avustaminen". Selonteossa mainitaan myös, että Suomen on tarkoituksenmukaista varautua osallistumaan operaatioon kuudeksi kuukaudeksi. Kolmen kuukauden osallistumisen arvioitu kokonaiskustannus oli noin 6 miljoonaa euroa (VNS 5/2001).

5.2.1. Puolueiden suhtautuminen selontekoon 5/2001

Kokoomus korostaa terrorismin uhkaa ja terrorisminvastaista toimintaa. Sotilaallisten toimien menestys mahdollisti puolueen mukaan humanitaarisen avun perilletoimittamisen. Kokoomuksen mukaan on tärkeää, että rauhanturvaajilla on normaalia laajemmat voimankäyttöoikeudet, koska kukaan ei pysty tarkalleen sanomaan, mitä Afganistanissa odottaa. Kokoomuksen mukaan osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan on vastuun kantamista yhteisestä turvallisuudesta. Puolueen ryhmäpuheenvuorossa mainitaan, että on "Suomen kansallisen edun mukaista olla aktiivisella ja vastuullisella tavalla mukana muiden eurooppalaisten valtioiden rinnalla sotilaallisessa kriisinhallintaoperaatiossa Afganistanissa".

Keskustan mukaan Afganistanilla mahdollisuus 22 sotavuoden jälkeen palata rauhaan ja järjestäytyneisiin oloihin. Jälleenrakennustyöhön osallistuminen tärkeää. Riskejä etenkin palvelusturvallisuuteen, afganistanilaisten luottamukseen ja päällekkäisten operaatioiden sujuvuuteen liittyen. Keskusta nostaa esille myös rauhanturvaamislain vuoden 1995 uudistuksen, jossa puolue korosti pääsääntöisesti vain perinteiseen rauhanturvaamiseen osallistumista. Keskusta kannattaa etenkin cimic-osallistumista.

RKP:n mukaan kysymyksessä on vaativin ja vaarallisin tehtävä, johon suomalaiset rauhanturvaajat ovat osallistuneet. Puolue korostaa YK:n tuen tärkeyttä ja YK:n auktoriteetin vahvistamista. RKP näkee, että Kansainvälisen yhteisön on konkreettisin toimenpitein sanouduttava irti sorrosta ja mielivallasta sekä estettävä näiden syntyminen. Mutta puolueen mukaan "humaanien arvojen puolustamisen ollessa kyseessä ei ole syytä epäröidä".

Taulukko 3. Tärkeimmät puheenaiheet VNS 5/2001:ssa.

Operaatiolle myönteinen argumentti	Ilmauksia (puolueittain)	Operaation vastainen argumentti	Ilmauksia (puolueittain)
Terrorismin vastustaminen	26 (kesk 7, kok 5, sdp 4, vas 3, rkp 2, vihr 2, kd 2, ps 1)	Terrorismin vastustaminen	-
Kansainväliseen yhteisöön kuuluminen/ kansainvälinen velvollisuus	16 (kesk 4, kok 4, sdp 2, rkp 1, vihr 1, kd 1, vas 3)	Kansainväliseen yhteisöön kuuluminen/ kansainvälinen velvollisuus	-
Afganistanin rakenteiden vahvistaminen / jälleenrakentaminen	28 (kesk 7, kok 7, sdp 5, vas 4, rkp 2, vihr 2, kd 1)	Afganistanin rakenteiden vahvistaminen / jälleenrakentaminen	-
Yhdysvallat		Yhdysvallat	-
Sukupuolten epätasa-arvo/naisten asema	33 (kesk 8, sdp 7, kok 7, vihr 3, vas 5, kd 1, rkp 2)	Sukupuolten epätasa-arvo/naisten asema	-
YK:n mandaatti / asema	38 (kesk 10, sdp 9, kok 8, vas 5, ps 3, rkp 1, kd 1, vihr 1)	YK:n mandaatti / asema	-
Nato-yhteistyö / Nato-operaatio	4 (ps 2, kok 1, kesk 1)	Nato-yhteistyö / Nato-operaatio	-
Pohjoismainen yhteistyö	5 (sdp 2, kesk 1, kok 1, vas 1)	Pohjoismainen yhteistyö	-
EU- valtiot osallistuvat	6 (sdp 2, kok 1, kd 1, kesk 1, vas 1)	EU- valtiot osallistuvat	-
Operaation riskit	5 (kesk 2, kok 2, sdp 1)	Operaation riskit	-
Kansallinen etu	9 (kok 5, kesk 2, vas 1, sdp 1)	Kansallinen etu	-
Voimankäyttövaltuudet	38 (kesk 13, sdp 9, kok 8, vihr 3, ps 1, vas 3, kd 1)	Voimankäyttövaltuudet	-
Rauhanturvalaki	30 (sdp 11, kesk 9, vihr 5, vas 3, kok 2)	Rauhanturvalaki	-
Huumeviljelyn estäminen	10 (kesk 4, vas 2, kok 2, ps 1, vihr 1)	Huumeviljelyn estäminen	-
Operaation hinta/rahoitus	23 (kesk 7, vihr 4, vas 4, sdp 3, kok 3)	Operaation hinta/rahoitus	-
Humanitaarinen apu / kehitysyhteistyö	13 (sdp 3, vas 3, vihr 2, kesk 2, kok 1, rkp 1, ps 1)	Humanitaarinen apu / kehitysyhteistyö	-

SDP kannattaa ryhmäpuheenvuorossaan operaatiota ja korostaa naisten epätasa-arvoista asemaa ja afganistanin rauhanomaisen kehityksen varmistamista syinä operaatioon osallistumiselle. Myös siviilikriisinhallinta tärkeää puolueelle. SDP kannattaa etenkin cemic-osallistumista. SDP korostaa etenkin YK:n roolia ja humanitaarisen avun toimittamisen tärkeyttä.

Vasemmistoliitto korostaa, että Afganistanin kansa ansaitsee vihdoinkin rauhan, jonka aikana rakentaa maa uudelleen, korjata asunnot ja koulut, ottaa käyttöön rappeutuneet viljelmät. Afganistanissa on sodittu kaksi vuosikymmentä. Maa on raunioina. Vasemmistoliiton mielestä YK:n mandaatti on tärkeä. Olojen vakauttaminen, koulutuksen mahdollistaminen afganistanilaisille ja terrorismin vastustaminen myös tärkeää. Vasemmistoliiton mukaan osallistuminen jäsenmaksua ihmiskuntaan kuulumisesta.

Vihreiden mielestä Yhdysvaltain operaatio herättää vaikeita eettisiä kysymyksiä. Puoluetta mietityttää etenkin se, mihin saakka voimankäyttö on oikeutettua terrorismia vastaan toimiessa. Vihreiden mielestä tärkeintä on tarjota humanitaarista apua ja auttaa Afganistanin jälleenrakentamisessa. Vihreiden mukaan maatalous on saatava mahdollisimman pian tuottamaan ruokaa väestölle, jotta elintarvikehuolto toimisi kunnolla ja huumeviljelyn määrä pysyisi alhaisempana. Puolue korostaa, että alistetussa asemassa olevien ryhmien, kuten naisten ja vammaisten henkilöiden, asemaa on parannettava. Lisäksi Vihreiden mukaan rikkaiden maiden täytyy sijoittaa enemmän kehitysyhteistyöhön, rauhanturvaamiseen ja oikeudenmukaiseen kauppapolitiikkaan.

Kristillisdemokraattien mukaan suurterrorismi on globaali turvallisuusuhka, jota vastaan täytyy toimia kansainvälisen yhteistyön muodossa. Puolueen mukaan Yhdysvaltoja vastaan suunnatut iskut 11. syyskuuta olivat isku myös Suomen kaltaisia demokratioita vastaan. KD:n mukaan pyynnöt Yhdysvaltain pommitusten vähentämisestä olivat virheellisiä, sillä vähempi voimankäyttö olisi auttanut terroristeja kokoamaan rivejään ja kenties tekemään useampia terrori-iskuja. Kristillisdemokraattien mukaan selonteon mukaiset tehtävät ja operaation kokoluokka ovat yhdenmukaisia Suomen rauhanturvaroolin kanssa. Kristilliset toivovat, että Afganistan pääsisi vakaan kehityksen uralle, ja että operaatio kohottaisi YK:n arvovaltaa.

Perussuomalaisten mielestä operaation epäonnistumiseen on olemassa suuri mahdollisuus. Vaikka operaatio onnistuisi niin Afganistanin infrastruktuurin kunnostaminen ja muiden siviilitoimintojen tuominen korkealle tasolle vaatii valtavia summia. Puolueen mielestä Yhdysvaltain tulisi kantaa vastuutaan tästä kunnostamisesta samalla intensiteetillä millä se on kantanut vastuuta pommituksista. Perussuomalaisten mielestä suomalaisten tehtävät tuntuvat siviilimäisiltä ja rauhanomaisilta, mutta ”maa kuhisee pyssymiehiä, joten rauhantila saattaa häiriintyä”. Puolueen mielestä Suomen ei tulisi osallistua Nato-operaatioihin, joiden oikeutus on epäselvä. Tämän kriisinhallintaoperaation kohdalla ei kuitenkaan ole epäselvyyttä hyväksyttävyydestä, sillä operaatiolla on YK:n mandaatti. Perussuomalaiset hyväksyvät operaatioon osallistumisen tästä syystä. Perussuomalaisten mielestä suomalaisten joukkojen poisvienti on kuitenkin tehtävä välittömästi, jos tilanne maassa ei etene toivotulla tavalla tai joukot joutuvat hengenvaaraan.

Taulukko 4. Operaatiota kuvailevat argumentit VNS 5/2001:ssä

Puolueen kuvaus operaatiosta (kannattaa osallistumista)	Ilmauksia (puolueittain)	Puolueen kuvaus operaatiosta (vastustaa osallistumista)	Ilmauksia (puolueittain)
Rauhanturvaaminen	65 (kesk 19, kok 15, sdp 14, vas 7, vihr 5, ps 3, rkp 2, kd 1)	Rauhanturvaaminen	-
Sotilaallinen kriisinhallinta	17 (sdp 4, kok 3, kesk 3, vas 2, rkp 2, vihr 1, kd 1, ps 1)	Sotilaallinen kriisinhallinta	-
Siviilikriisinhallinta	15 (vas 4, sdp 3, kesk 3, kok 2, rkp 1, vihr 1, ps 1)	Siviilikriisinhallinta	-
Laajemmat voimankäyttövaltuudet/ laajennettu rauhanturvaaminen	12 (sdp 5, kesk 5, kok 1, vihr 1)	Laajemmat voimankäyttövaltuudet/ laajennettu rauhanturvaaminen	-
Cimic	19 (kesk 9, kok 5, sdp 3, vihr 2)	Cimic	-
Sodankäynti	-	Sodankäynti	-
Rauhaanpakottaminen	10 (sdp 3, kok 2, kesk 2, vihr 1, ps 1, vas 1)	Rauhaanpakottaminen	-

Puolueiden kansanedustajat korostivat myös sitä, etteivät suomalaiset sotilaat osallistuisi rauhaanpakottamiseen, jota tuolloin voimassa ollut rauhanturvaamislaki ei sallinut. Myös operaation riskeistä ja voimankäyttövaltuuksista puhuttiin jonkun verran. Puolueet kuvailivat operaatiota useimmiten rauhanturvaoperaatioksi (Taulukko 4). Sana rauhanturvaaminen mainittiin puolueiden kansanedustajien puheenvuoroissa peräti 65 kertaa. Operaatiota kuvailtiin myös sotilaallisen kriisinhallinnan operaatioksi ja siviilikriisinhallintaoperaatioksi – tosin huomattavasti harvemmin kuin rauhanturvaoperaatioksi. Lisäksi operaatiosta puhuttiin CIMIC-operaationa 19:ssä puheenvuorossa. Rauhaanpakottamisesta puhuttiin joissakin puheenvuoroissa, joissa haluttiin varmistaa, että operaatiossa ei jouduttaisi käyttämään rauhaanpakottamiseksi tulkittavia keinoja.

Selonteon 5/2001 perusteella ei voi havaita suuria eroja puolueiden suhtautumisen välillä. Vasemmistopuolueet SDP ja Vasemmistoliitto puhuvat suhteellisen paljon voimankäyttövaltuuksista ja osallistumisen muodosta. Vasemmistopuolueet puhuvat muita puolueita enemmän siviilikriisinhallinnasta ja rauhaanpakottamisesta (etenkin sen välttämisestä). Keskusta-oikeistolaiset

Keskusta ja Kokoomus puhuvat muita puolueita enemmän rauhanturvaamisesta ja civic-toiminnasta. Eroja asenteissa osallistumiseen sinänsä ei juurikaan ole, joskin vasemmistopuolueet vaikuttavat olevan tarkempia voimankäytön rajoitusten suhteen.

Keskusta-oikeistolaiset puolueet korostavat muita puolueita enemmän kansallista etua, joskin aihetta sivuttiin vain yhdeksässä puheenvuorossa, joten se ei noussut merkittävimpien aiheiden joukkoon. Ruotsalainen kansanpuolue piti täysistuntokeskusteluissa vain kolme puheenvuoroa, joten puolueen suhtautumista operaatioon on hankala arvioida. Kokoomuksen ja Keskustan puheenvuoroissa korostui terrorismin vastustaminen ja Afganistanin jälleenrakentamisen tarve. Tässä selonteossa keskusta-oikeistolaisten puolueiden asenne ei ole merkittävästi myönteisempi, eikä kielteisempi operaatiota kohtaan kuin muidenkaan puolueiden. Kaikki puolueet suhtautuvat operaatioon yhtä myönteisesti, eikä suuria eroja puolueiden välille pääse syntymään. Kaikkien puolueiden edustajat näyttäisivät myös myötäilevän puolueiden ryhmäpuheenvuoroissa annettuja linjauksia, eikä ryhmien virallisista kannoista poikkeavia puheenvuoroja ole.

5.2.2. Kansanedustajien linjan yhdenmukaisuus puolueen linjan kanssa selonteossa 5/2001

Selonteko 5/2001:den täysistuntokeskusteluissa kansanedustajien linja noudatti hyvin pitkälle puolueiden omaa linjaa. Jokaisen puolueen ryhmäpuheenvuorossa julkistama kanta operaatioon oli myönteinen ja myös kansanedustajien puheenvuoroissa kanta operaatioon osallistumiselle oli ehdottoman positiivinen. Osa kansanedustajista halusi keskustella operaation voimankäyttöoikeuksista ja keskustelua käytiin myös rauhanturvaamislaista, mutta kaikilla puolueilla oli niin laaja konsensus operaatioon osallistumisesta, ettei yhtään puolueen linjan vastaista puheenvuoroa pidetty.

Täysistuntokeskustelu käytiin hyvin pian Yhdysvaltoja kohtaan suunnatun terrori-iskun jälkeen, eikä se ollut vielä tässä vaiheessa Nato-johtoinen. Sen vuoksi onkin haastava löytää perusteita sille, miksi yksikään puolue tai kansanedustaja vastustaisi YK-johtoista valtioiden yhdessä aloittamaa operaatiota, etenkin kun operaation tarkoitus on terrorismin vastustaminen.

5.3. Valtioneuvoston selonteko 2/2007

Selonteon täysistuntokeskusteluissa pidettiin 108 puheenvuoroa. Selonteossa eniten puheenvuoroja pitivät Vasemmistoliiton (28), Kokoomuksen (26) ja Keskustan (20) ehdokkaat (Taulukko 1). Huomattavan määrän puheenvuoroista piti siis Vasemmistoliitto, vaikka se oli vaalikaudella 2007-2011 vasta neljänneksi suurin eduskuntapuolue. Selontekoa kannattavia puheenvuoroja pidettiin eniten Afganistanin rakenteiden vahvistamisen ja humanitaarisen avun tai kehitysyhteistyön puolesta. Selontekoa vastustavat puheenvuorot käsitelivät useimmiten Yhdysvaltoja tai Natoa. Ainut selontekoa vastustava puolue oli Vasemmistoliitto.

Valtioneuvoston selonteko 2/2007¹² oli toinen selonteko, jossa käsiteltiin ISAF-operaatioon osallistumista. ISAF-operaation luonne oli olennaisesti muuttunut aiemman selonteon tilanteesta, sillä operaatio oli siirtynyt Naton alaisuuteen vuonna 2003. Myös operaation mandaatti oli muuttunut, sillä YK:n turvallisuusneuvosto oli lokakuussa 2003 laajentanut operaation mandaatin kattamaan koko Afganistanin alueen. Alun perin mandaatti kattoi vain Kabulin ja sen ympäristön. Lokakuussa 2006 ISAF otti haltuunsa myös itäisen Afganistanin, joka oli aiemmin ollut Yhdysvaltain johtaman koalition hallussa. Selonteon mukaan ISAF-operaatio liittyy vakauden ja turvallisuuden luomiseen, kun taas Yhdysvaltain johtama Operation Enduring Freedom liittyy terrorisminvastaiseen toimintaan. (VNS 2/2007.)

Operaatioon osallistumisesta ei päätetty enää rauhanturvaamislain perusteella, vaan vuotta aiemmin hyväksytty laki sotilaallisesta kriisinhallinnasta (211/2006) määritteli osallistumista kansainvälisiin operaatioihin. Selonteossa esitetään Suomen osallistumista Afganistanin asevoimien kouluttamiseen ja varustamiseen. Lisäksi Suomen olisi tarkoitus osallistua ISAFin operatiivisiin ohjaus- ja yhteydenpitoryhmiin. Myös tarkoituksena on tarkastella PRT-osallistumisen (Provincial Reconstruction Team) vahvistamista. Selonteon mukaisesti tarkoituksena olisi siis osallistua entistä vahvemmallalla panoksella Afganistanin jälleenrakentamiseen. Suomen osallistumisen hinnaksi arvioidaan noin 15 miljoonaa euroa. Tästä summasta 8 197 000 euroa on ulkoasiainministeriön pääluokassa ja 6 650 000 euroa puolustusministeriön pääluokassa. Tällä määrärahalla katetaan noin 100 sotilaan osallistuminen operaatioon. (VNS 2/2007.)

---

¹²Valtioneuvoston selonteko Suomen osallistumisesta Afganistanin ISAF-operaatioon, Suomen osallistumisesta EU:n sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon Tshadissa ja Keski-Afrikan tasavallassa (EUFOR TCHAD/RCA) sekä sotilasosaston asettamisesta korkeaan valmiuteen osana Ruotsin, Suomen, Viron, Irlannin ja Norjan muodostaman EU:n taisteluosaston valmiusvuoroa 1.1.—30.6.2008 käsitti nimensä mukaisesti usean eri operaation keskustelut. Analyysissa on luonnollisesti huomioitu vain ne keskustelut, jotka koskevat ISAF-operaatiota.

5.3.1. Puolueiden suhtautuminen selontekoon 2/2007

Tämän selonteon täysistuntokeskustelut eroavat aiemman selonteon täysistuntokeskusteluista huomattavasti, sillä puolueiden yksimielinen konsensus ei ole enää voimassa. Yhdysvaltoihin liittyvät puheenvuorot alkoivat Vasemmistoliiton kritiikistä, jota muiden puolueiden edustajat kommentoivat puolustaen operaatiota ja Yhdysvaltain asemaa siinä. Vasemmistoliitto vastusti operaatiota Yhdysvaltojen johtoaseman ja toiminnan takia. Vasemmistoliiton mukaan siviilikriisinhallinnan ja kehitysyhteistyön avulla voidaan osallistua, mutta ei sotilaallisesti. Vasemmistoliiton mukaan kyseessä ei rauhanturvaoperaatio, vaan sotatila. Puolueen kansanedustajien mukaan Afganistanissa pitäisi olla terrorismin vastainen sota siviileihin kohdistuvia ilmapommituksia vastaan. Valtaapitävät eivät Vasemmistoliiton mukaan kunnioita myöskään vähemmistöjä.

Kokoomuksen mukaan kriisinhallinnasta saatu kokemus on tärkeää kansallisen puolustuksen kehittämiseksi. Suomi osallistui Afganistaniin auttaakseen maan jälleenrakentamista. Osallistuminen oli kansainvälisen vastuun kantamista yhteisen tulevaisuuden eteen. Suomen osallistumisen määrä on kaksinkertaistunut sataan sotilaaseen, mutta on silti pieni muihin Pohjoismaihin verrattuna. Kokoomuksen eduskuntaryhmä antaa täyden tukensa selonteon linjauksille koskien Suomen tulevaa osallistumista kriisinhallintaan Afganistanissa. Vastarintaryhmien aseellinen toiminta on puolueen mukaan suurin uhka Afganistanin vakaudelle ja tästä syystä Afganistanin kansallista armeijaa tulee kehittää. Suomi osallistuisi selonteon mukaan operatiivisten ohjaus- ja yhteydenpitoryhmien kautta Afganistanin armeijan kouluttamiseen, mikä tukisi maan armeijaa.

Keskustan mukaan Suomi kantaa vastuuta kansainvälisestä turvallisuudesta osallistumalla kansainväliseen kriisinhallintaan. Laaja turvallisuuskäsite tarkoittaa sitä, että Suomi vahvistaa kriisinhallintaan osallistumalla myös omaa turvallisuuttaan. Tämän lisäksi myös oma puolustuskyky ja osaaminen kehittyy. Sotilaallisella kriisinhallinnalla luodaan edellytyksiä siviilikriisinhallinnan perillemenolle ja yhteiskunnan perusedellytysten rakentamiselle. Siviilikriisinhallinnan avulla autetaan kriisialueilla elävää väestöä ja luodaan parempaa elämää myös siviileille. Keskustan mukaan on erittäin perusteltua osallistua lähivuosina vähintään nykytasolla Afganistanin operaatioon. Alueellisen johtovastuun ottaminen ja osallistuminen Afganistanin operatiivisiin ohjaus- ja yhteydenpitoryhmiin on perusteltua. Keskustan eduskuntaryhmälle kriisinhallintaoperaatioihin

osallistuminen ei ole ideologinen kysymys, vaan kansainvälisen kriisinhallinnan käytännöllinen työnjakokysymys. Keskustan mukaan niin YK:n, EU:n kuin Natonkin johtamat operaatiot ovat tärkeitä, eikä operaatioiden luonne määräydy johtovastuun perusteella. Palautekeskustelussa Keskustan mukaan operaatioon osallistuminen ei ole missään vaiheessa ollut riskitöntä, vaan riskit ovat kasvaneet ja työn vaativuus on tiedostettava.

RKP:n mielestä suomen osallistumisen jatkaminen Afganistanissa on tärkeää. Heroiinia tuodaan maasta Suomeen asti. Jopa Afganistanin kaltainen kaukainen sotilaallinen konflikti vaikuttaa Suomeen, joten Suomen täytyy osallistua maan olojen rauhoittamiseen. Rauhanturvaajille on taattava parhaat mahdolliset varusteet ja koulutus, jotta Afganistanin kaltaiset hankalat operaatiot voidaan toteuttaa. Osallistuminen jälleenrakennusryhmiin olisi luonteva jatke suomalaiselle rauhanturvaperinteelle. Siviili- ja sotilaskriisinhallinnan on toimittava rinta rinnan, jottei siviilijärjestöjen puolueettomuutta kyseenalaisteta. Ruotsalainen eduskuntaryhmä katsoo myös, että Suomen tulisi harkita laajempia panostuksia myös siviilikriisinhallintaan Afganistanissa esimerkiksi Kuopion kriisinhallintakeskuksen asiantuntijoita käyttämällä.

Taulukko 5. Tärkeimmät puheenaiheet VNS 2/2007:ssä.

Operaatiolle myönteinen argumentti	Ilmauksia (puolueittain)	Operaation vastainen argumentti	Ilmauksia (puolueittain)
Terrorismin vastustaminen	9 (kok 3, vas 2, kesk 2, kd 1, ps 1)	Terrorismin vastustaminen	2 (vas 2)
Kansainväliseen yhteisöön kuuluminen/ kansainvälinen velvollisuus	15 (kesk 5, sdp 4, kok 3, vihr 2, ps 1)	Kansainväliseen yhteisöön kuuluminen/ kansainvälinen velvollisuus	-
Afganistanin rakenteiden vahvistaminen / jälleenrakentaminen	20 (kesk 7, kok 4, vas 3, sdp 2, kd 2, ps 1, vihr 1)	Afganistanin rakenteiden vahvistaminen / jälleenrakentaminen	-
Yhdysvallat	4 (sdp 2, kok 2)	Yhdysvallat	14 (vas 14)
Sukupuolten epätasa-arvo/naisten asema	15 (kok 4, kesk 4, vihr 3, kd 2, sdp 1, vas 1)	Sukupuolten epätasa-arvo/naisten asema	2 (vas 2)
YK:n mandaatti / asema	16 (kesk 6, kok 3, ps 2, rkp 2, kd 1, sdp 1, vihr 1)	YK:n mandaatti / asema	-
Nato-yhteistyö / Nato-operaatio	12 (kesk 4, kok 3, sdp 2, kd 2, vihr 1)	Nato-yhteistyö / Nato-operaatio	8 (vas 8)
Pohjoismainen yhteistyö	1 (kesk 1)	Pohjoismainen yhteistyö	-
EU- valtiot osallistuvat	6 (kesk 3, rkp 1, vihr 1, kok 1)	EU- valtiot osallistuvat	-
Operaation riskit	2 (kesk 2)	Operaation riskit	-
Kansallinen etu	6 (kesk 2, sdp 2, ps 1, kok 1)	Kansallinen etu	-
Voimankäyttövaltuudet	1 (kok 1)	Voimankäyttövaltuudet	1 (vas 1)
Rauhanturvalaki	1 (sdp 1)	Rauhanturvalaki	-
Huumeviljelyn estäminen	13 (sdp 3, kesk 3, kd 2, kok 2, ps 1, vas 1, vihr 1)	Huumeviljelyn estäminen	-
Operaation hinta/rahoitus	6 (kesk 2, kok 2, vihr 1, ps 1)	Operaation hinta/rahoitus	-
Humanitaarinen apu/kehitysyhteistyö	20 (vas 6, kesk 4, kok 4, sdp 2, vihr 2, kd 2)	Humanitaarinen tilanne/apu/kehitysyhteistyö	-

Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä kannattaa vastuunkantamista kansainvälisestä taakanjaosta

Afganistanissa. Osallistuminen vahvistaa pulueen mukaan myös Suomen omaa turvallisuutta. Afganistanin massiivinen huumetuotanto näkyy Helsingin kaduillakin, sillä maa tuottaa yli 90 prosenttia maailman heroiinista. Afganistanista on tullut aiempaa vaarallisempi komennus, mutta maassa on otettu edistysaskelia talouden, tasa-arvon ja sivistyksen aloilla. SDP näkee Suomen aktiivisen osallistumisen oikeussektorin kehittämiseen todella tärkeänä asiana. SDP tukee hallituksen linjauksia Afganistanin kehittämiseksi suomalaisen kriisinhallinnan, humanitaarisen avun ja kehitysavun tuella. SDP:n mukaan selonteossa olisi voinut käsitellä myös kehitysyhteistyöapua Afganistaniin, sillä kehitysyhteistyöprojektien kautta voitaisiin turvata tasa-arvoa, turvallisuutta ja koulutustasoa. SDP:n mukaan Afganistanissa on sotatila, joten maalle täytyy antaa humanitaarista apua.

Palautekeskustelussa SDP:n mukaan on paljon kansalliseen etuun liittyvää, jota ei käsitelty selonteossa. Puolueen edustajat eivät kuitenkaan täsmennä, että mitä he näillä kansallisen edun asioilla tarkoittavat.

Vihreiden mukaan rauhanturvaajia on kuollut vuoden 2007 aikana yli neljä kertaa enemmän kuin vuonna 2002. Myös yksi suomalainen rauhanturvaaja menetti henkensä. Yhdysvaltojen Enduring Freedom ja ISAF toimivat päällekkäin, mikä risää operaation riskejä etenkin Etelä-Afganistanissa. Ilmapommitukset lisäävät väestön katkeruutta. Vihreät ei hyväksy asevientä Afganistaniin, mutta hyväksyy Suomen jatkamisen operaatiossa nykytasolla ja panostuksen lisäämisen Afganistanin armeijan kouluttamiseen. Afganistanin opposition ja Talebanin ihmisoikeusloukkaukset on tuomittava. Selonteko on puutteellinen poliittisen ratkaisun etsimisen osalta. Tärkeää on myös kiinnittää enemmän huomiota naisten asemaan ja tyttöjen koulutukseen.

Kristillisdemokraattien mukaan Suomen vetäytyminen operaatiosta johtaisi siihen, että valta ajautuisi jälleen talebaneille ja maassa 1990-luvulla vallinnut synkkä tilanne palautuisi. Tämä heikentäisi ihmisoikeuksien toteutumista ja naisten asemaa Afganistanissa. Myös huume- ja terrorismiongelmien lisääntyisivät ja leviäisivät kaikkialle maailmaan. Olisi vaarallista jos talebanien asema kasvaisi Pakistanissa, joka on ydinasevaltio. Afganistanin tilannetta tulee seurata ja pyrkiä siihen, että suomalaisten tehtävät ovat ensisijaisesti asiantuntijatehtäviä, hallinnon ja siviiliyhteiskunnan rakentamista sekä rauhanneuvottelujen edellytysten edistämistä. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä pitää tärkeänä, että Suomi käyttää kaikki mahdollisuutensa diplomatian ja

pehmeiden keinojen avulla ratkoa maailman kriisejä.

Vasemmistoliitto näkee, että tilanne Afganistanissa ja itse ISAF-operaatio on muuttunut vuoden 2002 tilanteesta. Selonteko keskittyy vain sotilaalliseen kriisinhallintaan, vaikka tilannetta tulisi katsoa kokonaisvaltaisemmin. Afganistanin suurin virhe tapahtui Vasemmistoliiton mukaan Yhdysvaltain hylätessä maan ja siirtäessä joukkojansa Irakiin. Vähäinen miehistömäärä Afganistanissa on johtanut Taleban-liikkeen kasvuun Etelä-Afganistanissa ja joukkojen suojelemiseksi tehdyt ilmapommitukset ovat aiheuttaneet siviiliuhreja. Vasemmistoliiton mukaan suomalaisten kouluttajien on tarkoitus osallistua afganistanilaisten joukko-osastojen mukana taisteluihin. Puolueen mukaan on joko asetettava selkeä kiello taisteluihin osallistumiselle tai torjuttava osallistuminen kouluttamiseen. Tarvitaan mittavia panostuksia kehitysyhteistyöhön ja siviilikriisinhallintaan. Suomen osallistuminen operaatioon tulee päättää, jos Yhdysvallat aloittaa sotatoimet Iranissa. Ulkoasiainvaliokunnan mietintöä Vasemmistoliitto kommentoi palautekeskustelussa siten, että Suomessa ei käydä riittävän kriittistä keskustelua siitä, mikä on Afganistanin todellinen tilanne. Operaatio ei puolueen mukaan ole enää rauhanturvaoperaatio, koska Afganistanissa ei ole rauhaa mitä turvata. Maa on sisällissodassa ja Suomi on yksi sisällissodan osapuoli. Afganistaniin viedyt joukot ovat miehittäjiä, jotka myös ilmapommittavat maata. Vasemmistoliiton mukaan Suomen tulisi ryhtyä vetämään sotilaitaan pois operaatiosta. Afganistan tarvitsee apua, mutta se ei voi olla sotilaallista, vaan humanitaarista ja jälleenrakennusapua. Kehitysavulle on suuri tarve.

Vasemmistoliiton Annika Lapintie esittää seuraavaa lausumaa hyväksyttäväksi: "Eduskunta edellyttää, että Suomi ei lisää sotilaallista läsnäoloaan Afganistanissa, ei ota johtovastuuta eikä liioin osallistu Omlt-toimintaan" — eli tähän koulutustoimintaan — "komppania- tai pataljoonatasolla tai muutoin taistelemista edellyttävällä tavalla, mutta on valmis osallistumaan maan jälleenrakentamiseen muulla tavalla."

Perussuomalaisten mukaan taleban-hallinto on sortojärjestelmä, jonka vallasta syökseminen oli välttämätön tehtävä. Tällä hetkellä Afganistanissa korruptio rehoittaa, huumekauppa kukoistaa, kouluolot ovat kehnoja ja hallinto toimii huonosti. Perussuomalaisten mukaan hallituksen suunta on kohti sotilaallista liittoutumista ja Suomen puolueettomuutta murennetaan. Toistaiseksi on parempi jatkaa osallistumista operaatioon kuin jättää maa "rosvojoukkojen ja hirmuhallinnon paluun kurimukseen". Suomen ei kuitenkaan tule osallistua sotatoimiin. Osissa Afganistania on sotatila ja

osissa jälleenrakennuksen aika. Sotilaiden ja heidän omaistensa vakuutusturvan on oltava asianmukaisella tasolla. Perussuomalaiset vastustaa sotatoimia, mutta kannattaa operaatiota jossa ei sodita, koska operaatiolla on YK:n mandaatti.

Taulukko 6. Operaatiota kuvailevat argumentit. VNS 2/2007:ssä.

Puolueen kuvaus operaatiosta (kannattaa osallistumista)	Ilmauksia (puolueittain)	Puolueen kuvaus operaatiosta (vastustaa osallistumista)	Ilmauksia (puolueittain)
Rauhanturvaaminen	21 (kesk 4, kok 6, sdp 4, vihr 4, rkp 1, kd 1, ps 1)	Rauhanturvaaminen	3 (vas 3)
Sotilaallinen kriisinhallinta	32 (kesk 9, kok 8, sdp 7, vihr 3, rkp 2, ps 1, kd 1, vas 1)	Sotilaallinen kriisinhallinta	9 (vas 9)
Siviilikriisinhallinta	31 (kesk 8, kok 7, vas 6, sdp 5, rkp 2, kd 1, vihr 2)	Siviilikriisinhallinta	-
Laajemmat voimankäyttövaltuudet/ laajennettu rauhanturvaaminen	-	Laajemmat voimankäyttövaltuudet/ laajennettu rauhanturvaaminen	-
Cimic	-	Cimic	-
Sodankäynti	2 (sdp 1, ps 1)	Sodankäynti	8 (vas 8)
Rauhaanpakottaminen		Rauhaanpakottaminen	

Keskusta-oikeistolaisista puolueista etenkin Keskustan ja Kokoomuksen kansanedustajat väittelevät Vasemmistoliiton kansanedustajien kanssa palautekeskustelussa. Keskustan ja Kokoomuksen linja on, että maahan tarvitaan humanitaarista apua, jota ei voida antaa ilman sotilaallista läsnäoloa. Sotilaallisen toiminnan avulla on vakautettava tilanne, jotta humanitaarista apua voidaan antaa. Vasemmistoliiton mukaan Suomi on osa sisällissotaa, eikä se voi tukea enää yhtään Yhdysvaltain ja Naton johtamia pommituksia, joissa kuolee siviilejä. Tästä syystä Suomen on lopettava sotilaallinen toiminta, mutta kuitenkin annettava humanitaarista ja jälleenrakennusapua. Kokoomuksen ja Keskustan mukaan tällainen toiminta ei ole mahdollista ilman sotilaallista panostusta. Ruotsalaisen kansanpuolueen innokkuutta operaatioon on vaikeaa arvioida selonteon perusteella, koska puolue piti sekä lähetekeskustelussa että palautekeskustelussa yhden melko yleisen puheenvuoron, jossa se

ilmoitti kannattavansa osallistumista operaatioon.

SDP ja Vihreät ovat melko samoilla linjoilla operaation suhteen, sillä puolueet kannattavat operaatioon osallistumista ja kritisoivat Vasemmistoliittoa heidän puheenvuoroistaan. SDP:n ja Vihreiden mukaan Afganistanista ei sovi lähteä ja jättää maata oman onnensa nojaan. Myös Kristillisdemokraatit ovat sitä mieltä, ettei Afganistanista voi suinpäin poistua, vaan operaatio tulee suorittaa loppuun. Puolueen mukaan huume- ja terrorismiongelmät kärjistyisivät ja naisen asema heikkenisi. Vasemmistoliitto erottuu selkeästi muista puolueista suhtautumisessaan operaatioon. Puolue vastustaa äänekkäästi operaatiota. Vasemmistoliiton agendalla oli etenkin operaation tilanne ja Yhdysvaltain sekä Naton kovat sotatoimet huolettavat puoluetta. Myös Perussuomalaiset kritisoi operaatiota, mutta ei asetu vastustamaan sitä.

Tämän selonteon perusteella ei voi sanoa, että keskusta-oikeistolaiset puolueet suhtautuisivat muita puolueita myönteisemmin operaatioon. Keskusta-oikeistolaiset puolueet toki suhtautuvat myönteisesti operaatioon ja pitävät eniten puheenvuoroja operaatioon osallistumisen puolueista, mutta lukumäärät ovat absoluuttisia. Puolueilla on myös eniten kansanedustajia, joten suhteellisesti ne eivät pidä merkittävästi muita puolueita enempää puheenvuoroja. Tämän selonteon mukaan voi sen sijaan tehdä havainnon, että vasemmistossa olevat puolueet suhtautuvat sotilaallisen kriisinhallinnan operaatioihin muita puolueita kielteisemmin. Vasemmistoliitto vastustaa selontekoa, mutta muut puolueet ovat sen kannalla.

5.3.2. Kansanedustajien linjan yhdenmukaisuus puolueen linjan kanssa selonteossa 2/2007

Vasemmistoliittoa lukuunottamatta kaikki puolueet siis kannattavat operaatioon osallistumista. Vasemmistoliiton kansanedustajat ovat kritiikissään yhdenmukaisia. He kritisoivat Naton ja Yhdysvaltain roolia operaatiossa, eivätkä halua Suomen lisäävän sotilaallista osallistumista. Tästä syystä Vasemmistoliiton kansanedustajat myös vastustavat selonteon hyväksymistä. Kokoomuksen ryhmäkurista hyvän esimerkin antaa Pertti Salolaisen puheenvuoro, joka alkaa seuraavasti: ”Ed. Ollila on jo täällä käsitellyt kokoomuksen kannalta näitä kysymyksiä, joten sivuutan joitakin asioita varsin lyhyesti, koska olen tietenkin samaa mieltä hänen kanssaan niistä.” Kokoomuksen kansanedustajat kannattavakin kaikki yhdenmukaisesti selonteon hyväksymistä. Osa puolueen kannattajista esittää myös kritiikkiä operaatiota kohtaan. Kokoomuksen Tuulikki Ukkola tivaa

ministeri Ilkka Kanervalta (kok), että onko Afganistan-selvitys salattu ja kritisoi myös operaatiosta annettua selontekoa. Ukkola toivoo myös, että koko hallitus toimisi avoimuuden puolesta. Kokoomuksen Jouko Laxell sanoo, ettei ole kovinkaan luottavainen siihen, että Afganistanissa saadaan "jotakin järkevää aikaan". Hän perustelee mielipidettään muun mualla sillä, että Afganistanissa elinajanodote on alhainen ja vain alle kolmannes kansasta osaa lukea.

Vihreiden Erkki Pulliainen mainitsee olevansa Vihreiden ryhmäpuheenvuoron ja selonteon kannalla, mutta kritisoi selonteon sisältöä ja vaatii syvällisempää tarkastelukulmaa. Hän kritisoi myös kohtaa, jossa mainitaan ettei kynnys taisteluosastojen käytölle saa nousta liian korkeaksi. Myös SDP:n Kimmo Kiljunen ja Antti Kalliomäki kritisoivat selontekoa, koska se keskittyy vain sotilaalliseen toimintaan eikä siinä kerrota tarkasti osallistumisen perusteluja. RKP:n Elisabeth Naucler vaatii parempaa selontekoa, jotta kansanedustajilla olisi paremmat mahdollisuudet arvioida operaation kokonaisvaikutuksia. Myös Keskustan Markku Laukkanen yhtyy tähän kritiikkiin ja jää kaipaamaan syvempää poliittista analyysia. Yksikään kansanedustaja ei kuitenkaan suoranaisesti vastusta puolueensa linjaa. Puolueiden sisäinen konsensus operaation ja tämän selonteon puolesta pitää hyvin ja puolueen linjan vastaista kritiikkiä itse osallistumisesta ei esitetä lainkaan.

5.4. Valtioneuvoston selonteko 8/2008

Täysistuntokäsittelyssä pidettiin yhteensä 84 puheenvuoroa (Taulukko 7.). Eniten puheenvuoroja selonteossa pitivät Vasemmistoliitto (25), Keskusta (16) ja Kokoomus (16). Selontekoa vastustivat Vasemmistoliitto ja Perussuomalaiset. Ylivoimaisesti suosituin puheenaihe oli vaalien turvaaminen. Aiheeseen liittyen pidettiin 32 myönteistä ja 6 kielteistä puheenvuoroa. Operaatiota kannattavia puheenvuoroja pidettiin huomattava määrä myös kansainväliseen yhteisöön kuulumisen, kansainvälisen velvollisuuden ja Afganistanin rakenteiden vahvistamisen puolesta. Eniten operaatiota vastustettiin Yhdysvaltoihin liittyvillä argumenteilla. Eniten operaatiota vastustavia puheenvuoroja piti Vasemmistoliitto.

Valtioneuvoston selonteko 8/2008 oli kolmas ISAF-operaatiosta annettu selonteko. Selonteko käsitteli tukitoimiin osallistumista presidentin- ja maakuntaneuvostovaalien järjestämiseksi Afganistanissa vuonna 2009. Selonteon mukaan vaalien järjestäminen on elintärkeää Afganistanin

vakaudelle ja sen demokratiakehityksen turvaamiselle. Valtioneuvoston perustelee osallistumista myös sillä, että vaalit ovat kansainväliselle yhteisölle strateginen tavoite. YK:lla on vaalien järjestämisessä keskeinen rooli. Vaaleille tarvitaan tukijoukkoja, sillä Afganistanin kansallisten joukkojen resurssit eivät riitä vaalien turvaamiseen, eikä myöskään ISAF-joukoilla ole valmiutta turvata vaaleja ilman lisäresursseja. Tasavallan presidentin ja ulko- ja turvallisuuspoliittisen ministerivaliokunnan linjauksen pohjalta valtioneuvoston selonteossa esitetään, että Suomi vahventaisi osallistumistaan neljän kuukauden ajaksi sadan sotilaan osastolla, joka toimisi Afganistanin pohjoisosassa. Operaation kustannus olisi noin 6,1 miljoonaa euroa, josta 3,5 miljoonaa otettaisiin ulkoasiainministeriön pääluokasta ja 2,6 miljoonaa euroa puolustusministeriön pääluokasta. (VNS 8/2008.)

5.4.1. Puolueiden suhtautuminen selontekoon 8/2008

Kokoomuksen mukaan on äärimmäisen tärkeää, että Afganistanin vaalit turvataan, jotta demokratia edistyisi. Toimenpiteet, jotka nyt tehdään, ovat välttämättömiä. Tämä on tärkeä osa rauhan ja ihmisoikeuksien viemisessä alueelle. Afganistanissa on epäonnistuttu turvallisuustilanteen parantamisessa ja oopiumin viljelyä ei olla saatu kuriin. Puolue kannattaa osallistumista, mutta sen mukaan demokratian tilannetta on saatava paremmaksi. Tärkeää on etenkin presidentin- ja maakuntaneuvostojen vaalien turvaaminen, sillä näillä vaaleilla on keskeinen merkitys demokratian kehityksen jatkumiselle.

Keskustan mukaan turvallisuusriskit Afganistanissa on suuret, joten on hyvä että joukot ovat määräaikaaisia. Jatkossa tulee kiinnittää huomiota maakunta- ja paikallishallinnon kehittämiseen ja yhteistyötä parlamentin kehittämisessä on lisättävä kansainvälisen yhteisön ja Afganistanin välillä. Afganistanissa ei saavuteta rauhaa ilman poliittisia ratkaisuja, joten oikeusvaltiokehitystä ja demokratiaa on tuettava. Tästä syystä myös vaalien turvaamiseksi on lähetettävä joukkoja.

RKP:n mukaan operaatiossa on riskejä, joten on hyvä että valtioneuvosto on antanut osallistumisesta selonteon. Rauha ja poliittinen ratkaisu saadaan aikaan siviilitoimintalla, eikä nopean toiminnan sotilaallisilla joukoilla. Siviilitoiminta kuitenkin edellyttää myös sotilaallista toimintaa, joista nyt ollaan päättämässä. Siviilitoiminta voidaan suorittaa myös sotilaallisilla joukoilla, mutta tämä ei anna luotettavaa kuvaa, eikä tue rauhanomaista siviilitoimintaa. Sotilaallinen toiminta on tällä hetkellä välttämätöntä, mutta sitä tulee tarkastella kriittisesti. Sotilaallista toimintaa ei saa tarpeettomasti

pidentää, eikä se saa olla laajempaa kuin on tarpeen. On tärkeää saada operaatio mahdollisimman pian siviilikriisinhallintaoperaatioksi. Ulkoasiainvaliokunnan lausunnossa sanotaa, että naisten äänioikeuden toteutuminen on taattava. Naisten asemaa on parannettava Afganistanissa. RKP kannattaa selonteon hyväksymistä.

Taulukko 7. Tärkeimmät puheenaiheet VNS 8/2008:ssa.

Operaatiolle myönteinen argumentti	Ilmauksia (puolueittain)	Operaation vastainen argumentti	Ilmauksia (puolueittain)
Terrorismin vastustaminen	4 (kok 2, vihr 1, kd 1)	Terrorismin vastustaminen	-
Kansainväliseen yhteisöön kuuluminen/ kansainvälinen velvollisuus	13 (kok 5, sdp 3, kesk 3, vihr 1, kd 1)	Kansainväliseen yhteisöön kuuluminen/ kansainvälinen velvollisuus	-
Afganistanin rakenteiden vahvistaminen / jälleenrakentaminen	13 (kok 5, sdp 4, kesk 3, vihr 1)	Afganistanin rakenteiden vahvistaminen / jälleenrakentaminen	-
Yhdysvallat		Yhdysvallat	10 (vas 10)
Sukupuolten epätasa-arvo/naisten asema	2 (kesk 1, rkp 1)	Sukupuolten epätasa-arvo/naisten asema	-
YK:n mandaatti / asema	6 (kok 3, sdp 1, kesk 1, rkp 1)	YK:n mandaatti / asema	-
Nato-yhteistyö / Nato-operaatio	4 (kok 2, sdp 1, vihr 1)	Nato-yhteistyö / Nato-operaatio	1 (vas 3, ps 1)
Pohjoismainen yhteistyö	-	Pohjoismainen yhteistyö	-
EU- valtiot osallistuvat	1 (kok 1)	EU- valtiot osallistuvat	-
Operaation riskit	-	Operaation riskit	-
Kansallinen etu	1 (kesk 1)	Kansallinen etu	-
Voimankäyttövaltuudet	-	Voimankäyttövaltuudet	-
Rauhanturvalaki	3 (kesk 2, vihr 1)	Rauhanturvalaki	-
Huumeviljelyn estäminen	5 (vihr 2, sdp 1, kesk 1, kd 1)	Huumeviljelyn estäminen	-
Operaation hinta/rahoitus	1 (kok 1)	Operaation hinta/rahoitus	1 (ps 1)
Humanitaarinen apu/kehitysyhteistyö	4 (kok 1, sdp 1, kesk 1, vas 1)	Humanitaarinen tilanne/apu/kehitysyhteistyö	-
Vaalien turvaaminen	32 (kok 10, kesk 8, vihr 6, sdp 5, kd 2, rkp 1)	Vaalien turvaaminen	6 (vas 6)

Sosiaalidemokraattien mukaan tämän selonteon ehdotuksen hyväksyminen voi perustua vain siihen, että ”Suomen panoksella ja osallistumisella voidaan antaa sellainen kontribuutio Afganistanin olojen

vakauttamiselle ja ihmisoikeuksien edistämiseksi, että se perustelee Suomen osallistumista”. Afganistanin tilanne ei ole edennyt toivottuun suuntaan, joten Suomen osallistuminen ei ole itsestäänselvyys. ISAF-joukot ovat samaistuneet taistelujoukkoihin ja taistelujoukkoihin osallistuminen ei ole Suomen tehtävä. Osallistumisen peruste ei myöskään voi olla NATO-solidarisuus, vaan sen täytyy olla Afganistanin vakauden tukeminen. SDP korostaa myös, että samanaikaisesti on monia YK-operaatioita, joita Suomi voisi tukea. Palautekeskustelussa SDP:n edustajat kyseenalaistavat pysyvän ratkaisun. Puolueen mielestä tarvitaan poliittinen ratkaisu, eikä sotilaallista ratkaisua, mutta SDP ei kuitenkaan vastusta selonteon hyväksymistä.

Vihreiden mukaan vapaita vaaleja vastaan ei tietenkään voi olla, mutta on tärkeää tarkastella miten poliittista prosessia voidaan tukea. Lisäksi on tärkeää, että siviiliuhrien määrään kiinnitetään huomiota, sillä niiden lukumäärä on hyvin suuri. Vihreiden Pekka Haaviston mukaan Vasemmistoliiton kansanedustajilla on oikeansuuntaisia analyyseja, mutta kahdesta asiasta Vihreät eivät ole samaa mieltä. Ensinnäkään suomalaisia rauhanturvaajia ei ole syytä kutsua sotajoukoksi, sillä heidän tehtävänsä eivät ole sellaisia. Toisekseen Vasemmistoliiton ehdotukset tekisivät vaalit mahdottomaksi Afganistanissa, ja ilman presidenttiä ei Afganistanilla olisi osapuolta, joka neuvottelisi Talebanin tai opposition kanssa. Tämä taas johtaisi poliittiseen kaaokseen. Vihreät siis kannattavat selonteon hyväksymistä ja vaalien turvaamista.

Vasemmistoliitto asennoituu erittäin voimakkaasti Yhdysvaltoja vastaan ja puolueen edustajat kysyvät, miten Yhdysvaltojen pommitukset Afganistaniin voitaisiin estää. Vaikka vasemmistoliitto vastustaa tätä selontekoa, osa puolueen kansanedustajista kannattaa kehitysyhteistyön ja siviilikriisinhallinnan lisäämistä. Esimerkiksi Annika Lapintie piti puheenvuoron, jossa hän vastusti selontekoa, mutta kannatti kehitysyhteistyön lisäämistä. Puolueen mielestä Suomi käy sotaa Afganistanissa. Vasemmistoliiton mukaan toimintalinja Afganistanissa ei ole ollut oikea, sillä turvallisuustilanne Afganistanissa ei ole parantunut, vaan pikemminkin heikentunut. Lisäksi siviiliuhrien määrä on suuri. Vasemmistoliitto ei tule hyväksymään sotilaiden osallistumista, vaan Afganistaniin pitäisi lähettää siviilihenkilöstöä ja taloudellista tukea.

Palautekeskustelussa Vasemmistoliitto korostaa, että afgaanien auttamiseksi tulee tehdä paljon. Vasemmistoliiton mukaan Yhdysvallat käyttää jo nyt päivässä yli 100 miljoonaa dollaria sotatoimiin Afganistanissa eli vuositasolla 36 miljardia dollaria. USAn armeijan kovien otteiden vuoksi siviiliuhrien määrä on noussut suureksi. Sotilaallista ratkaisua ei kuitenkaan Vasemmistoliiton mukaan ole, vaan suoraa apua afgaaniviranomaisille tulisi lisätä. Vasemmistoliiton mukaan tällä

kertaa operaation jatkamisen "syöttinä" on presidentinvaalien suojeleminen, jonka tarkoitus on vaihtaa korruptoitunut Karzai toiseen USAn esille ottamaan ehdokkaaseen. Sotilaiden lähettäminen on Yhdysvaltain mielistelyä ja Naton tukemista, koska Suomi haluaa lähetyä tätä sotilasliittoa. Vasemmistoliiton Tennilä esittää puolueen vastalauseen mukaisesti: "Eduskunta edellyttää, että Suomi ei osallistu Isaf-operaatioon koottaviin vaalien tukijoukkoihin eikä muutoinkaan lisää joukkojen määrää tilapäisesti tai pysyvästi."

Kristillisdemokraatit ovat huolissaan Afganistanin tilanteesta ja ISAF-operaation mahdollisuuksista päästä mihinkään järkevään lopputulokseen. Sotilaallisen ratkaisun aikaansaaminen on mahdotonta ja kallista. Kristillisdemokraatit ihmettelee Vasemmistoliiton linjaa, sillä vaalien tarkoituksena on poliittisen ratkaisun edellytysten luominen. Pidemmällä aikavälillä on kuitenkin löydettävä joku muu kuin sotilaallinen linja. Talebanien valtaantumisen johtaisi terrorismin ja huumeongelmien kasvuun. Kristillisten mukaan Naton tai USA:n tukeminen ei ole relevantti peruste olla osallistumatta, joten puolue kannattaa selontekoa.

Perussuomalaisten mielestä afganistanilaisten lukutaito on heikkoa ja töitä ei ole. Lisäksi huumetilanne on todella huono. Afganistania ei voi pommittaa kivikauteen, koska se elää kivikaudessa. Timo Soini on keskustellut Afganistanissa palvelleiden sotilaiden kanssa ja heidän mukaansa tilanne on mennyt huonompaan päin.

Taulukko 8. Operaatiota kuvailevat argumentit VNS 8/2008:ssa.

Puolueen kuvaus operaatiosta (kannattaa osallistumista)	Ilmauksia (puolueittain)	Puolueen kuvaus operaatiosta (vastustaa osallistumista)	Ilmauksia (puolueittain)
Rauhanturvaaminen	5 (vihr 3, kok 2)	Rauhanturvaaminen	1 (vas 1)
Sotilaallinen kriisinhallinta	13 (kesk 5, kok 4, vihr 2, sdp 1, rkp 1)	Sotilaallinen kriisinhallinta	4 (vas 4)
Siviilikriisinhallinta	11 (kesk 6, kok 2, vas 1, rkp 1, vas 1)	Siviilikriisinhallinta	-
Laajemmat voimankäyttövaltuudet/ laajennettu rauhanturvaaminen	-	Laajemmat voimankäyttövaltuudet/ laajennettu rauhanturvaaminen	-
Cimic	-	Cimic	-
Sodankäynti	-	Sodankäynti	5 (vas 5)
Rauhaanpakottaminen	-	Rauhaanpakottaminen	-

Suurin osa puolueista on tämänkin selonteon täysistuntokeskusteluissa sitä mieltä, että Afganistanin vaaleja tulee tukea, ja että siviilikriisinhallinta, kehitysapu ja humanitaarinen apu ovat paras tapa osallistua. Vaalien turvaaminen ja hallinnon demokraattisuuden vahvistaminen ovat tavoitteita, joista harva puolue on eri mieltä. Suurin osa selonteon keskusteluista liittyi nimenomaan vaalien turvaamiseen. Tästäkään selonteossa ei voi tehdä havaintoa, että nimenomaan keskusta-oikeistolaiset puolueet olisivat erityisen myönteisiä operaatiota kohtaan. Pikemminkin tästä voi tehdä havainnon, että Vasemmistoliitto ja nyt myös Perussuomalaiset ovat ryhtyneet vastustamaan operaatiota.

Kokoomus korostaa kansainväliseen yhteisöön kuulumista, Afganistanin jälleenrakentamista, YK:n mandaattia ja Nato-yhteistyötä. Keskusta korostaa siviilikriisinhallinnan tärkeyttä, mutta se ei argumentoinut kovinkaan paljoa muuten kuin korostamalla vaalien pitämisen tärkeyttä. Vihreät kannattaa selontekoa etenkin siksi, että huumeviljelyä saataisiin rajoitettua ja vaalit turvattua. SDP:lle tärkeimmät teemat ovat Afganistanin jälleenrakentaminen ja kansainväliseen yhteisöön kuuluminen. Näiden puolueiden puheenvuoroissa ei ole kovinkaan suuria eroavaisuuksia – puolueet kannattavat osallistumista ja niiden argumentit koskevat useimmiten Afganistanin jälleenrakentamisen ja demokratian tilan parantamisen tärkeyttä. Kristillisdemokraatit ei ota juuri mitään kantaa itse operaatioon. Puolue piti kolme puheenvuoroa, joissa se lähinnä kysele operaatioon liittyviä kysymyksiä. Myös RKP (1) ja Perussuomalaiset (3) pitivät vain vähän puheenvuoroja operaatioon liittyen. RKP kannattaa selontekoa korostaen vaalien pitämisen tärkeyttä, naisten aseman

parantamista sekä siviili- ja sotilastoimien tärkeyttä.

Vasemmistoliitto näkee, että Suomen täytyy vetäytyä operaatiosta, koska sotilaallista toimintaa on niin paljon. Vasemmistoliitto vastustaa selontekoa etenkin siksi, että operaatiossa tehdään yhteistyötä Yhdysvaltojen ja Naton kanssa. Tämä ei sovi, koska Yhdysvallat lisää joukkojaan Afganistanissa ja pommittaa siviilejä. Vasemmistoliiton mukaan edes vaaleja ei sovi tukea, sillä se vaalien suojeleminen on keppihevonen, jolla oikeutetaan sotilaiden lisäämistä Afganistanissa. Perussuomalaisten argumentti selonteon suhteen on hieman hatara, eikä puolueen pitämien kolmen puheenvuoron perusteella saa kovinkaan selkeää kuvaa sen linjasta. Perussuomalaiset perustelee selonteon vastustamista sillä, että rahat pitäisi käyttää kotimaan puolustukseen ja toisaalta sillä, että Nato on Afganistanissa. Kuitenkin puolueen edustaja Pentti Oinonen kysyy, miksi Nato ei pommita huumeviljelmiä maan tasalle.

5.4.2. Kansanedustajien linjan yhdenmukaisuus puolueen linjan kanssa selonteossa 8/2008

Selonteon keskustelu on melko värikästä. Suurin osa kansanedustajista kannattaa selonteon hyväksymistä, jotta Afganistanissa saataisiin käytyä vaalit ja tilanteeseen saataisiin poliittinen ratkaisu. Monet kansanedustajat myöntävät tässä vaiheessa, että operaatio on epäonnistunut. Kaikki muut puolueet kannattavat selonteon hyväksymistä paitsi Vasemmistoliitto ja Perussuomalaiset. Perussuomalaisten kansanedustajat kritisoivat melko yhteisessä rintamassa Suomen rahankäyttöä. Heidän mielestään kriisinhallintaoperaatioihin käytettävät rahat tulisi käyttää Suomen rajojen sisällä. Sekä Vasemmistoliiton että Perussuomalaisten kannattajat kritisoivat Naton ja Yhdysvaltain roolia operaatiossa. Kristillisdemokraattien Toimi Kankaanniemen mukaan Kristillisdemokraatit ovat huolissaan Afganistanin tilanteesta, mutta vaalien järjestämiselle ei löydy muuta vaihtoehtoa. Kankaanniemi ihmettelee Vasemmistoliiton linjaa ja sanoo, että vetäytyminen ei ole vaihtoehto tässä tilanteessa. Päivi Räsänen (kd) mukaan Vasemmistoliiton vastalauseen huoli on sen sijaan aiheellinen, mutta hän pitää liian pessimistisenä arviota, että operaatio olisi muuttunut rauhanturvaamisesta sodaksi vailla ulospääsyä.

Kokoomuksen Pertti Salolainen ja SDP:n Reijo Kallio tuovat omissa puheenvuoroissaan esille, että operaatio on epäonnistunut. Molemmat edustajat kuitenkin kannattavat selonteon hyväksymistä ja vaalien tukitoimiin osallistumista, koska vaalit ovat osa demokratiakehitystä. Vihreiden Erkki Pulliainenkaan ei vastusta selontekoa, mutta mainitsee että ”kun tälle tielle on lähdetty, niin pakkohan se on eteenpäin mennä, eihän siinä mitään”. Keskustan kansanedustajat ovat hyvin yhtenäisesti

operaatioon osallistumisen kannalla. Osa Keskustan kansanedustajista korostaa enemmän humanitaarista puolta, osa vaalien turvaamisen tärkeyttä ja osa suomalaisten joukkojen Afganistanista saamaa kokemusta. Kokoomuksen, Keskustan ja SDP:n kansanedustajat kannattavatkin liki jokaisessa puheenvuorossa operaatioon osallistumista, vaikka osa edustajista esittää myös kritiikkiä selontekoa kohtaan. SDP:n Esa Lahtelan mukaan ”koko operaatio tuntuu aika toivottomalta prosessilta, joka luultavasti maksetaan lisävelalla”. Suoraa operaation vastustamista ei siis sitä kannattavien puolueiden kansanedustajilta nähdä, vaikkakin jotkin puheenvuorot ovat pessimistisiä operaation tarkoitusta tai toteutusta kohtaan. Myös operaatiota vastustavien puolueiden puheenvuorot ovat linjassa toistensa kanssa.

5.5. Valtioneuvoston selonteko 1/2010

Täysistuntokäsittelyssä pidettiin 114 puheenvuoroa. Eniten puheenvuoroja pitivät Kokoomus (28), Keskusta (27) ja SDP (17). Eniten myönteisiä puheenvuoroja pidettiin kansainväliseen yhteisöön kuulumisesta sekä humanitaarisesta avusta ja kehitysyhteistyöstä. Selonteon hyväksymistä vastustettiin useimmiten Yhdysvaltoihin ja Natoon liittyvillä argumenteilla. Etenkin Vasemmistoliitto vastusti operaatiota voimakkaasti. Myös Perussuomalaiset ja Kristillisdemokraatit pitivät operaatiota vastustavia puheenvuoroja. Tässä vaiheessa siis myös Kristillisdemokraatit oli päättänyt vastustamaan operaatiota.

Valtioneuvoston selonteko 1/2010 oli neljäs selonteko, joka käsitteli ISAF-operaatioon osallistumista. Selonteko annettiin Afganistanin tilanteesta ja Suomen osallistumisesta ISAF-operaatioon. Selonteon mukaan kansainvälinen yhteistö on päättänyt tukitoimien lisäyksestä. Tukitoimilla tarkoitetaan sotilaallista ja siviilipanostusta sekä kehitysapua. Afganistanin turvallisuustilanne on heikentynyt, eikä hallitusta ole saatu muodostettua. Selonteon mukaan turvallisuustilanteen lisäksi tärkeimmät haasteet liittyvät korruptioon ja oopiumin tuotantoon. Oopiumin tuotantoon vähentynyt vuodesta 2007, mutta Afganistan tuottaa edelleen yli 90 prosenttia maailman oopiumista. Oopiuminkäytön lisäksi ongelmia tuottaa sen myynnistä saatavat tulot, joilla rahoitetaan aseellisten vastarintaliikkeiden toimintaa. (VNS 1/2010.)

Selonteon mukaan Suomen vastuunkanto osana kansainvälistä yhteisöä on tärkeää Suomen

ulkopoliittisen vaikuttavuuden ja osallistumisen kannalta. Afganistan nousi selonteon mukaan aiempaa merkittävämmäksi kohteeksi Suomelle, sillä sotilaallisen kriisinhallinnan tarve Balkanilla on laskussa. Suomen tulee selonteon mukaan tarkastella osallistumistaan kaikilla sektoreilla: kehitysyhteistyön, siviilikriisinhallinnan ja sotilaallisen kriisinhallinnan kautta. Suomen toiminnassa kiinnitetään selonteon mukaan enemmän huomiota sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseksi ja naisten aseman parantamisessa. Suomi pyrkii lisäämään afgaaniarmeijan kouluttamiseen osallistuvia joukkoja nykyisestä 11 hengestä 30 henkeen. Suomi antaa lisäksi noin 600000 euron lahjoituksen Afganistanin armeijalle Naton vapaaehtoisrahaston kautta. Vuoden 2010 talousarvioesityksen mukaisesti sotilaallisen kriisinhallinnan kustannukset Afganistanissa ovat noin 33 miljoonaa euroa. (VNS 1/2010.)

5.5.1. Puolueiden suhtautuminen selontekoon 1/2010

Kokoomuksen mukaan operaatiossa on kyse afganistanilaisista, jotka kärsivät turvattomuudesta, korruptiosta ja huumeiden negatiivisista vaikutuksista. Samalla kyse on kuitenkin kansainvälisestä turvallisuudesta ja suomalaisten turvallisuudesta. Suomella on inhimillinen velvollisuus kehitysyhteistyön kautta auttaa heikommassa asemassa olevia kanssaihmisia ulkomailla. Tämä työ valuisi puolueen mukaan Afganistanissa hukkaan, jos Suomi antaisi nyt periksi. Afganistanin kehitys vaikuttaa omaan turvallisuuteemme ja Talebanin paluu valtaan lisäisi terrorismia, huumekauppaa ja pakolaisvirtoja. Lisäksi YK:n ja kansainvälisen yhteisön asemaa tukeaksemme on osallistuttava operaatioon. Tavoitteena on rauhanturvaajien paluu kotiin, kun afganistanilaiset seisovat omilla jaloillaan.

Kokoomus avaa palautekeskustelun kertomalla hyviä uutisia Afganistanista. Maan terveydenhuolto on parantunut, koulua käy 8 miljoonaa tyttöä ja poikaa, poliittisen järjestelmän kehitys on aluillaan, BKT on kymmenen vuoden aikana kaksinkertaistunut ja luottamus kansainvälisiin joukkoihin on vahva. Negatiivisina asioina puolue mainitsee heikon turvallisuustilanteen, ihmisoikeusloukkaukset, huumerikollisuuden ja rauhantilan puuttumisen. Suomelle on tärkeintä turvallisuus ja vakaus, toisekseen huumeiden ja rikollisuuden torjunta. Tästä syystä Suomi panostaa kehitysyhteistyöhön yli 100 miljoonaa euroa lähivuosina. Samalla kun Kokoomus selkeästi tukee hallituksen linjauksia Afganistanin tilanteen helpottamiseksi, se korostaa samalla myös Euroopan unionin aktiivisuutta rauhanvälitystoiminnan edistämiseksi.

Keskustan ryhmäpuheenvuoron mukaan Suomi on Afganistanissa kantaakseen kansainvälistä vastuuta ja rakentaakseen omaa turvallisuuttaan. Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisessa linjassa keskeistä on monenkeskisen yhteistyön tukeminen ja laaja kansallinen yhteisymmärrys. Afganistanissa kansainvälisellä yhteisöllä ei ole varaa epäonnistua. Suomen Afganistan-linja perustuu kehitysyhteistyöhön, siviilikriisinhallintaan ja sotilaalliseen kriisinhallintaan. Keskusta tuo esille, että Suomi on osallistunut siviilikriisinhallinnan keinoin Afganistanin yhteiskunnan rakentamiseen ja puolueen mielestä on tärkeää panostaa naisten ja lasten aseman parantamiseen, koulutukseen sekä demokratia- ja oikeusvaltiokehitykseen. Kehitysyhteistyö on myös tärkeää; tärkeimpänä kehitysyhteistyökanavana on Maailmanpankin muodostama Afganistanin jälleenrakennusrahoitus. Keskustan mukaan tämän selonteon valiokuntakäsittelyssä tulee selvittää, minkälaisiin tehtäviin Suomi lähettää Afganistaniin joukkoja. Tavoitteena tulee olla ratkaisu, joka mahdollistaa kansainvälisten joukkojen vetäytymisen vuoteen 2015 mennessä.

Palautekeskustelussa Keskusta nostaa esille ulkoasiainvaliokunnan mietinnön, jossa mainitaan että sotilaallisin toimin ratkaisua Afganistanin kriisissä ei voida saavuttaa. Keskustan eduskuntaryhmä yhtyy tähän käsitykseen. Afganistanin kriisinhallintaoperaation toimintatapoja on tästä syystä muutettu kokonaisvaltaisemmiksi ja sotilaallisen kriisinhallinnan ohella pyritään vahvistamaan siviilikriisinhallinnan elementtejä, kuten poliisin ja oikeuslaitoksen kehittämistä, ja luomaan kehitysyhteistyöllä perustaa yhteiskunnan perusrakenteiden luomiseksi ja vahvistamiseksi. Isaf-operaation luonne on muuttunut sen alkuajoista merkittävästi. Natosta ja Isafista on tullut konfliktin osapuoli. Keskustan eduskuntaryhmä tukee hallituksen ja tasavallan presidentin esitystä suomalaisten joukkojen määrän lisäämisestä väliaikaisesti nykyisestä 145:stä 195:een samalla, kun myös siviilikriisinhallintaa ja kehitysyhteistyötä vahvistetaan. Lisäksi on tarpeen kehittää yhteistyötä Ruotsin ja Norjan kanssa, sillä pohjoismaisen viitekehyksen puitteissa joukkojen käytön toiminta-ajatus on pitkälle yhteneväinen ja poikkeaa muiden maiden toimintatavoista.

RKP:n mukaan selonteko on hyvä kokonaisuus, jossa käsitellään ensin kehitysyhteistyötä, sitten siviilikriisinhallintaa ja vasta sitten sotilaallista kriisinhallintaa. Tämä on puolueen mukaan oikea järjestys. Sotilaallinen kriisinhallinta saa RKP:n mukaan siksi eniten tilaa, koska se vaatii päätöksiä eduskunnalta ja on tässä tilanteessa välttämätöntä edellytysten turvaamiseksi kehitysavulle ja muille siviilitoimille. Suomen velvollisuus on osallistua kriisinhallintaoperaation sotilaalliseen osaan. Isaf-

joukkojen toiminta Naton komennossa ei horjuta tätä tosiasiaa, vaikka RKP:n mukaan Suomi osallistuukin sotilaalliseen osaan ilman suurta intoa. RKP puoltaa maltillista ja väliaikaiseksi tarkoitettua suomalaisten sotilaiden enimmäismäärän nostoa hallituksen esityksen mukaisesti, mutta korostaa samanaikaisesti muiden elementtien merkitystä kansainvälisissä toimissa, siis kehitysyhteistyön ja siviilikriisinhallinnan, alueita joita Suomi hallitsee hyvin. Runsaan vuoden aikana on saatava ratkaiseva käänne parempaan, sillä sotilaallinen operaatio ei voi jatkua loputtomiin. Ruotsalainen eduskuntaryhmä tukee joukon lisäämistä enintään 195 henkilöön maan turvallisuustilanteen vuoksi mutta korostaa samanaikaisesti, että panoksemme tulee entistä enemmän johtaa demokraattisten perusperiaatteitten toteuttamiseen maassa ja niiden koko yhteiskunnan läpäisevyyteen aina koulutuksesta vaalijärjestelmän kautta armeijaan.

Taulukko 9. Tärkeimmät puheenaiheet VNS 1/2010:ssä.

Operaatiolle myönteinen argumentti	Ilmauksia (puolueittain)	Operaation vastainen argumentti	Ilmauksia (puolueittain)
Terrorismin vastustaminen	8 (kesk 3, kok 2, vihr 2, sd 1)	Terrorismin vastustaminen	-
Kansainväliseen yhteisöön kuuluminen/ kansainvälinen velvollisuus	28 (kesk 7, kok 7, sd 6, vihr 4, rkp 4)	Kansainväliseen yhteisöön kuuluminen/ kansainvälinen velvollisuus	1 (vas 1)
Afganistanin rakenteiden vahvistaminen / jälleenrakentaminen	15 (kesk 6, kok 3, vihr 2, sd 2, rkp 1, vas 1)	Afganistanin rakenteiden vahvistaminen / jälleenrakentaminen	-
Yhdysvallat	1 (vihr 1)	Yhdysvallat	7 (vas 6, ps 1)
Sukupuolten epätasa-arvo/naisten asema	17 (kesk 6, kok 6, rkp 3, vihr 2)	Sukupuolten epätasa-arvo/naisten asema	4 (vas 3, kd 1)
YK:n mandaatti / asema	16 (kok 5, kesk 4, vihr 3, rkp 2, ps 1, sd 1)	YK:n mandaatti / asema	1 (vas 1)
Nato-yhteistyö / Nato-operaatio	1 (vihr 1)	Nato-yhteistyö / Nato-operaatio	7 (vas 5, ps 2)
Pohjoismainen yhteistyö	2 (kesk 2)	Pohjoismainen yhteistyö	-
EU- valtiot osallistuvat	6 (kesk 4, vihr 1, sd 1)	EU- valtiot osallistuvat	-
Operaation riskit	4 (kok 2, rkp 1, kesk 1)	Operaation riskit	-
Kansallinen etu	2 (kesk 1, sd 1)	Kansallinen etu	-
Voimankäyttövaltuudet	-	Voimankäyttövaltuudet	-
Rauhanturvalaki	-	Rauhanturvalaki	-
Huumeiljelyn estäminen	19 (kok 9, kesk 6, sd 3, vihr 3, rkp 1)	Huumeiljelyn estäminen epäonnistunut	3 (vas 2, ps 1)
Operaation hinta/rahoitus	4 (kok 2, kesk 1, sd 1)	Operaation hinta/rahoitus	3 (vas 1, ps 1, kd 1)
Humanitaarinen apu/kehitysyhteistyö	27 (kok 8, kesk 7, sd 6, vihr 4, rkp 2)	Humanitaarinen apu/kehitysyhteistyö	1 (ps 1)
Vaalien turvaaminen	1 (vihr 1)	Vaalien turvaaminen	-

SDP:n ryhmäpuheenvuorossa korostetaan operaation vaikeutta ja suomalaisten sotilaiden rohkeutta. Afganistanin ongelmiin ei ole SDP:n mukaan sotilaallista ratkaisua, sillä puolueen mukaan tätä sotaa

ei voiteta sotimalla. Kansainvälisen yhteisön on arvioitava, miksi Afganistanissa ollaan ja mitä siellä tulevaisuudessa tehdään. Suomen osuutta tarvitaan etenkin maan jälleenrakennuksessa ja kehitysyhteistyön saralla. Kun sovitetaan yhteen sotilas- ja siviilikriisinhallintaa ja kehitysyhteistyötä, pääpainon tulee olla jälkimmäisessä. SDP:n mukaan täytyy tehdä arvio siitä, onko kansainvälinen yhteisö joutumassa osaksi toivotonta sota. Kestävä linja on lisätä kehitysyhteistyötä. SDP:n mukaan selonteossa esitetty 50 sotilaan lisäys ei ole ratkaisu suuntaan eikä toiseen, joten puolueen kanta hallituksen ehdotukseen on ”kriittinen ok”. Kansainvälisen yhteisön tehtävä on tukea Afganistanin hallitusta kehityssponsisteluissa, ei sotimisessa.

SDP:n mukaan sotilaallisen ja muun avustavan toiminnan rajojen pitää olla selkeät. Suomalaisotilaiden päätehtävänä tulee olla avustusympäristön turvaaminen. Sosialidemokraattien kanta on, että vuoden 2011 lopussa on syytä arvioida uudelleen koko sotilaallista läsnäoloa Afganistanissa. Sosialidemokraatit edellyttävät jatkossa kaikkien käynnissä olevien operaatioiden vaikuttavuuden arviointia säännöllisesti, jotta olemme oikeassa paikassa ja oikein kohdennuksin liikkeellä maailman hätää lievittämässä.

Vihreiden mukaan Suomen ja kansainvälisen yhteisön roolissa Afganistanissa on pohdinnan paikka. Afganistanin tilanteeseen ei ole sotilaallista ratkaisua ja tällä hetkellä on kiistanalaista, onko Suomi sodassa Afganistanissa vai ei. Vihreiden mukaan Suomi ei ole sodassa, vaan auttamassa uuden valtion ja hallituksen rakentamista. Suomen rooliin on kuulunut ISAF-operaation tuki, Eupol, siviilikriisinhallinnan tuki ja kehitysavun antaminen. Tavoitteena on ollut se, että Afganistan saisi alueen kontrolliin, takaisi kansalaisilleen perusoikeudet, parantaisi naisten asemaa ja estäisi terroristien toiminnan alueellaan. Vihreiden mukaan Suomen tulee kasvattaa kehitysapupanostaan. Lisäksi presidentti Karzai syyllistyi vaalivilppiin presidentinvaaleissa, eikä tämä saa missään nimessä toistua. Myös oopiumin kasvatus on ongelma. Afganistanin tulisi myös siirtyä omiin poliisivoimiin lähitulevaisuudessa. Vihreät odottaa laajempaa keskustelua Suomen ja kansainvälisen yhteisön Afganistan-strategiasta, sillä rauhanturvaajia kannattaa lisätä vain sellaiseen operaatioon, jonka poliittiset päämäärät ovat selkeitä.

Vihreät yhtyvät ulkoasiainvaliokunnan esittämään kritiikkiin, että hallituksen selonteossa analyysi Afganistanin poliittisesta kehityksestä ja turvallisuustilanteeseen vaikuttavista eri osatekijöistä on valitettavasti heikko. Eduskuntaa on informoitava säännöllisesti Isaf-operaation etenemisestä.

Suomen Isaf-osallistuminen mukaan lukien nyt päätettävä väliaikainen vahvennus on tarkasteltava puolivuositaisissa kriisinhallintakatsauksissa. Vihreiden mukaan vuoden 2011 loppupuolella on edessä totuuden hetki, jolloin tarkastellaan sitä miten vastuun siirrossa afgaaneille on edistytty, ja miten kansainvälinen yhteisö Suomi mukaan lukien voi asteittain vähentää roolia sotilaallisessa kriisinhallinnassa Afganistanissa.

Vasemmistoliiton kanta joukkojen lisäsesitykseen on yksiselitteisen kielteinen. Puolueen mukaan Yhdysvallat ja Nato haluavat vetää Suomen yhä syvemmälle Afganistanin sisällissotaan. Tilanne Mazar-i-Sharifissa on kiristynyt ja alueelle on tulossa uusia amerikkalaissotilaita. Yhdysvaltain ja Nato-joukkojen suurhyökkäykset johtavat jatkuvasti uusiin siviiliuhreihin, joita oli YK:n arvion mukaan vuonna 2009 jopa 2 412. Vasemmistoliiton mukaan Suomen on tuettava siviiliyhteiskunnan rakentamista ja autettava rauhanprosessin aikaansaamista maan hallituksen ja kapinallisten kesken. Näin voi tehdä vain maa, joka ei osallistu sotatoimiin. Vasemmistoliitto esittää myös, että Suomen sotilaalliseen operaatioon käyttämä rahamäärä - vuonna 2010 noin 33 miljoonaa euroa - ohjataan kohteisiin, joilla tuettaisiin maan jälleenrakentamista.

Vasemmistoliitto ihmettelee, miksi amerikkalaiset ja heidän liittolaisensa ovat Afganistanissa. Yhdysvalloilla on eri puolilla maapalloa suuri määrä sotilastukikohtia, joita se ylläpitää poliittisten, mutta myös taloudellisten intressiensä varmistamiseksi, joten kenties se hakee Afganistanista pysyvää jalansijaa itselleen. Vasemmistoliitto näkee Suomen osallistumisen lisäämisen johtuvan siitä, että Suomen johdolla näyttää olevan kova tarve miellyttää amerikkalaisjohtajia. Vasemmistoliiton mukaan Suomen tulisi lisätä kehityspanostuksia Afganistanissa ja ottaa samalla aloitteentekijän rooli poliittisten neuvottelujen ja sovun aikaansaamiseksi afgaaniryhmien välille. Vasemmistoliiton mielestä ulkomaalaiset sotajoukot tulee vetää pois Afganistanista ja maan kansalaisten on saatava itse päättää kohtalostaan ja tulevaisuudestaan. Vasemmistoliitto lähtee siitä, että Suomen nykyinen sotilasoperaatio Afganistanissa muutetaan siviilioperaatioksi, joka tukee maan jälleenrakentamista. Puolueen näkemys on se, että Afganistan tarvitsee lisää kouluja ja terveyskeskuksia, ei lisää aseita ja ulkomaalaisia sotajoukkoja. Vasemmistoliitto myös kritisoi SDP:n linjauksia, sillä SDP edellytti, että Suomi lähtee pois sotilaittensa osalta Afganistanista, mutta samalla kannatti sotilaiden lisäämistä Afganistanissa.

Vasemmistoliiton Esko-Juhani Tennilä ehdottaa eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavaa

kannanottoa: "Eduskunta ei hyväksy Suomen sotilaallisen panoksen lisäämistä Afganistanissa. Sen lisäksi eduskunta edellyttää valtioneuvostolta, että pikaisesti valmistellaan suunnitelma Suomen osallistumisen muuttamiseksi sellaiseksi siviilioperaatioksi, joka tukee Afganistanin jälleenrakentamista, ja suomalaisten sotilaiden vetämiseksi kokonaan pois Afganistanista."

Kristillisdemokraattien mukaan Suomi on kriisinhallintahistorian tähän asti vaikeimmin ratkaistavan ja myös maantieteellisesti haasteellisimman tehtävän edessä. Tämä johtuu Afganistanin hallinnon korruptiosta, useasti lykätystä vaaleista ja poliittisesta epävakaisuudesta. Lisäksi huumetuotannon merkitys yhteiskunnassa on suuri. Maassa on tällä hetkellä keho tilanne. Länsimaisen vientipaketin vieminen suoraan Afganistaniin ei toimi, vaan sekä siviilikriisinhallinnassa että kehitysyhteistyössä on opittava löytämään oleellinen sieltä seudulta ja vahvistamaan sitä. Suomessa tähän asti tehtyjen poliittisten päätösten perusteella on mahdollista lähettää kaikkiaan 145 sotilasta kriisinhallintatehtäviin. Suomen ei tule lisätä eikä lähettää joukkoja laajennettuun, hyökkäävään sotilastoimintaan. Osuus turvallisuustyöstä sotilaallisen kriisinhallinnan keinoin kehitysyhteistyön ja siviilihallinnan onnistumiseksi tulee kantaa vastuullisesti loppuun.

Kristillisdemokraattien mukaan operaation kustannukset ovat 53 miljoonaa ja Suomi on päättämässä 10 miljoonan euron lisäpanostuksesta. Puolueen mukaan sota ei lopu sotimalla. Tällä samalla summalla saisi parempia tuloksia koulutukseen panostamalla. Kristillisdemokraatit esittävät, että eduskunta hyväksyy seuraavan kannanoton: "Eduskunta ei hyväksy esitystä lisätä Afganistanissa palvelevien suomalaisten sotilaallisen kriisinhallintajoukon määrää 145:stä 195:een. Henkilöstö- ja resurssilisäykset painotetaan siviilikriisinhallinnan ja kehitysyhteistyön suunnitelman onnistumiseen parantaen näiden toimijoiden toimintamahdollisuuksia."

Perussuomalaisten mukaan Suomi ei ole Afganistanissa turvaamassa rauhaa, vaan tukemassa vieraan vallan asettamaa afgaanihallitusta, hallitusta, jota syytettiin karkeasta vaalivilpistä presidentinvaalien yhteydessä. Suomi on puolueen mukaan Afganistanissa mukana sotilasoperaatiossa Naton rinnalla. Perussuomalaisten mukaan "Nato-liittouma pyysi Suomelta lisäjoukkoja, jonka jälkeen Kokoomuksen liitturaitaministerit halusivat pitää lämpimiä suhteita yllä Natoon ja Yhdysvaltoihin, joten he vastasivat 'kyllä'". Perussuomalaiset ei kannata sotilaiden määrän kasvattamista, eikä nää miksi Suomen pitäisi sotia muiden maiden sotia. Sotilaallisen kriisinhallinnan nimissä Afganistaniin käytettävät 33 miljoonaa euroa sekä muut sinne suuntautuvat kymmenet miljoonat eurot olisivat

tarpeen omien Puolustusvoimiemme menojen kattamiseksi. Perussuomalaisten mielestä Afganistanin operaatiossa alkaa olla enemmänkin kyse siitä, miten saamme joukkomme kunnialla sieltä pois.

Perussuomalaisten vahvan retoriikan mukaan Kokoomuksen ”sotapäälliköiden Stubbin ja Häkämiehen johdolla hallitus on sitomassa käsiään Natoon, joka käytännössä on johtanut YK:n puolesta operaatiota elokuusta 2003 lähtien”. Perussuomalaiset ei hyväksy ”Nato-intoilijapuolueiden hämäysoperaatiota” viedä Suomi kiertotietä sotilasliiton jäseneksi. Tästä yhtenä esimerkkinä on Perussuomalaisten mukaan kaluston Nato-yhdenmukaistaminen. Perussuomalaisten mielestä määrärahoja, jotka on suunnattu sotilaalliseen kriisinhallintaan, maahanmuuttoon ja kehitysapuun, pitäisi tulevassa talousarviossa leikata kutakin puoleen nykytasostaan ja suunnata näin säästyvät noin 425 miljoonaa euroa kotimaisen työllisyyden hoitoon sekä köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisyyn. Jos suomalaisia Afganistanissa tarvitaan, meitä tarvitaan siellä jälleenrakentamisessa eikä kriisejä luomassa. Perussuomalaiset näkisivät suomalaiset mieluummin kouluttamassa paikallisia siviilejä ja edistämässä sellaista kehitystä, jossa afgaanit auttavat itse kehittämään itseään ja kansaansa ja yhteiskuntaansa. Perussuomalaiset ehdottaa lopuksi, että eduskunta hyväksyy seuraavan kannanoton: ”eduskunta ei hyväksy suomalaisten joukkojen väliaikaista vahvistamista Afganistanissa ja edellyttää suomalaisten joukkojen hallittua vetäytymistä Afganistanista.”

Taulukko 10. Operaatiota kuvailevat argumentit VNS 1/2010:ssä.

Puolueen kuvaus operaatiosta (kannattaa osallistumista)	Ilmauksia (puolueittain)	Puolueen kuvaus operaatiosta (vastustaa osallistumista)	Ilmauksia (puolueittain)
Rauhanturvaaminen	21 (kok 7, kesk 6, sd 4, vihr 3, kd 1)	Rauhanturvaaminen	1 (vas 1)
Sotilaallinen kriisinhallinta	30 (kok 9, kesk 8, sd 8, rkp 3, kd 1, vihr 1)	Sotilaallinen kriisinhallinta	11 (vas 6, ps 3, kd 2)
Siviilikriisinhallinta	36 (kesk 13, kok 9, sd 6, vihr 3, rkp 3, kd 1, vas 1)	Siviilikriisinhallinta	-
Laajemmat voimankäyttövaltuudet/laajennettu rauhanturvaaminen	1 (kesk 1)	Laajemmat voimankäyttövaltuudet/laajennettu rauhanturvaaminen	-
Cimic	-	Cimic	-
Sodankäynti	-	Sodankäynti	7 (vas 5, kd 1, ps 1)
Rauhaanpakottaminen	-	Rauhaanpakottaminen	-

Täysistuntokeskusteluiden perusteella puolueiden asenteet kokonaisuudessaan ovat muuttuneet yhä kielteisemmiksi operaatiota kohtaan. Nyt operaatiota vastaan asettautuneita puolueita on jo kolme. Näistä yksikään ei ole keskusta-oikeistolainen puolue. Keskusta ja Kokoomus pitivät tässä täysistuntokeskustelussa selkeästi eniten puheenvuoroja. Suuressa osassa puheenvuoroista puolueet puolustivat operaatiota. Puolueiden retoriikka keskittyy aiempaa voimakkaammin kehitysyhteistyön ja humanitaarisen avun tarpeeseen. Suurin osa puolueista kannattaa operaatiota, mutta operaatiota kohtaan esitetään myös vahvaa kritiikkiä. RKP:n puheenvuorojen määrä on niin vähäinen, ettei sen suhtautumisesta voi tehdä kovinkaan vahvoja johtopäätöksiä. Puolue ei tämänkään selonteon täysistuntokeskusteluissa osallistu aktiivisesti keskusteluihin, vaan tyytyy ilmoittamaan oman kantansa ja jättäytyy sen jälkeen keskustelun ulkopuolelle.

SDP:n suhtautuminen operaatioon on nihkeää, eikä se lähetekeskustelussa kerro suoraan kannattavansa operaatiota. Sen kanta ryhmäpuheenvuoron mukaan on "kriittinen ok", jonka jälkeen Keskusta ja Kokoomus tivaavat, että kannattaako puolue selontekoa vai ei. sdp:n mukaan Afganistanin operaatio on kahdeksassa vuodessa muuttunut merkittävästi ja yhä useampi kysyy jo, voidaanko asetettuja tavoitteita saavuttaa ylipäättäänkään tai olivatko ne realistiset. Sosialidemokraatit vaativat myös hallitusta sitoutumaan kansainväliseen exit-suunnitelmaan. Vihreiden kanta on SDP:n

kantaa myönteisempi, vaikka puolue ei katso että joukkojen tulisi olla enää pitkään Afganistanissa. Vihreät korostaa kuitenkin Afganistanin vakauttamisen tärkeyttä, ja että kriisinhallintaoperaation tärkein tehtävä on turvata mahdollisuus kansalliseen sovintoprosessiin. Puolueen mukaan operaatio ei ole hyväksyttävä, jos se vie tilannetta kauemmaksi sovinnosta. Viidestä selontekoa kannattaneesta puolueesta SDP:n suhtautuminen oli selkeästi nihkeintä. Keskusta ja Kokoomus olivat myötämielisimpiä ja puolustivat operaatiota ahkerimmin. RKP:lla oli niin vähäinen määrä puheenvuoroja, ettei sen kannasta saa oikein selkoa. Vihreiden puheenvuoroja oli myös melko vähän, mutta puolue otti osaa keskusteluihin ja teki oman kantansa selväksi.

Operaatiota vastustaneista puolueista Vasemmistoliitto oli selkeästi äänekkäin. Puolue vaati kaikkien sotilaiden poisvetoa Afganistanista, mikä on voimakas vaatimus suhteessa selonteon ehdotuksiin. Vasemmistoliitto kritisoi perusteluissaan etenkin sotimista, Yhdysvaltoja ja Natoa. Toiseksi jyrkin kannanotto oli Perussuomalaisilla, joka myös vaati joukkojen vetämistä Afganistanista. Perussuomalaisten syy oli kansallinen etu, sillä puolue halusi käyttää rahat Suomen puolustusvoimien kehittämiseen. Aiemmin operaatiota kannattaneen Kristillisdemokraatit vastustavat tätä selontekoa, eivätkä halua kasvattaa operaation kokoa 50 sotilaalla. Kristillisdemokraatit haluaa käyttää operaatioon kohdistetut rahat siviilikriisinhallintaan ja kehitysyhteistyöhön.

Keskusta-oikeistolaiset puolueiden myönteinen suhtautuminen näkyy etenkin siinä, että molemmat puolueet tuovat esille Afganistanissa tapahtuneen positiivisen kehityksen mainiten muun muassa, että nykyään maassa myös tytöt pääsevät kouluun ja terveydenhuolto toimii aiempaa paremmin. Näiden puolueiden kansanedustajat eivät myöskään kritisoi operaatioon osallistumista tai selonteon hyväksymistä. Suomen ulkopoliittinen perinne konsensukseen näkyy siinä, että myös opposition suurin puolue SDP kannattaa operaatiota. Keskustan kansanedustaja Juha Korkea-aho kiittelee palautekeskustelussa pitämässään puheenvuorossa sosialidemokraatteja siitä, että päätös operaation jatkamisesta on voitu tehdä hallituspohjaa laajemmalla konsensuksella. Suurimmat kiistat SDP:n ja hallituspuolueiden välillä koskevat joukkojen vetäytymisen aikataulua. Hallitus ei halunnut lyödä lukkoon vetäytymisen aikataulua, jota osa sosialidemokraateista kritisoi. Osa Kokoomuksen ja Keskustan kansanedustajista kritisoikin tätä sisäpoliittiseksi peliksi.

5.5.2. Kansanedustajien linjan yhdenmukaisuus puolueen linjan kanssa selonteossa 1/2010

Perussuomalaiset, Kristillisdemokraatit ja Vasemmistoliitto siis vastustavat selonteon hyväksymistä ja puolueiden kansanedustajien linja ei juuri poikkea puolueen virallisesta linjasta. Perussuomalaiset ja Vasemmistoliitto vastustavat selontekoa jo lähetekeskustelusta lähtien, mutta Kristillisdemokraattien vastustus alkaa vasta palautekeskustelussa. Tässä selonteossa SDP:n kanta operaatioon on kriittisempi kuin keskusta-oikeistolaisten puolueiden. Jo ryhmäpuheenvuorossa edustaja Kimmo Kiljunen lausui, ettei rauhanturvaajien lisääminen Afganistanissa ei ole ratkaisu. Kiljusen mukaan kehitysyhteistyö ja siviilikriisinhallinta on tärkeää, ja on valitettavaa että hallitus panostaa sotilaalliseen puoleen, mutta silti Kiljunen tai SDP ei vastusta tätä selontekoa, koska 50 sotilaan lisäys ei olennaisesti muuta tilannetta. SDP:n kansanedustajat puhuvat aiempia täysistuntokeskusteluita useammin puolueen linjasta operaatiota, selontekoa ja kansainvälisiä tavoitteita kohtaan. Esimerkiksi Kari Rajamäki (sd) sanoo suoraan, että Suomen pitäisi paneutua siviilikriisinhallintaan ja Suomen kansallisen turvallisuuden kannalta ei ole edullista leimautua sotilaalliseksi osapuoleksi konfliktiin. Muiden puolueiden ja SDP:n kansanedustajien välillä on kiistelyä SDP:n suhtautumisesta operaatioon. Lisäksi erimielisyyttä aiheuttaa SDP:n vaatimus asettaa operaatiolle takaraja. Tämä keskustelu ei kuitenkaan johda millään tavalla kansanedustajien irtautumiseen puolueen linjasta, vaan yhtä hyvin voitaisiin sanoa, että keskustelua käytiin puolueiden välillä.

Vihreiden Pekka Haavisto kritisoi rauhanturvaajien lähettämistä siitä, että Afganistanissa ei ole rauhaa, jota voisi turvata. Hän myös kehuu SDP:n ryhmäpuheenvuoroa ja sitä, että on tärkeää antaa mahdollisimman laajalla joukolla tukea Afganistanissa toimiville rauhanturvaajille. Myös Kokoomuksen Olli Nepponen ja Keskustan Juha Korkea-oja korostavat tätä samaa asiaa. Suurin osa kansanedustajien puheenvuoroista on pohdiskelua siitä, mitä tapahtuisi jos Suomi tai kansainväliset joukot vetäytyisivät Afganistanista. Osa puheenvuoroista sen sijaan koskee SDP:n kantaa, ja monet kansanedustajat haluavatkin tietää että jo ennen valiokuntakäsittelyä että onko selonteolla suurimpien puolueiden kansanedustajien tuki. Aktiivisinta keskustelua käydään Vasemmistoliiton, Keskustan ja Kokoomuksen välillä. Etenkin Jaakko Laakso (vas), Olli Nepponen ja Juha Korkea-oja ovat äänessä. Ensin mainittu vastustaa selonteon hyväksymistä ja pyrkii osoittamaan Suomen osallisuuden sotatoimissa ja kaksi jälkimmäistä kannattaa selonteon hyväksymistä ja operaation jatkamista. Keskustelun lopuksi SDP:n Krista Kiuru kiittää vielä Juha Korkea-ojaa ja Markku Laukkasta (kesk)

siitä, että nämä puheenvuoroissaan kiittivät sosialidemokraatteja siitä, että puolue kannattaa selonteon hyväksymistä. Tässä keskustelussa näkyy selkeästi jo aiemmassa tutkimuksessa esille nostettu ulkopoliittinen perinne, jonka tavoitteena on päättää Suomen kansalliseen etuun liittyvistä ulkopoliittisista asioista laajalla konsensuksella.

5.6. Valtioneuvoston selonteko 2/2011

Valtioneuvoston selonteko 2/2011 oli viides selonteko, joka käsitteli ISAF-operaatioon osallistumista. Täysistuntokäsittelyssä pidettiin yhteensä 109 puheenvuoroa. Eniten puheenvuoroja pitivät Perussuomalaiset (31), Kokoomus (20) ja SDP (16). Vuoden 2011 muutosvaalien tulos näkyy Perussuomalaisten kansanedustajien puheenvuorojen aiempaa huomattavasti suurempana määränä. Kokoomuksen ja SDP:n puheenvuorojen määrä on linjassa aiempiin selontekoihin. Keskustan vaalitulos oli huono, joten kansanedustajien vähentynyt lukumäärä selittää puolueen puheenvuorojen vähäisyyttä. Vasemmistoliitto piti vain kolme puheenvuoroa, mikä on aiempiin täysistuntokeskusteluihin verrattuna huomattavan pieni määrä. Osaltaan tätä selittää kuitenkin se, että Vasemmistoliiton eduskuntaryhmästä erotettujen Jyrki Yrttiahon ja Markus Mustajärven Vasenryhmän eduskuntaryhmä piti yhdeksän puheenvuoroa. Selvästi merkittävimmäksi puheenaiheeksi nousi sukupuolten epätasa-arvo ja naisten asema. Tästä aiheesta pidettiin 47 puheenvuoroa. Seuraavaksi eniten puhuttiin humanitäärisestä avusta ja kehitysyhteistyöstä, kansainvälisestä yhteisöstä, huumeviljelyn estämisestä ja Afganistanin rakenteiden vahvistamisesta.

Selonteko annettiin eduskunnalle Afganistanin tilanteesta ja Suomen kokonaistuesta Afganistanille, mukaan lukien osallistumisesta sotilaalliseen kriisinhallintaan. Selonteko annettiin, sillä osallistumista ISAF-operaatioon pidettiin sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain (2006/211) mukaisesti erityisen vaativana. Selonteon mukaan afgaaniyhteiskunnan kehitystä on tarkoitus vahvistaa yhteiskunnan keskeisillä sektoreilla, jotta Afganistan pystyisi tulevaisuudessa kantamaan enemmän vastuuta omasta kehityksestään, hyvinvoinnistaan ja turvallisuudestaan. Selonteon mukaan tarkoituksena on, että kansainvälinen yhteisö jatkaa Afganistanin tukemista pitkällä aikavälillä. Syynä tähän ovat Afganistanin köyhyys ja sukupuolten välinen epätasa-arvo. Afganistanille annettavan tuen on tarkoitus muuttua siten, että sotilaallisen tuen määrä vähenee samalla kun kehitysyhteistyön ja siviilikriisinhallinnan määrä kasvaa. Tarkoituksena on selonteon mukaan vahvistaa toimintaa Afganistanin kansalaisyhteiskunnan, oikeusjärjestelmän, peruspalveluiden, siviilihallinnon ja elinkeinojen toimivuuden parantamiseksi sekä tasa-arvon ja ihmisoikeuksien edistämiseksi. Suomen

selonteossa asettamat tärkeimmät painopisteet ovat seuraavat:

- 1) Demokratian, hyvän hallinnon ja oikeusvaltioperiaatteen edistäminen
- 2) Ihmisoikeus- ja tasa-arvokysymykset
- 3) Afganistanin elinkeinotoiminnan, talouskasvun ja luonnonvarojen kestävä käytön edellytysten parantaminen

Suomi solmii lisäksi Afganistanin kanssa maasopimuksen, jossa määritellään kummankin osapuolen oikeudet ja velvollisuudet. Suomi ohjaa avunannon YK:n ja maailmanpankin rahastojen ja ohjelmien kautta, jotta rahat saadaan luotettavasti perille. (VNS 2/2011.)

Suomi on selonteon mukaan tähän mennessä tukenut Afganistania noin 120 miljoonalla eurolla kehitysavun ja humanitaarisen avun kautta. Selonteon mukaan Suomen osallistumista ohjataan sillä tavoin, että se tukee Afganistanin kehitystä parhaalla mahdollisella tavalla ja vastaa Suomen omia tavoitteita. Tässä selonteossa ehdotetaan vuonna 2010 päätetyn 50 hengen lisäjoukon kotiuttamisesta vuonna 2012. Lisäksi selonteon mukaan operaation painopiste siirtyy sotilaallisesta kriisinhallinnasta siviilikriisinhallintaan, kehitysyhteistyöhön ja afgaaniarmeijan kouluttamiseen. Lisäksi selonteossa mainitaan, että Suomi suhtautuu myönteisesti ISAFin seuraajamissioon, joka mahdollisesti olisi Naton suunnittelema koulutustoimintaan keskittyvä operaatio. (VNS 2/2011.)

5.6.1. Puolueiden suhtautuminen selontekoon 2/2011

Kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa kiitetään rauhanturvaajia, jotka ovat palvelleet kriisinhallinta- ja kehitysyhteistyötehtävissä Afganistanissa tai muualla. Kansainvälisen yhteisön tavoitteena on luoda afganistanilaisille mahdollisuus kohentaa maansa hyvinvointia, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa, eikä Afganistan saa olla uhka kansainväliselle turvallisuudelle tai toimia huumetuotannon keskuksena. Puheenvuorossa tuodaan esille, miten koulua käyvien lasten määrä on kahdeksan kertaa suurempi kuin operaation alkuvaiheessa ja maan terveydenhuolto on kehittynyt. Suomi vähentää Afganistanista seuraavana vuonna 50 sotilasta ja Suomen tuen painopiste siirtyy vähitellen sotilaallisesta kriisinhallinnasta kehitysyhteistyöhön, siviilikriisinhallintaan ja koulutukseen. Puolueen mukaan myös muuta tukea kuin kehitysapua tai koulutusta on tarjottava, jos vuoden 2014 jälkeen niille on tarvetta. Kokoomuksen mukaan Afganistanin turvallisuus on tähän asti edellyttänyt vahvaa sotilaallista läsnäoloa. Suomen työ on kesken, Kokoomus odottaa jatkossa enemmän

afganistanilaisilta itseltään, mutta Suomi seisoo Afganistanin rinnalla jatkossakin.

Keskusta pitää 50 hengen lisäjoukon kotiutusta perusteltuna painopisteen siirtyessä Afganistanissa yhä enemmän kehitysyhteistyöhön, siviilikriisinhallintaan ja Afganistanin turvallisuusjoukkojen kouluttamiseen. Afganistanissa on operaation aikana tapahtunut myönteistä kehitystä. Suomalaisjoukkojen työ on tukenut myös kansallisen puolustuksen kehitystä. Afganistanin hallintoa on kehitettävä ja korruptiota sekä huumetuotantoa torjuttava. Keskustan eduskuntaryhmä painottaa tasa-arvo- ja ihmisoikeusasioita läpileikkaavana teemana Suomen Afganistaniin kohdistamassa kehityspolitiikassa. Tyttöjen koulunkäynnin ja naisten aseman parantaminen on tärkeä edellytys maan kehittymiselle.

RKP:n mukaan naisten ja tyttöjen terveydenhoitoon ja koulutukseen pääsy on parantunut, mutta se ei ole läheskään hyväksyttävällä tasolla. Naisten ja tyttöjen tulevaisuus Afganistanissa on suurin huolenaihe, ja kansainvälisen yhteisön on syytä myöntää tämä tosiasia, kun päätös tulevasta läsnäolosta Afganistanissa tehdään. Ruotsalainen eduskuntaryhmä kannattaa hallituksen ehdotusta, mutta varoittaa siitä, että sotilaallisen läsnäolon nopea vähentäminen Afganistanissa saattaa aiheuttaa uusia riskejä eri väestöryhmille ja erityisesti tytöille ja naisille. Ruotsalaisen eduskuntaryhmän mielestä on pelättävissä, että myös vuoden 2014 jälkeen on olemassa tarve kansainväliseen sotilaalliseen läsnäoloon siviililäsnäolon rinnalla, minkä vuoksi se kannattaa valmistautumista myös siihen tilanteeseen. Huumetuotanto on voimissaan ja korruptiota esiintyy laajalti. Elämä Afganistanissa on vaikeaa, sillä maassa on sota, köyhyyttä, luonnonkatastrofeja, kuivuutta, kylmyyttä ja nälänhätää. RKP kannattaa selonteon mukaisesti joukkojen vähentämistä 50:llä hengellä.

Taulukko 11. Tärkeimmät puheenaiheet VNS 2/2011:ssa.

Operaatiolle myönteinen argumentti	Ilmauksia (puolueittain)	Operaation vastainen argumentti	Ilmauksia (puolueittain)
Terrorismin vastustaminen	6 (kok 3, kesk 2, ps 1)	Terrorismin vastustaminen	-
Kansainväliseen yhteisöön kuuluminen/ kansainvälinen velvollisuus	26 (kok 9, ps 4, kesk 4, rkp 3, sd 3, vas 2, vihr 1)	Kansainväliseen yhteisöön kuuluminen/ kansainvälinen velvollisuus	-
Afganistanin rakenteiden vahvistaminen / jälleenrakentaminen	22 (kesk 7, sd 5, kok 3, ps 3, vas 1, vihr 1, kd 1, rkp 1)	Afganistanin rakenteiden vahvistaminen / jälleenrakentaminen	-
Yhdysvallat		Yhdysvallat	4 (vr 4)
Sukupuolten epätasa-arvo/naisten asema	47 (ps 11, kok 9, sd 7, kesk 7, rkp 6, vihr 3, kd 3, vas 1)	Sukupuolten epätasa-arvo/naisten asema	1 (ps 1)
YK:n mandaatti / asema	13 (ps 7, kesk 3, vas 1, ps 1, vihr 1)	YK:n mandaatti / asema	-
Nato-yhteistyö / Nato-operaatio	2 (ps 1, kok 1)	Nato-yhteistyö / Nato-operaatio	4 (vr 4)
Pohjoismainen yhteistyö	3 (rkp 3)	Pohjoismainen yhteistyö	-
EU- valtiot osallistuvat	2 (kesk 1, rkp 1)	EU- valtiot osallistuvat	-
Operaation riskit		Operaation riskit	-
Kansallinen etu	2 (kok 1, kesk 1)	Kansallinen etu	-
Voimankäyttövaltuudet	-	Voimankäyttövaltuudet	-
Rauhanturvalaki	-	Rauhanturvalaki	-
Huumeviljelyn estäminen	20 (ps 7, sd 6, kesk 2, kd 2, kok 2, rkp 1)	Huumeviljelyn estäminen ei onnistu	3 (vr 2, ps 1)
Operaation hinta/rahoitus	5 (kok 2, sd 2, ps 1)	Operaation hinta/rahoitus	4 (vr 2, ps 2)
Humanitaarinen apu/kehitysyhteistyö	29 (kok 7, sd 5, kesk 5, ps 3, rkp 3, vas 2, vihr 2, kd 2)	Humanitaarinen tilanne/apu/kehitysyhteistyö	2 (ps 2)

SDP kiittelee selontekoa kokonaisvaltaisesta lähtökohdasta, koska samaan selontekoon on saatu sekä sotilaallisen kriisinhallinnan, siviilikriisinhallinnan että kehitysyhteistyön kysymykset. ISAF-operaation jälkeen kukaan ei voi vielä varmuudella sanoa, että se johtaisi myönteiseen, pysyvään

lopputulokseen. Suomalaisia kriisinhallintajoukkoja lisättiin 50:llä viime vuonna, joten SDP:n mukaan on luontevaa aloittaa vähennykset tämän lisäjoukon kotiuttamisella. Suomen kehitysrahoituksen lisäys on kannatettavaa ja se tulee kohdentaa oikein. SDP korostaa naisten ja tyttöjen aseman parantamista.

Perussuomalaisten mukaan nykymaailman kriisit ovat monimutkaisia, ja rauhanturvaajista tulee helposti konfliktien osapuolia. Afganistanissa siviilipainotteisesta operaatiosta on tullut yhä enemmän sotilasoperaatio. Suomalaiset ovat suoriutuneet Afganistanissa erinomaisesti. Puolueen edustajien mukaan operaatioiden määrärahat tulisi kuitata ulkoministeriön budjetista, sillä kriisinhallinnan mahdollistamiseksi puolustusbudjetista joudutaan leikkaamaan merkittävästi. Suomen tulee siirtää painopiste siviilikriisinhallintaan ja kehitysyhteistyöhön. Afganistaniin tulee kehittää luotettava hallinto. Tätä edeltää armeijan ja poliisin kouluttaminen.

Vasemmistoliiton mukaan Suomi lähti Afganistaniin vain Kabulin suojaksi, kun samaan aikaan Yhdysvallat kävi rauhanturvaoperaation rinnalla sotaa kaksoistornit tuhonnutta ryhmittymää ja sen liittolaisia talebaneja vastaan. Parhaassa tapauksessa joukkojen vetäytyminen vuonna 2014 asettaa aikarajan rauhanneuvotteluiden käymiseksi, mutta ennuste tälle ei ole hyvä. Kehitysyhteistyön lisääminen on huolestuttavassa turvallisuustilanteessa vaikeaa mutta välttämätöntä. Koulutukseen, terveydenhoitoon ja infrastruktuuriin panostaminen ovat asioita, jotka luovat afganistanilaisille pitkän aikavälin edellytyksiä paremmalle toimeentulolle. Suomella on velvollisuus auttaa Afganistania, sillä Suomi on kansainvälisen yhteisön jäsen. Vasemmisto on vaatinut pitkään Suomen sotilasjoukkojen vetämistä Afganistanista ja operaation muuttamista jälleenrakentamista tukevaksi siviilioperaatioksi. Tähän suuntaan ollaan nyt vihdoinkin menossa, ja nyt onkin laadittava suunnitelma sotilaiden kokonaan pois vetämiseksi. Suomen on kansainvälisessä sotilaallisessa toiminnassa palattava perinteiseen YK:n rauhanturvaamiseen, jossa Suomella on vuosien mittaan kehittynyt korkea osaaminen ja kunniakas historia. Näin hallitus on myös päättänyt tehdä muun muassa Libanonissa. Vasemmistoliiton mukaan Afganistanin operaatio toimii Suomelle tärkeänä muistutuksena siitä, että rauhanturvaamisen ja suurvallan sotaoperaation yhdistäminen tuottaa huonoja tuloksia. Suomen tulee kansainvälisessä sotilaallisessa toiminnassa toimia omien kokemustensa pohjalta ja omia vahvuuksiaan hyödyntäen.

Vihreiden mukaan Afganistanin hallitus on heikossa asemassa. Afganistanissa on happohyökkäyksiä naisia kohtaan ja Kabulissa tapahtuu pommi-iskuja. Suomen painopiste on nyt siirtymässä kehitysyhteistyöhön ja siviiliyhteiskunnan tukemiseen Afganistanissa. On toivottavaa, että tässä työssä otettaisiin erityisesti huomioon naisten ja lasten asema, demokratian tukeminen ja

kansalaisjärjestöjen rooli. Myös siviilikriisinhallinnan voimavaroja tulee lisätä.

Kristillisdemokraatit tuovat esille, että he ovat painottaneet siviilikriisinhallinnan ja kehitysyhteistyön merkitystä Afganistanin tilanteen pysyvässä parantamisessa. Kristillisdemokraatit kannattavat selonteon päälinjauksia, jotka toteuttavat näitä periaatteita. Sotilaallisen operaation vähitellen pienentyessä siviilikriisinhallinnan merkitys korostuu entisestään. Afganistanin hallintoon syvälle juurtunut korruptio vaikeuttaa kansainvälisen kehitysavun oikeudenmukaista kohdentumista, joten on syytä olla huolissaan, ajautuuko valtiolle suunnattu tuki niihin kohteisiin, missä apua tarvitaan. Tästä syystä lisäapua tarvittaisiin suomalaisten kansalaisjärjestöjen kautta kohdennettuun apuun. Kristillisdemokraatit ovat erityisen huolestuneita raporteista, joiden mukaan naisten asema Afganistanissa on edelleen hyvin heikko. Lisäksi he ovat huolissaan siitä, että Afganistan ei virallisesti tunnusta kristittyjä kansalaisikseen, joten uskonnonvapaus ei täysin toteudu maassa. Kehitysyhteistyön avulla täytyy parantaa uskonnonvapauden toteutumista Afganistanissa. Kristillisdemokraatit pitävät tärkeänä sitä työtä, jota Suomi tekee Afganistanissa. Puolueen mukaan Suomi ole vastuussa Afganistanin viime vuosikymmenien tapahtumista, mutta se ei ole tekosyy jäädä sivustakatsojaksi, kun Afganistan on vaarassa ajautua kaaokseen, josta kärsivät tavalliset ihmiset.

Taulukko 12. Operaatiota kuvailevat argumentit VNS 2/2011:ssa.

Puolueen kuvaus operaatiosta (kannattaa osallistumista)	Ilmauksia (puolueittain)	Puolueen kuvaus operaatiosta (vastustaa osallistumista)	Ilmauksia (puolueittain)
Rauhanturvaaminen	24 (ps 10, kok 7, sd 2, vas 1, vihr 1, rkp 1, kd 1, kesk 1)	Rauhanturvaaminen	-
Sotilaallinen kriisinhallinta	29 (kok 8, ps 7, sd 5, kesk 4, rkp 4, kd 1)	Sotilaallinen kriisinhallinta	-
Siviilikriisinhallinta	26 (kok 6, kesk 5, sd 4, ps 3, vihr 3, kd 2, rkp 2, vas 1)	Siviilikriisinhallinta	-
Laajemmat voimankäyttövaltuudet/laajennettu rauhanturvaaminen/rauhanpakottaminen	3 (ps 3)	Laajemmat voimankäyttövaltuudet/laajennettu rauhanturvaaminen	-
Cimic	-	Cimic	-
Sodankäynti	2 (ps 1, kok 1)	Sodankäynti	6 (vr 6)
Rauhaanpakottaminen	-	Rauhaanpakottaminen	-

Keskusta-oikeistolaiset puolueet suhtautuvat tähänkin selontekoon myönteisesti. Kokoomus ja Keskusta painottavat etenkin kehitysyhteistyötä, tasa-arvon edistämistä ja ihmisoikeuksien kunnioittamista. Kuitenkin myös muutakin tukea on puolueiden mukaan tarjottava, mikäli tilanne sitä vaatii. RKP kannattaa selontekoa ja mahdollista vuoden 2014 jälkeen toteutettavaa operaatiota, jos se on tarpeellinen.

SDP suhtautuu selontekoon myönteisesti ja vaikka se ei puheenvuorojen määrän tai sisällön perusteella vaikuta suhtautuvan erityisen myönteisesti operaatioon, puolue kuitenkin kannattaa selontekoa. Kristilliset eivät vastusta tätä selontekoa, mutta eivät myöskään kannata sotilaallista osallistumista. Puolueen kanta on yksiselitteisesti se, että Afganistania tulee auttaa kohdistamalla sinne kehitysapua ja siviilikriisinhallintaa. Vihreiden ja Kristillisdemokraattien kannat selontekoon ovat samansuuntaisia kuin SDP:n. Kummatkin kannattavat osallistumista kehitysavun ja siviilikriisin hallinnan kautta. Suurimpana huolena puolueilla on naisten ja lasten asema. Tärkeäksi sekä Vihreät että Kristillisdemokraatit näkevät demokratian tukemisen ja kansalaisjärjestöjen roolin.

Selonteon täysistuntokeskusteluissa Perussuomalaisten suhtautuminen operaatioon oli selkeästi muuttunut. Vaikka puolue on oppositiossa niin sen kansanedustajat esittävät myönteisiä kommentteja operaatiota kohtaan, eivätkä Perussuomalaiset enää vastusta operaatiota. Operaation tärkeyttä perustellaan jopa kansainvälisellä vastuunkannolla, vaikka aiemmissa selonteissa puolueen retoriikka on korostanut lähinnä suomalaisten ja Suomen etua. Perussuomalaisten kansanedustajat myös vaativat puolustusbudjetin kriisinhallintaan menevän osuuden siirtämistä maanpuolustukseen. Lisäksi puolueen kansanedustajat vaativat parempaa huolenpitoa sotilaille operaation jälkeen. Perussuomalaisten kanta itse operaatiota kohtaan jää siis hieman epäselväksi, vaikka puolue kannattaakin tämän selonteon hyväksymistä. Puolueen puheenvuorojen perusteella se kannattaa kehitysyhteistyön ja siviilikriisinhallinnan lisäämistä, mutta toisaalta ainakin osa puolueen kansanedustajista haluaisi käyttää kriisinhallintaan käytetyt rahat kertausharjoituksiin. Perussuomalaisten myönteistä asennetta selontekoa kohtaan selittää se, että selonteossa ehdotetaan sotilaallisten joukkojen vähentämistä ja siviilikriisinhallinnan sekä kehitysyhteistyön painotuksen vahvistamista. On selvää, että näitä asioita voi kannattaa sellainenkin puolue, joka ei varsinaisesti kannata sotilaalliseen kriisinhallintaan osallistumista.

Vasemmistoliitto ei vastusta suoranaisesti operaatiota, mutta puhuu siitä kriittiseen sävyyn. Hallituspaikka saattaa vaikuttaa puolueen suhtautumiseen, sillä hallituksen enemmistö kannattaa selontekoa. Toisaalta tässä selonteossa tarkoituksena on vähentää sotilaallisia joukkoja ja lisätä kehitysyhteistyön ja siviilikriisinhallinnan painotusta, joten operaatiota aiemmin vastustaneella Vasemmistoliitolla ei ole syytä vastustaa selontekoa. Täysistuntokeskusteluissa Vasemmistoliitto puhuu etenkin kehitysyhteistyön puolesta ja haukkuu Yhdysvaltojen sodankäyntiä. Puolueen mukaan rauhanturvaamisen ja suurvallan sotaoperaation yhdistäminen ei tuota hyviä tuloksia. Sen sijaan Suomen tulee osallistua rauhanturvaamiseen omia vahvuuksiaan hyödyntäen, mikä tarkoittaa kehitysyhteistyöhön ja siviilikriisinhallintaan panostamista. Ryhmäpuheenvuorossaan puolueen edustaja Annika Lapintie muistuttaakin, että Vasemmistoliitto on vaatinut pitkään sotilaallisten joukkojen kotiuttamista ja operaation muuttamista siviilioperaatioksi.

5.6.2. Kansanedustajien linjan yhdenmukaisuus puolueen linjan kanssa selonteossa 2/2011

Selonteon mukaan sotilaallisia joukkoja on määrä vähentää ja lisätä suomalaisten joukkojen painotusta siviilikriisinhallintaan sekä kehitysyhteistyöhön. Kansanedustajien puheenvuoroissa näkyy se, ettei tämä selonteko ole ristiriidassa yhdenkään puolueen tavoitteiden kanssa. Puheenvuorot

käsittelevät Afganistanin tilannetta ylipäänsä, naisten ja tyttöjen asemaa, sotilaiden vakuutus- ja oikeusturvaongelmia sekä kehitysyhteistyön ja siviilikriisinhallinnan lisäämistä. Kansanedustajien välinen vuoropuhelu on varsin maltillista ja suurin osa puheenvuoroista päättyy ministerille esitettyyn kysymykseen. Vasenryhmää lukuunottamatta kaikkien eduskuntaryhmien linja on kannattaa siviilikriisinhallinnan ja kehitysyhteistyön roolin kasvattamista, eivätkä kansanedustajat pääosin poikkeaa tästä linjasta.

Osa keskusta-oikeistolaisten puolueiden kansanedustajien puheenvuoroista poikkeaa hieman siviilikriisinhallinnan ja kehitysyhteistyön suurempaa roolia vaativan keskivertopuheenvuoron mallista. Kokoomuksen Petteri Orpon mukaan sotilaallinen läsnäolo Afganistanissa on välttämätöntä, mutta hän kuitenkin lisää että on hienoa pystyä vähentämään sotilaallista läsnäoloa. Myös Lasse Männistön (kok) mielestä on tunnustettava, että sotilaallista läsnäoloa tarvitaan vuoden 2014 jälkeenkin. Toisaalta Keskustan Anne Kalmarin mukaan tulisi pohtia, onko Suomen välttämätöntä osallistua Afganistanin operaatioon. Hän tuo ilmi kriittisyytensä operaatiota kohtaan, mutta on kuitenkin sitä mieltä, ettei Afganistaniin voi viedä humanitääristä apua ilman sotilaallista kriisinhallintaa, eikä siis vastusta selontekoa. Sinuhe Wallinheimo (kok) kiittää kansanedustajia siitä, että vanha viisaus konsensuksen hakemisesta on sisäistetty yli puoluerajojen.

Perussuomalaisten Juho Eerolan mukaan Suomi on Afganistanissa omasta mielestään rauhanturvaajana, mutta paikallisten mielestä sotivana osapuolena. Tästä syystä hän kannattaakin joukkojen kotiuttamista. Myös Jussi Niinistön (ps) mukaan Suomen pitää kotiuttaa joukkonsa, sillä se on osapuolena sodassa tukemassa korruptoitunutta hallitusta. Niinistön mukaan operaatioon käytettävät rahat tulisi suunnata kertausharjoituksiin.

Ainoat selontekoa vastustavat kansanedustajat ovat Vasemmistoliiton eduskuntaryhmästä erotetut vasenryhmän Jyrki Yrttiaho ja Markus Mustajärvi. He vaativat suomalaisjoukkojen välitöntä poisvetämistä Afganistanista. Myöskin vasenryhmän linja on koherentti, eivätkä ryhmän kaksi jäsentä poikkeaa omista tavoitteistaan.

6. Yhteenveto puolueiden suhtautumisesta sotilaalliseen kriisinhallintaan aikavälillä 2001-2011

Suurimmat erot puolueiden välillä tulevat esille tarkasteltaessa puolueiden suhtautumista sotilaalliseen kriisinhallintaan ja voimankäyttökysymyksiin. Keskusta-oikeistolaisten puolueiden suhtautuminen on jokaisessa selonteon täysistuntokeskustelussa myönteinen myös voimankäyttöä ja sotilaallista osallistumista kohtaan. Kokoomuksen, Keskusta ja RKP:n suhtautuminen operaatioon ei muutu juurikaan sen mukaan, onko puolue hallituksessa vai ei.

Kokoomuksella on kaikista puolueista myönteisin suhtautuminen sotilaalliseen kriisinhallintaan. Sotilaallisen kriisinhallinnan välttämättömyyttä perustellaan jo ensimmäisessä valtioneuvoston antaman selonteon 5/2001 täysistuntokeskustelussa humanitaarisen avun perilletoimittamisen mahdollistamisella. Sama asennoituminen jatkuu läpi täysistuntokeskusteluiden. Esimerkiksi neljännessä valtioneuvoston selonteosta 1/2010 käydyssä keskustelussa puolueen linja on, että Suomen työ valuisi Afganistanissa hukkaan, jos Suomi antaisi periksi. Selonteon 2/2011 täysistuntokeskusteluissa puolue korostaa, että Afganistanin turvallisuus on edellyttänyt vahvaa sotilaallista läsnäoloa.

Keskustan suhtautuminen operaatioon on myös johdonmukaisen positiivista, mutta puolue ei tuo yhtä suoraan esille myönteistä suhtautumistaan sotilaalliseen kriisinhallintaan. Valtioneuvoston selonteon 5/2001 täysistuntokeskusteluissa Keskusta korosti etenkin cimic-osallistumista ja rauhanturvaamista. Lisäksi puolue nosti esille osallistumisen riskejä Kokoomusta enemmän. Seuraavan valtioneuvoston selonteon (2/2007) täysistuntokeskusteluissa puolue puhuu jo sotilaallisesta kriisinhallinnasta ja korostaa sen välttämättömyyttä siviilikriisinhallinnan edellytysten turvaamiseksi. Kahden viimeisen selonteon (1/2010 & 2/2011) täysistuntokeskusteluissa puolue korostaa aiempaa enemmän siviilikriisinhallinnan ja kehitysyhteistyön tärkeyttä, mutta tuo myös esille sotilaallisen kriisinhallinnan välttämättömyyden.

RKP:n linjaa on haastavaa tutkia, sillä puolue ei juurikaan osallistu keskusteluun. Puolueen linja on tukea valtioneuvoston selontekoja, eikä se asetu niitä vastaan yhdessäkään täysistuntokeskustelussa. Puolue korostaa sotilaallisen kriisinhallinnan välttämättömyyttä, YK:n mandaatin tärkeyttä, naisten ja lasten aseman parantamista sekä siviilikriisinhallinnan ja kehitysyhteistyön tarpeellisuutta. Nämä kaikki asiat ovat sellaisia, että kaikki puolueet ovat niistä samaa mieltä – ehkä poikkeuksena sotilaallisen kriisinhallinnan välttämättömyys tietyissä olosuhteissa.

SDP:n linja pysyy melko samanlaisena selontekojen välillä. Puolue ei vastusta osallistumista operaatioon missään kohtaa. SDP kannattaa ensimmäisen valtioneuvoston selonteon 5/2001 täysistuntokeskusteluissa osallistumista sotilaalliseen toimintaan ja korostaa YK:n operaatiolle antamaa mandaattia. SDP:n mielestä rauhanturvaoperaatiota tarvitaan, jotta afganistanilaiset välttyvät humanitaariselta katastrofilta. SDP ei puhu suoraan siis sotilaallisesta kriisinhallinnasta, vaan rauhanturvatoiminnasta, mutta samalla rauhanturvaajille on annettava tarvittavat keinot, jotta operaation tavoite voidaan saavuttaa. Valtioneuvoston selonteko 8/2008:sta käydyissä täysistuntokeskusteluissa puolue ilmoittaa, ettei osallistuminen ole itsestään selvyys, koska operaatio ei ole tuottanut haluttuja tuloksia. SDP myös mainitsee, ettei NATO-solidarisuus ole osallistumisen peruste, ja että on muitakin YK-operaatioita, joihin Suomi voisi osallistua. Valtioneuvoston selonteko 1/2010 täysistuntokeskusteluissa SDP:n kanta operaatiota kohtaan on ”kriittinen ok”, sillä ”sotaa ei sotimalla voiteta”. Viimeisen selonteon 2/2011 täysistuntokeskusteluissa puolue ilmoittaa, että on tyytyväinen selontekoon, sillä siinä on tuotu tarvittavissa määrin esille myös siviilikriisinhallinnan ja kehitysyhteistyön kysymykset. Puolue myös suhtautuu myönteisesti siihen, että sotilaiden läsnäoloa tarvitaan vielä 2014. Puolueen retoriikka on siis ensimmäisen selonteon täysistuntokeskusteluita lukuunottamatta kriittinen operaatiota kohtaan, mutta lopulta puolue on hallituksen päätöksen puolella.

Vihreät korosti läpi selontekojen humanitaarisia kysymyksiä muita puolueita enemmän. Puolueen osallistuminen oli melko aktiivista, mutta se ei ottanut yhtä paljon osaa keskusteluihin kuin osa puolueista. Ensimmäisen selonteon 5/2001 täysistuntokeskusteluissa Vihreät korosti etenkin humanitaarisen avun tarjoamista, kehitysyhteistyötä, rauhanturvaamista ja oikeudenmukaista kauppapolitiikkaa. Selontekojen 2/2007 ja 8/2008 keskusteluissa puolueelle tärkeitä teemoja olivat rauhanturvaajien menehtymiset, naisten ja lasten asema, afganistanilaisten ihmisoikeudet ja Afganistanin poliittisen järjestelmän tukeminen. Vuoden 2010 selonteon täysistuntokeskusteluissa puolue arvioi, ettei Suomi ole sodassa Afganistanissa ja linjasi, että Suomen on kasvatettava kehitysapupanostaan. Puolueelle tärkeimpiä teemoja ovat siis inhimilliset ja humanitaariset kysymykset, eikä Vihreät juurikaan ota kantaa sotilaalliseen kriisinhallintaan. Peruslinjauksena on se, että sotilaallista kriisinhallintaa tarvitaan, jotta humanitaarista apua voidaan antaa ja siviilikriisinhallintaoperaatiot voidaan toteuttaa.

Kristillisdemokraatit korostavat ensimmäisen valtioneuvoston selonteon 5/2011 täysistuntokeskusteluissa globaalin suurterrorismin luomaa turvallisuushukkaa, jota vastaan tulee

toimia. Kristillisdemokraattien linja sotilaallista kriisinhallintaa kohtaan on todella myönteinen, sillä puolueen mukaan vaatimuksen vähemmästä voimankäytöstä olivat virheellisiä – vähempi voimankäyttö olisi vain auttanut terroristeja kokoamaan voimiaan ja kenties tekemään useampia terrori-iskuja. Puolueen linja on samankaltainen myös valtioneuvoston selonteko 2/2007:än täysistuntokeskusteluissa. Kristillisdemokraattien mukaan operaatiosta vetäytyminen johtaisi huume- ja terrorismiongelmien lisääntymiseen ja talebanien valtaannousuun. Kolmannen selonteon (vns 8/2008) keskusteluissa Kristillisdemokraatit ihmettelevät Vasemmistoliiton vastustusta selonteolle, sillä vaalien tukemisen tarkoituksena on poliittisen ratkaisun löytäminen. Kristillidemokraatit mainitsevat myös, että pidemmällä aikavälillä on löydettävä jokin muu kuin sotilaallinen linja. Selonteko 1/2010 muuttaa kuitenkin Kristillisdemokraattien suhtautumisen operaatiota kohtaan. Puolue vastustaa lisäjoukkojen lähettämistä, eikä halua Suomen osallistuvan hyökkäävään sotilastoimintaan. Palautekeskustelussa Kristillidemokraatit vastustavat selonteon hyväksymistä ja vaativat, että 10 miljoonan lisäpanostus käytetään sen sijaan koulutukseen. Vastalauseessa mainitaan, että varat tulisi käyttää kehitysyhteistyön ja siviilikriisinhallinnan tukemiseen. Myös viimeisen selonteon (vns 2/2011) täysistuntokeskusteluissa Kristillisdemokraatit korostavat kehitysyhteistyön ja siviilikriisinhallinnan tärkeyttä. Kristillisdemokraattien suhtautuminen operaatioon ja sotilaalliseen kriisinhallintaan oli siis myönteistä kolmen ensimmäisen selonteon täysistuntokeskusteluissa, mutta kahden jälkimmäisen selonteon täysistuntokeskusteluissa puolue vastusti sotilaallista toimintaa ja korosti kehitysyhteistyön ja siviilikriisinhallinnan tärkeyttä.

Perussuomalaisten aktiivisuutta selontekojen täysistuntokeskusteluissa selittää eniten tilasto puolueen kansanedustajien määristä vuoden 1999 eduskuntavaaleista lähtien: edustajien lukumäärät vaalikausittain ovat 1, 3, 5 & 39. Ensimmäisessä neljässä valtioneuvoston selonteosta käydyssä keskustelussa puolue ei siis ole kovinkaan aktiivinen, mutta sen suhtautuminen operaatioon on skeptistä. Valtioneuvoston selonteosta 5/2001 käydyissä täysistuntokeskusteluissa Perussuomalaiset ilmoitti kannattavansa operaatiota, sillä operaatiolla on YK:n mandaatti. Samalla se toi esille, että operaation epäonnistumisen todennäköisyys on suuri. Puolue myös vaati Yhdysvaltoja kunnostamaan Afganistanin infrastruktuuria samalla intensiteetillä, millä se on tuhonnut sitä. Vuoden 2007 täysistuntokeskusteluissa puolueen mukaan oli parempi jatkaa osallistumista kuin jättää valtirosvojoukkojen ja hirmuhallinnon kurimukseen. Selonteon 8/2008 täysistuntokeskusteluissa puolue tyytyi toteamaan, että Afganistania ei voi pommittaa kivikauteen koska se elää kivikaudessa. Valtioneuvoston selonteko 1/2010:stä käydyissä täysistuntokeskusteluissa Perussuomalaiset oli kääntynyt vastustamaan operaatiot. Puolueen mukaan Suomi oli sotilasoperaatiossa Naton rinnalla Afganistanissa tukemassa vieraan vallan nimittämää hallitusta. Perussuomalaiset kritisoi etenkin

Kokoomuksen ministereitä selonteosta käydyissä keskusteluissa – osansa kritiikistä saavat myös Nato ja Yhdysvallat. Puolue haluaisi tukea 33 miljoonalla eurolla ennemmin Suomen puolustusvoimia kuin Afganistania. Valtioneuvoston selonteon 2/2011 täysistuntokeskusteluissa Perussuomalaisten kansanedustajat ottavat aktiivisen roolin. Puolueen kansanedustajien mukaan Suomen tulee siirtää painopiste siviilikriisinhallintaan ja kehitysyhteistyöhön. Perussuomalaiset haluaisi, että operaatioiden määrärahat katettaisiin kokonaan ulkoministeriön budjetista, jotta Suomen maanpuolustukseen saataisiin käytettyä enemmän määrärahoja.

Vasemmistoliitto kritisoi kaikista puolueista voimakkaimmin operaatiota. Ensimmäisissä täysistuntokeskusteluissa, jotka käytiin valtioneuvoston selonteosta 5/2001, Vasemmistoliitto kannatti osallistumista. Puolueen mukaan operaatioon osallistuminen oli jäsenmaksua ihmiskuntaan kuulumisesta. Puolue korosti YK:n antaman mandaatin merkitystä operaation oikeuttamiseksi ja perusteli osallistumista sillä, että Afganistanin kansa ansaitsee rauhan. Koulutuksen mahdollistaminen ja terrorismin vastustaminen olivat puolueen mukaan tärkeitä syitä, joiden vuoksi operaatioon tuli osallistua. Valtioneuvoston selonteosta 2/2007 käydyissä täysistuntokeskusteluissa Vasemmistoliiton linja on kuitenkin muuttunut. Puolueen mukaan operaation olosuhteet ovat muuttuneen oleellisesti, eikä Suomi voi enää tukea Naton ja Yhdysvaltain pommituksia. Vasemmistoliiton mukaan Afganistanissa on sisällissota, jonka osapuoli Suomi on. Suomen tulisi antaa vain humanitaarista apua ja jälleenrakennusapua. Kokoomus ja Keskusta kritisoivat Vasemmistoliittoa, koska niiden mukaan Vasemmistoliiton vaatima sotilaallinen vetäytyminen aiheuttaisi sen, ettei muutakaan apua voisi enää antaa. Valtioneuvoston selonteko 8/2008:n täysistuntokeskusteluissa Vasemmistoliitto jatkaa aiemmalla linjallaan, eikä hyväksy sotilaiden osallistumista operaatioon. Selonteko 8/2008 käsitteli suomalaisia joukkoja, jotka myöhemmin lähetettäisiin tukemaan Afganistanin vaaleja. Vasemmistoliitto vastusti jopa tätä, sillä puolueen mukaan vaalien perimmäisenä tavoitteena on vaihtaa korruptoitunut presidentti Hamid Karzai Yhdysvaltain ehdottamaan ehdokkaaseen. Vuoden 2010 selonteon (vns 1/2010) täysistuntokeskusteluissa Vasemmistoliitto jatkaa operaation vastustamista. Puolueen mukaan Nato ja Yhdysvallat haluavat vetää Suomen yhä syvemmälle Afganistanin sisällissotaan. Operaatiossa tulee puolueen mukaan jatkuvasti siviiliuhreja, joten sotilaallinen osallistuminen on lopetettava ja muutettava operaatio siviilioperaatioksi. Operaation kritisoiminen jatkuu myös valtioneuvoston selonteko 2/2011 täysistuntokeskusteluissa, sillä Vasemmistoliitto kritisoi operaatiota kokonaisuudessaan. Puolue ei kuitenkaan jätä aiempaan tapaansa (ensimmäistä selontekomenettelyä lukuunottamatta) eriävää mielipidettä puolustuslautakunnan lausuntoon tai ulkoasiainvaliokunnan mietintöön. Sen sijaan puolueesta irtautuneen vasenryhmän kansanedustaja Jyrki Yrttiaho jätti

eriävän mielipiteen puolustuslautakunnan lausuntoon.

Keskusta-oikeistolaisten Kokoomuksen, Keskustan ja RKP:n linja pysyi siis suhteellisen samana ja myönteisenä sotilaallista kriisinhallintaa kohtaan koko operaation ajan. Myös SDP:n ja Vihreiden linja pysyi suhteellisen myönteisenä, tai ainakaan ne eivät suoranaisesti vastustaneet operaatiota. SDP kritisoi ajoittain osallistumista ja kyseenalaisti operaation järkevyyden, mutta sen linja operaatioon osallistumista kohtaan ei kuitenkaan muuttunut selontekojen väillä. Sen sijaan Kristillisdemokraatit, Perussuomalaiset ja Vasemmistoliitto muuttivat suhtautumista operaatioon olosuhteiden muuttuttua. Perussuomalaiset toi jo ensimmäisissä täysistuntokeskusteluissa esille, että joukot on kotiutettava jos operaatio ei tuota toivottuja tuloksia, mutta eivät asettuneet operaatiota vastaan. Kaikki puolueet kannattavat selonteosta riippumatta kehitysyhteistyötä ja Afganistanin tukemista. Loppua kohden kehitysyhteistyön ja siviilikriisinhallinnan painotus kasvaa, kun sotilaallisen osallistumisen perustelu käy hankalaksi. Tämä johtunee siitä, että operaatio ei onnistunut merkittävästi parantamaan Afganistanin turvallisuustilannetta.

Operaatiota kuvailevat argumentit muuttuvat selvästi selontekojen välillä. Ensimmäisessä selonteossa puolueet puhuvat ylivoimaisesti eniten rauhanturvaamisesta (peräti 65 puheenvuoroa). Tämä saattaa johtua siitä, että operaatiosta on helpompi puhua rauhanturvaamisena, etenkin kun voimassa oli vanha rauhanturvaamislaki. Vuoden 2007 täysistuntokeskustelussa operaatiosta puhutaan eniten sotilaallisen kriisinhallinnan operaationa ja vain yhdessä puheenvuorossa kuvaillaan operaatiota siviilikriisinhallintaoperaatioksi. Vuoden 2008 täysistuntokeskusteluissa siviilikriisinhallinnasta puhutaan lähes yhtä paljon kuin sotilaallisesta kriisinhallinnasta ja vuoden 2010 täysistuntokeskusteluissa operaatiosta puhuttaessa käytetään eniten puheenvuoroja siviilikriisinhallinnan puolesta ja vasta sitten sotilaallisen kriisinhallinnan puolesta. Viimeisessä vuoden 2011 selonteossa sotilaallisesta kriisinhallinnasta, siviilikriisinhallinnasta ja rauhanturvaamisesta puhutaan suunnilleen saman verran. Nämäkin taulukot tukevat aiempia havaintoja, joiden mukaan operaation luonne muuttui rauhanturvaoperaatiosta enemmän sotilaallisen kriisinhallinnan operaatioksi. Kuitenkin vuoden 2010 selonteosta lähtien yhä useampi kansanedustaja käytti puheenvuoronsa siviilikriisinhallinnan roolin kasvattamisen puolesta.

Selonteosta riippumatta puolueiden kansanedustajat noudattavat ryhmäkuria todella hyvin. Eniten vastustusta herättivät selonteot, joissa käsiteltiin sotilaallisen osallistumisen lisäämistä. Näissäkään selonteissa yksikään kansanedustaja ei kuitenkaan suoraan asettunut puolueen linjaa vastaan.

Korkeintaan selontekoa kannattavan puolueen kansanedustajan vastahakoisuus ilmaistiin tuomalla ilmi, ettei operaation onnistumiseen uskota. Tämänkaltaisista kommenteista huolimatta selontekoa ei kertaakaan vastustettu. Täten ISAF-operaation täysistuntokeskustelut vahvistavat käsitystä siitä, että Suomessa vallitsee edelleen pyrkimys konsensukseen ulkopoliittisessa päätöksenteossa. Tätä käsitystä vahvistaa myös valtioneuvoston selonteon 1/2010 lopussa käyty debatti SDP:n ja Keskustan kansanedustajien välillä, jossa hallitus- ja oppositiopuolue korostivat suurimpien puolueiden yksimielisyyteen pääsemisen tärkeyttä ja lopuksi puolueiden kansanedustajat kiittelivät toisiaan siitä, ettei pääoppositiopuolue SDP ryhtynyt vastustamaan operaatiota. Myös valtioneuvoston selonteossa 2/2011 edustaja Sinuhe Wallinheimo kiitteli muita puolueita siitä, että nämä ovat ymmärtäneet vanhan ulkopoliittisen viisauden, jonka mukaan ulkopoliittisessa päätöksenteossa kannattaa pyrkiä konsensukseen. Tämä konsensushakuisuus voi olla myös yksi tärkeimmistä selittävästä tekijöistä sille, että puolueiden kansanedustajat eivät lähde haastamaan puolueensa linjaa.

Vahvin yksimielisyys puolueiden ja kansanedustajien välillä oli ensimmäisessä ja viimeisessä selonteossa. Ensimmäisessä selonteossa (VNS 5/2001) yksimielisyyttä selitti se, että operaatio oli valtioiden muodostaman liittouman toteuttama YK:n mandaatilla toimiva terrorismin vastainen operaatio. Täten Nato-vastaisella Vasemmistoliitollakaan ei ollut syytä vastustaa operaatiota. Viimeisessä selonteossa (VNS 2/2011) puolestaan ehdotettiin sotilaallisten joukkojen vähentämistä, joka sinällään nähdään kaikkien puolueiden parissa positiivisena asiana. Tästä syystä näiden selontekojen debatitkin koskivat lähinnä Afganistanin tilannetta ylipäänsä. Keskustelua ei näissä selonteissa myöskään käyty juurikaan puolueiden välillä, vaan kansanedustajat lähinnä esittivät ministereille kysymyksiä. Tässä selonteossa vain Vasemmistoliitosta erotetun vasenryhmän jäsenet vastustivat selonteon hyväksymistä.

7. Johtopäätökset

Tutkielman lähtökohtana oli tarkastella Suomen tasolla Euroopan kontekstissa tehtyä havaintoa, jonka mukaan oikeistolaiset puolueet ovat asenteiltaan vasemmistopuolueita myönteisempiä sotilaallista kriisinhallintaa kohtaan. Tämän tutkielman tulosten perusteella Euroopan tason havainnot pätevät myös Suomessa, sillä ISAF-operaation täysistuntokeskusteluiden perusteella keskusta-oikeistolaiset puolueet ovat muita puolueita myönteisempiä sotilaallista kriisinhallintaa kohtaan. Keskusta-oikeistolaisista puolueista etenkin Kokoomus ja Keskusta osallistuivat aktiivisesti täysistuntokäsittelyjen keskusteluihin ja puolustivat operaatioon osallistumista. Aiemman kansainvälisen tason tutkimuksen mukaan parlamenttien ideologisella koheesiolla on suuri merkitys niiden konsensushakuisuuteen (Clare 2010, 971). ISAF-operaation täysistuntokäsittelyiden perusteella voidaan sanoa, että Suomen eduskuntapuolueista vasemmisto-oikeisto -akselilla eniten vasemmalla oleva Vasemmistoliitto vastusti operaatiota voimakkaimmin. Varsin loogisesti siis puolueen ideologia näyttää vaikuttavan sen suhtautumiseen sotilaalliseen kriisinhallintaan ja ideologisesti kaukana olevat puolueet ovat todennäköisimmin eri mieltä.

Aiemman kansainvälisen tutkimuksen (ks. esim. Clare 2010, 971; Palmer & al. 2004, 2; Koch & Sullivan 2010, 619) mukaisesti oikeistopuolueilla on alempi kynnyks lähteä sotilaallisiin operaatioihin kuin vasemmistopuolueilla. ISAF-operaation täysistuntokeskustelujen perusteella suomalaiset keskusta-oikeistolaiset puolueet kannattavat sotilaallista kriisinhallintaa muita puolueita useammin, sillä keskusta-oikeistolaisten puolueiden kanta operaatiota kohtaan pysyi myönteisenä, vaikka operaatio ei täyttänyt sille asetettuja odotuksia. Operaation luonne myös muuttui olennaisesti tutkimuksen kattaman kymmenen vuoden aikana, mutta keskusta-oikeistolaisten puolueiden suhtautuminen operaatiota kohtaan pysyi myönteisenä. Claren, Palmerin ja Koch & Sullivanin aiempi tutkimus saattaa siis selittää keskusta-oikeistolaisten puolueiden myönteistä suhtautumista operaatioon. Toisaalta keskusta-oikeistolaisten puolueiden myönteinen suhtautuminen saattaa johtua myös muista tekijöistä, joita tämän tutkimuksen menetelmillä ei kyetä nostamaan esille. Yhtenä huomiona voidaan nostaa esille myös Wagner et al. (2017, 2-3.) tutkimustulos, jonka mukaan ulkopoliittikka voi vaikuttaa sisäpolitiikkaan ja sisäpolitiikka ulkopoliittikkaan, koska molempien rahoitus tulee samoista resursseista. Etenkin Perussuomalaisten kohdalla viimeisessä selonteossa tämä näkyi siinä, että puolue vaati kriisinhallintaoperaation rahoituksen siirtämistä puolustusministeriön hallinnonalalta ulkoministeriön hallinnonalalle, jotta maanpuolustukseen jäisi

enemmän resursseja.

Tämä tutkimus vahvistaa myös joitakin aiempia havaintoja suomalaisista puolueista. Raunion (Raunio 2016b, 14-15) mukaan vasemmistopuolueet kannattavat Nato-operaatioiden sijaan perinteistä rauhanturvaamista, YK:n mandaattia ja siviilikriisinhallintaa. Myös ISAF-operaation täysistuntokeskusteluissa juuri Vasemmistoliitto vastusti voimakkaasti selontekojä kritisoiden Yhdysvaltojen ja Naton toimintaa. Puolue myös vaati sotilaallisen kriisinhallinnan panostusten sijaan kehitysyhteistyön ja siviilikriisinhallinnan roolin kasvattamista. Vasemmistopuolueet SDP ja Vasemmistoliitto puhuvat jo ensimmäisessä selonteossa paljon voimankäyttövaltuuksista, osallistumisen muodosta, siviilikriisinhallinnasta ja rauhaanpakottamisesta. Keskusta-oikeistolaisille puolueille tärkeämpää oli olojen vakauttaminen ja Afganistanin jälleenrakentaminen. Kahdessa viimeisessä selonteossa myös keskusta-oikeistolaiset puolueet nostavat tärkeimmäksi asiaksi kehitysyhteistyön ja siviilikriisinhallinnan.

Kansanedustajat noudattivat puoluekuria täysistuntokeskusteluissa huomattavan tarkasti. Yksikään kansanedustaja ei asettunut selkeästi puolueen linjaa vastaan. Voidaan siis katsoa, että Suomen ulkopoliittisessa päätöksenteossa pyritään edelleen saamaan päätösten taakse mahdollisimman laaja konsensus. Tätä pyrkimystä selittää Suomen ulkopoliittinen perintö, sillä kylmän sodan aikaan Suomen ulkopoliitiikan lähtökohtina olivat valtion suvereenisuus ja ulkopoliitiikalla oli suvereenisuuden säilyttämisessä keskeinen rooli (Raunio 2016b, 1). Vaikka oppositiopuolueet kritisoivat ajoittain selontekoa voimakkaastikin niin lopulta jokainen selonteko hyväksyttiin. Tosin ensimmäistä selontekoa lukuunottamatta täysistuntomenettelyissä selontekoa vastustavia puolueita oli enemmän kuin yksi, joten täyteen konsensukseen ei aina päästy. Yhtäkään selontekoa ei kuitenkaan hyväksytty ilman pääoppositiopuolueen kannatusta. Parhaina käytännön esimerkkeinä ulkopoliittisen päätöksenteon konsensushakuisuudesta voidaan nostaa esille valtioneuvoston selonteon 1/2010 lopussa käyty debatti SDP:n ja Keskustan kansanedustajien välillä, jossa hallitus- ja oppositiopuolue korostivat suurimpien puolueiden yksimielisyyteen pääsemisen tärkeyttä sekä valtioneuvoston selonteossa 2/2011 edustaja Sinuhe Wallinheimon pitämä puheenvuoro, jossa hän kiitti muita puolueita siitä, että nämä ovat ymmärtäneet vanhan ulkopoliittisen viisauden, jonka mukaan ulkopoliittisessa päätöksenteossa kannattaa pyrkiä konsensukseen.

Keskusta-oikeistolaisten puolueiden suhtautuminen ei juuri muutu selontekojen välillä. Keskusta ja

Kokoomus kannattavat jokaista selontekoa ja operaatioon osallistumista. Puolueet myös puolustavat ahkerasti operaatioita, mikäli muut puolueet tai kansanedustajat kyseenalaistavat operaatioon osallistumisen. RKP puolestaan kannattaa jokaista selontekoa, mutta ei ota kantaa voimakkaasti tai keskustele selonteosta muiden puolueiden kanssa. Suurin muutos selontekojen välillä puolueiden suhtautumisessa operaatioon on painopisteen muutos. Etenkin kahden jälkimmäisen selonteon täysistuntokeskusteluissa puolueet kannattivat painopisteen siirtämistä sotilaallisesta kriisinhallinnasta kehitysyhteistyöhön, siviilikriisinhallintaan ja koulutukseen. Tätä aiemmin puolueet keskittyivät enemmänkin puolustamaan rauhanturvaamisen ja sotilaallisen kriisinhallinnan turvaamista. Pitkän aikavälin tendenssinä voidaankin nähdä kehitysavun ja siviilikriisinhallinnan roolin kasvu operaation pidentyessä. Puolueet kokevat selkeästi painetta muuttaa suhtautumistaan operaatioon, kun operaatio ei näytä tuottavan tuloksia.

Myöhemmässä tutkimuksessa voisi tutkia laajemmin eri hallitusten kokoonpanojen päätöksentekoa konsensushakuisuuden suhteen, sillä aiemman kansainvälisen tason tutkimuksen mukaan parlamenttien ideologisella koheesiolla on suuri merkitys niiden konsensushakuisuuteen jo aiemmin mainitun Claren (2010, 971) mukaan. Lisäksi olisi mielenkiintoista tutkia, onko Suomessa päätetty yhdestäkään operaatiosta ilman pääoppositiipuolueen kannatusta. Suomen eduskunnan rooli on merkittävä, eikä operaatiosta käytännössä voida päättää ilman parlamentin hyväksyntää (Raunio 2016b, 1). Tästä syystä olisi syytä tehdä lisätutkimusta eduskunnan täysistuntokeskusteluista ja puolueiden siellä esittämistä puheenvuoroista. Pidemmän aikavälin tutkimus keskusta-oikeistolaisten puolueiden suhtautumisesta sotilaalliseen kriisinhallintaan toisi arvokasta lisätietoa poliittisten jakolinjojen vaikutuksesta puolueiden asennoitumiseen sotilaallisen kriisinhallinnan operaatioita kohtaan. Tämänkaltaisen tutkimuksen avulla olisi mahdollista saada tutkimustuloksia suomalaisten puolueiden suhtautumisesta sotilaalliseen kriisinhallintaan laajemmalla aikavälillä.

8. Lähteet

8.1. Primäärilähteet

HE 34/1964 Hallituksen esitys n:o 34 (1964vp) määrärahan myöntämiseksi suomalaisen valvontajoukon perustamista, varustamista, koulutusta ja ylläpitoa varten Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaamis ja valvontatehtäviin.

HE 49/1964 Hallituksen esitys n:o 49 (1964vp) lisämäärärahan myöntämiseksi suomalaisen valvontajoukon perustamista, varustamista, koulutusta ja ylläpitoa varten Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaamis- ja valvontatehtäviin.

HE 20/2000 Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestöön perustuvaan rauhanturvatoimintaan annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

HE 110/2005 vp Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi sotilaallisesta kriisinhallinnasta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

HE 5/2006 vp Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi sotilaallisesta kriisinhallinnasta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Laki Lähi-idän suomalaisesta valvontajoukosta (kumottu) 584/1956

Laki sotilaallisesta kriisinhallinnasta (211/2006). Finlex.

Laki Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden kansakuntien ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön päätökseen perustuvaan rauhanturvaamistoimintaan (1565/95). Finlex.

Suomalaisten mielipiteitä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta, maanpuolustuksesta ja turvallisuudesta (2015), Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan raportti. Puolustusministeriö.

Suomi ja YK:n rauhanturvatehtävät: ulkoasiainministeriön asettaman työryhmän raportti (1989) Ulkoasiainministeriö. Helsinki.

Nato Handbook (2006). Public diplomacy division. Brussels.

Rauhanturvaamislaki (kumottu) 514/1984. Finlex.

Rauhanturvaamislaki (750/2000). Finlex.

Rauhanturvaamislain uudistamistyöryhmän mietintö 2005. Puolustusministeriö.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Eduskuntavaalit [verkkojulkaisu]. ISSN=1799-6252. Helsinki:

Tilastokeskus [viitattu: 29.11.2017]. Saantitapa: <http://www.stat.fi/til/evaa/>

Ulkoasiainvaltiokunnan mietintö 19/2001 vp

8.1.1. Valtioneuvoston selonteot

VNS 5/2001 Valtioneuvoston selonteko Suomen osallistumisesta sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon (ISAF, International Security Assistance Force) Afganistanissa

VNS 2/2007 Valtioneuvoston selonteko Suomen osallistumisesta Afganistanin ISAF-operaatioon, Suomen osallistumisesta EU:n sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon Tshadissa ja Keski-Afrikan tasavallassa (EUFOR TCHAD/RCA) sekä sotilasosaston asettamisesta korkeaan valmiuteen osana Ruotsin, Suomen, Viron, Irlannin ja Norjan muodostaman EU:n taisteluosaston valmiusvuoroa 1.1.—30.6.2008

Vns 8/2008 Valtioneuvoston selonteko: Suomen osallistuminen ISAF-operaation tukitoimiin vaalien järjestämiseksi Afganistanissa vuonna 2009

Vns 1/2010 Valtioneuvoston selonteko Afganistanin tilanteesta ja Suomen osallistumisesta ISAF-operaatioon

Vns 2/2011 Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle Afganistanin tilanteesta ja Suomen kokonaistuesta Afganistanille, mukaan lukien osallistumisesta sotilaalliseen kriisinhallintaan

Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko 2004.

Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko 2016.

8.1.2. Puolueiden vaali- ja yleisohjelmat

Kansallisen Kokoomuksen lähiajan tavoiteohjelma 1999-2003

Kansallisen Kokoomuksen lähiajan tavoiteohjelma 2003-2007

Kokoomus: ”Vastuullinen markkinatalous ja sen vaikutukset Suomen tulevaisuuteen”, 2007

Keskustan periaateohjelma 2006

Keskustan vaalitavoitteet vaalikaudelle 2007-2011

Keskustan talous-, työllisyys- ja vero-ohjelma 17.2.2011

Kristillisdemokraattien periaateohjelma 2003-2007

Kristillisdemokraattien tärkeimmät tavoitteet vaalikaudelle 2007-2011

Perussuomalaisten lähiajan tavoiteohjelma 2003

Perussuomalaisten eduskuntavaaliohjelma 2007

Ruotsalaisen kansanpuolueen puolueohjelma - Askeleen edellä 2006

Ruotsalaisen kansanpuolueen eduskuntavaaliohjelma 2007

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue, vaaliohjelma 2003

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue Eduskuntavaaliohjelma: Reilu Suomi - työtä ja välittämistä, 2006

Vasemmistoliiton Poliittinen tavoiteohjelma 2004

Vasemmistoliiton eduskuntavaaliohjelma 2007

Vihreän liiton eduskuntavaaliohjelma 2007

8.1.3. YK:n päätöslauselmat

Security Council resolution 1031 (1995) on implementation of the Peace Agreement for Bosnia and Herzegovina and transfer of authority from the UN Protection Force to the multinational Implementation Force (IFOR)

8.1.4. Lehtiartikkelit

"Työryhmä sallisi YK-sotilaille rajoitetun asevoiman käytön Rehn ei pidä kysymystä suomalaisuhreista oleellisena, koska riskit minimoidaan" Helsingin Sanomat 16.9.1993. <<http://www.hs.fi/kotimaa/art-2000003267289.html>>

8.2. Sekundäärilähteet

Avonius, M., Kaunisvaara, J., Koivisto, T., Leinonen, N., Rantala, V., Ruotsalainen, T., Tiihonen, A., Vahvelainen, S., Kestilä-Kekkonen, E. & Westinen, J. (2016) ”Koulutusalan yhteys yliopisto-opiskelijoiden poliittiseen orientaatioon”. Poliitikka 1/2016.

Barley, D. (2008) “Rebuilding Afghanistan's Security Forces: Security sector reform in contested state-building”. RUSI Journal. Vol. 153. 52-57.

- Born, H. and Heiner H. (2005) "The Use of Force under International Auspices: Strengthening Parliamentary Accountability". Policy Paper No. 7. Geneva: DCAF.
- Clare, J. (2010) "Ideological Fractionalization and the International Conflict Behavior of Parliamentary Democracies". *International Studies Quarterly* 54:4, 965-987.
- Dalton, R. J. (2008), *Citizen politics: public opinion and political parties in advanced industrial democracies*. Washington. CQ Press.
- Dieterich, S., Hummel, H. & Marschall, S. (2015) "Bringing democracy back in: The democratic peace, parliamentary war powers and European participation in the 2003 Iraq War. *Cooperation and Conflict*". 50:1, 87-106.
- Gallagher, M. (2005) "Parliament". Teoksessa *Politics in the Republic of Ireland*. New York. Routledge.
- Gallagher, M. & Laver, M. & Mair, P. (2006) *Representative government in modern Europe*. Boston. McGraw Hill.
- Gowa, J. (1998) "Politics at the water's edge: Parties, voters and the use of force abroad". Teoksessa *International Organization*. Vol. 52. No. 2. 307-324. Cambridge University Press.
- Gross, D.E. (2009) "Security sector reform in Afghanistan: The EU's contribution". *European Union Institute for Security Studies*. Paris.
- Grönlund, K. & Westinen, J. (2012), "Puoluevalinta". Teoksessa Borg, Sami, *Muutosvaalit 2011*. Helsinki. Oikeusministeriö, 156-188.
- Hooghe, L., Marks, G. & Wilson, C.J. (2002). 'Does Left/Right Structure Party Positions on European Integration?'. Teoksessa *Comparative Political Studies*. 35:8, 965–89.
- Huber, J. & Inglehart, R. (1995) "Expert Interpretations of Party Space and Party Locations in 42 Societies." Teoksessa *Party Politics*. Vol. 1, 71–111.
- Huber, J.D. & Shipan, C.R. (2008) *Deliberate Discretion: The Institutional Foundations of Bureaucratic Autonomy*. Cambridge. Cambridge University Press.
- Höglund, K. (1998), "Finnish Contribution to Peacekeeping". Virtual Finland
<<http://virtual.finland.fi/finfo/english/peace.html>>, luettu 12.4.2017
- Kirk, J. & Miller, M.L. (1986) *Reliability and Validity in Qualitative Research*. Sage Publications. Newbury Park. California.
- Koch, M.T., & Sullivan, P. (2010) "Should I Stay or Should I Go: Partisanship, Approval and the

Duration of Democratic Military Interventions”. *Journal of Politics*. 72:3, 616–29.

Kriesi, H., Grande, E., Lachat, R., Dolezal, M., Bornschie, S. & Frey, T. (2006) "Globalization and the transformation of the national political space: Six European countries compared". *European Journal of Political Research*. 921-956.

Kunnallisalan kehittämissäätiö (2015) "Puolueet vasemmisto-oikeisto ja arvoliberaali-konservatiivi-janoilla. Kunnallisalan kehittämissäätiö.

Levine, D.H. (2014) *The Morality of Peacekeeping. Studies in Global Justice and Human Rights*. Edinburgh University Press.

Lipset, S.M., Rokkan, S. (1967) *Party Systems and Voter Alignments: cross-national perspectives*. New York. Free Press.

Martin, L.W. & Vanberg, G. (2011) *Parliaments and Coalitions: The Role of Legislative Institutions in Multiparty Governance*. Oxford. Oxford University Press.

Mello, P. (2014) “Democratic participation in armed conflict : military involvement in Kosovo, Afghanistan, and Iraq”. Teoksessa *Palgrave studies in international relations*. Palgrave Macmillan.

Miles, M.B. & Huberman, M.A. (1994) *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook 2nd edition*. SAGE Publications. California. Thousand Oaks.

Miles, M.B. (1979) “Qualitative data as an attractive nuisance: The problem of analysis”. *Administrative Science Quarterly*. Vol. 24, 590-601.

Palmer, G., Tamar, L. & Patrick, R. (2004) “What’s Stopping You? The Sources of Political Constraints on International Conflict Behavior in Parliamentary Democracies”. Teoksessa *International Interactions*. Vol. 30:1, 1–24.

Paloheimo, H. (2005) ”Puoluevalinnan tilannetekijät”. Teoksessa Paloheimo, H. (toim.), *Vaalit ja demokratia Suomessa*. Porvoo. WSOY. 202–228.

Paloheimo, H. (2007), "Eduskuntavaalit 1907 - 2003". Teoksessa Paloheimo, H. & Ollila, A. (toim.), *Kansanedustajan arki ja työ*. Helsinki. Edita. 174-369.

Paloheimo, H. (2008) ”Ideologiat ja ristiriitaisuudet”. Teoksessa Paloheimo, H. & Raunio, T. (2008). *Suomen puolueet ja puoluejärjestelmä*. Helsinki. WSOY. 27-60.

Paloheimo, H. & Raunio, T. (2008) ”Puolueiden rooli ja tehtävät demokratiassa”. Teoksessa Paloheimo, H. & Raunio, T. (2008). *Suomen puolueet ja puoluejärjestelmä*. Helsinki. WSOY. 11-26.

- Paloheimo, H. & Sundberg, J (2005) ”Puoluevalinnan perusteet”. Teoksessa Paloheimo, Heikki (toim.) *Vaalit ja demokratia Suomessa*. Porvoo. WSOY. 160-201.
- Palosaari, T. (2011) ”The Art of Adaptation. A study on the Europeanization of Finland's foreign and security policy.” TAPRI Studies in Peace and Conflict Research. No. 96. Tampere. Tampere University Press.
- Pesonen, P., Sänkiäho, R. & Borg, S. (1993), ”Ristiriidat ja puoluejärjestelmän ulottuvuudet”. Teoksessa Pesonen, P., Sänkiäho, R. & Borg, S. (toim.): *Vaalikansan äänivalta*. Juva. WSOY. 122-145.
- Pohl, B. (2014) *EU Foreign Policy and Crisis Management Operations*. Taylor and Francis.
- Raitasalo, J. (2008) ”Kriisinhallinta kriisissä?”. Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos. Julkaisusarja 4: Työpapereita. No 24. Helsinki.
- Rathbun, B.C. (2004) *Partisan Interventions: European Party Politics and Peace Enforcement in the Balkans*. Ithaca: Cornell University Press.
- Raunio, T. (2016a), ”Refusing to be Sidelined: The Engagement of the Finnish Eduskunta in Foreign Affairs”. *Scandinavian Political Studies*. Vol 00. 1-21.
- Raunio, T. (2016b) ”Effective scrutiny, less contestation: The Finnish Eduskunta and crisis management operations, Parliaments and Security Policy: Control, Legitimacy and Effectiveness”. Peace Research Institute. Frankfurt.
- Raunio, T. & Wagner, W. (2017) ”Towards parliamentarisation of foreign and security policy?”. *West European Politics* Vol. 40:1. 1-19. Routledge.
- Ryan B., de Vries, C., Edwards, E., Hooghe, L., Jolly, S., Marks, G., Polk, J., Rovny, J., Steenbergen, M. & Vachudova, M. (2015) ”Measuring Party Positions in Europe: The Chapel Hill Expert Survey Trend File, 1999-2010”. *Party Politics*. Vol 21.1. 143-152.
- Salonius-Pasternak, C. & Linnell, J. (2009) *Miksi Afganistan on tärkeä Suomelle?* Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos. Julkaisusarja 4. Työpapereita No. 40. Helsinki.
- Salonius-Pasternak, C. & Visuri, P. (2006) *Suomi rauhanturvaajana 1991-2006*. Puolustusministeriö. Helsinki.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2009) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi, Helsinki.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2013) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi, Helsinki.
- UN Department of Peacekeeping Operations (2008) *United Nations Peacekeeping Operations:*

Principles and Guidelines. United Nations. New York.

Van der Brug, W. ja Van Spanje, J. (2009) “Immigration, Europe and the ‘new’ cultural dimension”. *European Journal of Political Research*. Vol. 48:3. 309–334.

Vesa, U. (2007) “Continuity and Change in the Finnish Debate on Peacekeeping”. *International Peacekeeping*. Vol 14:4. 524-537. Taylor & Francis.

Wagner, W., Herranz-Surrallés, A., Kaarbo, J. & Ostermann, F. (2017) *The party politics of legislative–executive relations in security and defence policy*. West European Politics. Routledge.

Wheeler, N. (2000) *Saving Strangers. Humanitarian Intervention in International Society*. Oxford. Oxford University Press.